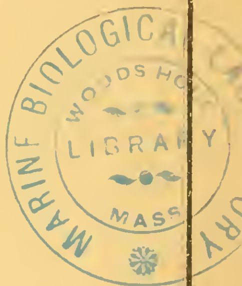
MEDDELANDEN

AF

SOCIETAS

PRO FAUNA ET FLORA FENNICA.

TJUGONDEANDRA HÄFTET.

MIT EINER DEUTSCHEN UEBERSICHT.

HELSINGFORS, 1896.

MEDDELANDEN

AF

SOCIETAS

PRO FAUNA ET FLORA FENNICA.

TJUGONDEANDRA HÄFTET.

MIT EINER DEUTSCHEN UEBERSICHT.

HELSINGFORS, 1896.

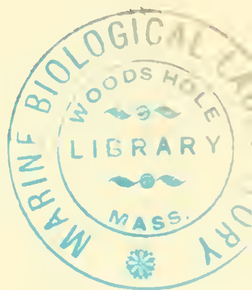
KUOPIO 1896.
O. W. BACKMANS BOKTRYCKERI.

Societas pro fauna et flora fennica

1895—96

Hedersordförande:

Herr W. Nylander.

Ordförande:

Friherre J. A. Palmén.

Vice-ordförande:

Herr F. Elfving.

Sekreterare:

Herr I. O. Bergroth.

Skattmästare:

Herr L. v. Pfaler.

Bibliotekarie:

Herr A. Arrhenius.

Intendent för de zoologiska samlingarna:

Herr K. M. Levander.

Intendent för de botaniska samlingarna:

Herr A. O. Kihlman.

Bestyrelse:

Herrar J. A. Palmén, F. Elfving, J. Sahlberg, O. M. Reuter, Th. Sælan, J. P. Norrlin, A. O. Kihlman. — Suppleanter: V. F. Brotherus, K. M. Levander.

Mötet den 5 oktober 1895.

Till medlem af Sällskapet invaldes på grund af förslag å senaste möte magister J. V. Siilänen.

Framlades tolfte volymen af Sällskapets *Acta*, omfattande 327 pagina med 6 planscher. Priset på volymen bestämdes till 8 mark.

»Société des sciences naturelles de Saone-et Loire» i Chalons sur Saône hade anhållit om skriftbyte med Sällskapet; hvartill bifölls.

»Senckenbergische Gesellschaft» i Frankfurt am Main hade öfversändt en serie af sina »Abhandlungen».

Bibliotekarien utdelade bland medlemmarne exemplar af »Sitzungsberichte» från Sällskapets möten april 1889—april 1891, utgörande särtryck ur »Botanisches Centralblatt».

Bibliotekarien, rektor A. Arrhenius, anhöll om tjenstledighet för instundande läseår, hvilket beviljades, och utsågs, jämlikt hans förslag, till vikarie magister E. Reuter.

Doktor A. O. Kihlman hemstälde till Sällskapet, huruvida det icke vore skäl att för framtiden vidtaga en ändring i sättet för protokollets justering i syfte att undgå den tidsödande justeringen vid själfva mötena och tillika vinna en effektivare kontroll af protokollens riktighet. Reformen skulle bestå däri, att för hvarje möte skulle utses tvänne justeringsmän, och att föregående mötes protokoll därjämte skulle ligga framme några

dagar före mötet till påseende för dem, hvilka vore hindrade att vid mötet närvara. Efter mötet skulle sedan de utsedde justerarne genomgå protokollet och därå anteckna att det blifvit justeradt.

Sedan emellertid några talare afstyrkt den föreslagna ändringen och sekreteraren åtagit sig att för framtiden ha de renskrifna protokollen liggande framme på botaniska museum från onsdagen före hvarje möte, fick förslaget förfalla, och beslöt Sällskapet att i öfrigt vidblifva sin gamla praxis med afseende å protokollsjusteringen.

Lektor A. J. Mela förevisade och öfverlämnade till samlingarna trenne anmärkningsvärda fanerogamer från norra Savolaks, nämligen *Anemone nemorosa* från Iisalmi, *Impatiens noli tangere* från Kuopio och *Chrysosplenium alternifolium* från Hiltulanlaks söderom Kuopio. Af den förstnämda arten hade föredragaren redan långt tidigare inlämnat exemplar från nämda socken, tagna af en kamrat, men hade betviflat uppgiftens pålitlighet, tills han senaste sommar var i tillfälle att konstatera dess riktighet. Hvitsippan växte på den angifna lokalen i stor ymnighet.

I anledning af meddelandet omnämde doktor Kihlman, att kandidat Lönnbohm uppgifvit sig ha sett *Anemone nemorosa* i Mieslahti by af Paltamo i Kajana-Österbotten, likaledes ymnigt å en äng vid landsvägen.

Rektor Brenner åter upplyste om att öfverforstmästare Otto Wænerberg funnit arten i fråga vid Kajana, äfvensom doktor H. Backman tagit den redan år 1849 vid Poikkolanmäki norr om Iisalmi kyrka.

Doktor E. A. Wainio förevisade ett sedan ett par veckor i kruka inplanteradt exemplar af *Chrysanthemum leucanthemum*, hvilket företedde flere egendomligheter och af föredragaren föreslogs att benämnas *autumnalis*. Stjälken var ovanligt tjock, stjälkbladen ytterst talrika och af de båda blomkorgarna saknade den ena helt och hållet strålblommor, medan den andra

hade endast fem sådana. Exemplaret var taget vid järnvägsbanken i Tölö, och ernade föredragaren genom odling försöka utröna huruvida formen håller sig konstant.

Professor Sælan m. fl. ansågo exemplaret för en monstrositet, analog med dem som man ofta ser uppträda hos *Geum rivale* och andra örter.

Magister Harald Lindberg förevisade och inlemnade till samlingarna exemplar af

Fanerogamer från Karelska näset.

Senaste sommar hade han därstädes anträffat följande för floran nya arter:

1) *Leersia oryzoides* Sw. funnen ymnig på den sanka, gräsbevuxna vestra stranden af Systerbäck ej långt från densammas utflöde i hafvet. I en af hafssanden uppdämd liten vattensamling, omkring $^1/_2$ km från gränsfloden norrut, anträffades den äfven, men dock endast i ett fåtal exemplar, växande tillsammans med *Elodea*, *Sparganium glomeratum* o. a. — I Sverge har den på sista tiden anmärkts såväl i Skåne som i Blekinge (i Hartmans flora 11 uppl. anföres den såsom fordom funnen af Fries i Halland vid Dahla). Enligt Langes »Haandbog i den danske Floran» är den »paa fugtige Steder, ved Bredden af Söer och Aaer, meget sjelden» samt anföres endast för Sjælland (på några ställen) samt för Slesvig (vid Ejderen). För öfrigt förekommer den utbredd öfver nästan hela Europa, från Kaukasus och Serbien till Italien, Frankrike och England. I Norge är den ej anmärkt. Enligt Meinshausen är den i Ingermanland mycket allmän på öfversvämmade ängar, i försumpningar, vid bäck- och flodstränder, nämligen invid hafvet. Såsom af det föregående framgår har arten således sin nordgräns i sydligaste Finland strax invid gränsen mot Ryssland.

2) *Holcus mollis* L. anträffad i stor mängd i en stenig allund strax österom Veikkola hofläger i Valkjärvi socken; bildade fläckvis stora mattor, som genom sin mjuka, gröna färg genast föllo i ögonen. I Sverge är den spridd från Skåne upp

till Utön i Stockholms skärgård. I Norge längs kusten från Kristiania till Kristiansund. I Danmark ej sällsynt. För öfrigt utbredd öfver hela Europa. I Ingermanland är den enligt Meinshausen endast funnen på tvänne ställen i sydligare delen af guvernementet. Sin gräns mot norr torde *Holcus mollis* således ha på ofvannämda ställe i Valkjärvi.

3) *Polygonum Rayi* Bab. funnen på omkring åtta olika ställen från Vitikkala i Nykyrka till ett stycke norr om Björkö kyrkoby, växande på den sandiga hafsstranden tillsammans med *Salsola, Cakile* och *Ammodenia*, ställvis uppträdande i tämligen stor ymnighet och utgörande under långa sträckor af kusten dennas allmännaste växtart. Vid Muurila gästgifveri i Kuolemajärvi förekom den något högre upp; den växte där nämligen på den lösa sanddynkanten under tallar upp mot skogskanten; på alla andra ställen förekom den på själfva sandstranden. Inom Finland var den förut funnen på sandstrand vid Hangö af föredragaren för några år sedan, och hade exemplar äfven förevisats på ett af Sällskapets möten, men uttalades då af en del medlemmar den förmodan, att den därstädes vore inkommen med ballast. Artens allmänna förekomst i östligaste delen af Finska viken samt dess uppträdande flerstädes på Sverges ostkust gör dock troligt, att den vid Hangö är fullt vild och att den framdeles äfven kommer att anträffas på den mellanliggande kuststräckan. Förutom i Sverge är den tagen i England, Danmark och Frankrike. Meinshausen känner den ej; ej heller d:r Eduard Lehmann upptar den i sin detta år utkomna arbete »Flora von Polnisch-Livland mit besonderer Berücksichtigung der Florengebiete Nordwestrusslands, des Ostbalticums, der Gouvernement Pskow und S:t Petersburg sowie der Verbreitung der Pflanzen durch Eisenbahnen».

4) *Juncus balticus* × *filiformis* Lidforss i Bot. not. 1885, p. 185 (syn. *J. inundatus* Drej.) anträffades på tvänne ställen: i Kuolemajärvi sparsamt på stenig hafsstrand mellan Tammikko och Seivästö tillsammans med *Juncus balticus* v. *tenuis* var. nov., samt ymnigt tillsammans med ymnig *Juncus balticus* α på stenig ler-sandstrand mellan Bengtilä by och Björkö kyrkoby

(*Juncus filiformis* växte ej långt därifrån). Denna hybrid är utmärkt genom en habitus stående midt emellan *J. balticus* och *filiformis*, genom sina tätt stälda, fina, med rödbruna slidor försedda strån, utgående från en tämligen fin rotstock; blomsamlingen är fåblommig, lutande samt sittande i öfre delen af strået; kalkfjällen ljusbruna, längre än den ständigt toma, ljusbruna, aflånga kapseln. För öfrigt känd från Sverge, Norge och Danmark; enligt Meinshausen flerstädes på hafsstranden af Ingermanland, såsom vid Systerbäck och Kronstadt.

5) *Juncus balticus* var. *tenuis* n. var. funnen sparsamt tillsammans med föregående hybrid på stenig ler-sandstrand mellan Tammikko och Seivästö i Kuolemajärvi. Till sin habitus mycket lik *Juncus balticus* × *filiformis*, från hvilken den dock genast skiljes genom sina mörkbruna kalkblad och sina mörkbruna, ej toma kapslar. Genom sina tätt stående, fina strån med rödt anlupna slidor påminner den mycket om nämda hybrid; blomsamlingen gles, upprätt.

6) *Mulgedium sibiricum* var. *runcinata* Læst., en obetydlig form, utmärkt genom parklufna rot- och nedre stjälkblad, anträffades i Mohla i ett strandbuskage vid Kyyrölä by. Förekom i ett fåtal exemplar; hufvudformen fans på ett par ställen i närheten. Att döma af exemplar i Museets finska samling öfvergår den utan gräns i den helbladiga hufvudformen.

Nya för Isthmus karelicus voro följande anmärkningsvärda former:

1) *Rumex maritimus* L. från Yskjärvi sjö i Mohla, där den i ett fåtal exemplar anträffades på en dystrand nedanför Pällilä såg och på Hunninranta nedanför Kyyrölä. I Finland förut funnen i Parikkala och Impilaks socknar samt vid Onega. I Ingermanland såväl vid Ladoga och Peipus som sällsyntare vid Finska vikens stränder.

2) *Geum strictum Ait.* Af denna sommaren 1894 i Rautus för den finska floran såsom ny funna art anträffades några exemplar på gräsbevuxen mark vid ett torp på Kukonmäki i Rantakylä by af Kivinebb socken.

3) *Carex arenaria* L. uppträder som en karaktäristisk dynväxt ställvis vid Finska vikens kust; den anträffades vid Kuokkala i Kivinebb, i Nykyrka på dynvallen mellan Vitikkala och Puumala byar samt på den gamla dynen en km från stranden norr om vägen, som leder från Seivästö till Muurila i Kuolemajärvi. Inom Finland förut funnen vid Hangö och på Eckerö. Saknas i Ingermanland enligt Meinshausen.

4) *Salix myrtilloides* × *rosmarinifolia;* af denna sällsynta hybrid anträffades tvenne buskar på kärrmark vid vägen strax norrom Kyyrölä i Mohla socken, där den växte tillsammans med de allmänt förekommande föräldrarna. Bladen bredt lancettlika, som yngre silkesludna, som äldre nästan glatta, till nervaturen mycket påminnande om dem hos *Salix myrtilloides*. Årsskotten finludna. Hängena på tämligen långa, bladiga skaft. Kapslarna glatta, som gamla bruna (samma färg som hos *S. myrtilloides)*.

5) *Carex flava* × *Oederi* förekom tämligen ymnig bland föräldrarna på en fuktig äng på Pähkinämäki i Valkjärvi samt vid Äyräpääjärvi i Mohla. Fullkomligt steril, ej ett enda fruktgömme med nöt observerades. Öfverensstämmer alldeles med af Kihlman inlämnade exemplar från Schungu i Onega Karelen.

6) *Bidens radiatus* × *tripartitus.* Ett stort, vackert exemplar bland föräldrarna anträffadt i dike vid Nykyrka station. Öfverensstämmer med exemplaren från Lojo. Hybriden är särdeles lätt igenkänd på frukterna, hvilka till storleken stå midt emellan stamarternas, men ega *Bidens radiatus'* rödvioletta färg; en stor del af frukterna äro outvecklade, hvarigenom de i samma korg ha mycket olika storlek.

Slutligen anmäldes följande sällsyntare växter, nya för Isthmus Karelicus:

Botrychium lanceolatum (Valkjärvi), *Epipactis palustris* och *Orchis Trausteineri* (från Raasuli i Rautus), *Ammodenia* och *Cakile*, anträffade flerstädes längs kusten af Finska viken, *Atriplex litoralis* (Muurila i Kuolemajärvi), *Ranunculus cassubicus* (Valkjärvi och Metsäpirtti) samt *Rubus idæus var. anomalus* (Terijoki).

Magister R. Herlin inlemnade till tryckning en uppsats *Växtpaleontologiska studier I* samt redogjorde för de häri framlagda resultaten af sina med understöd af Sällskapet verkstälda torfmosse-undersökningar i Karelen år 1894. Föredraget illustrerades af en mindre samling dels recenta, dels subfossila frön och andra växtdelar.

Rektor M. Brenner föredrog om af honom observerade

Egendomliga fall af grenbildning hos gran.

Att granen i hög grad eger förmågan att genom upprätt växande grenar eller sidoskott ersätta ett förloradt toppskott är allmänt kändt, äfvensom att den vid ett fortsatt förstörande af de upprätt växande skotten eller grenarna i likhet med enen antager en tät busklik eller också en mattlikt utbredd form. Man finner därför stundom granar som afsigtligt afsågats för att dymedels med tiden utbilda en tät mångtoppad krona, och om ock flere genom en sådan misshandling förtorka, lyckas dock vanligen experimentet med flertalet, antingen sålunda att de öfra grenarnas spetsar böjas uppåt och antaga stamtoppens form och rigtning eller ock nya toppar i vertikal rigtning utväxa från de öfra grenarna. Det samma blir man i tillfälle att någon gång observera äfven på redan tämligen åldriga granar efter det de af stormen afbrutits, ja, såsom F. C. Schübeler i *Viridarium norvegicum* framhåller, undantagsvis äfven hos granar med oskadad topp.

En dylik ny toppbildning observerade jag sistlidne sommar i Kyrkslätt socken hos en på hög bergbunden mark växande reslig gran, hvilken af stormen brutits i 3 delar, af hvilka de 2 öfra kastats ett godt stycke därifrån och den öfversta delen i fallet kullstjälpt och ungefär på midten afbrutit en annan mindre, omkring 30 år gammal gran. Denna, hvars nedra del efter fallet bibehållit sin fulla lifskraft, har under de ungefär 20 år som sedan dess förflutit, gifvit upphof åt en kombination af två af de ofvan nämda slagen af grenbildning, nämligen en upprätt växande stam och en skenbart från dess bas sig ut-

bredande granrismatta. Af den kullfallna, men ännu rotfasta granens nedersta lifskraftiga grenar fortfara de flesta att, rikligt förgrenande sig, utbreda sig långs marken och bilda härigenom en tät grön matta, liksom af hackadt granris, hvarur dock en och annan grenspets visar benägenhet att böja sig uppåt, medan från närheten af basen af en af de mot stammens midt belägna grenarna en ny stam vinkelrätt emot den kullfallna gamla stammen i full lifskraft sträfvar mot höjden. Gömd af den täta grenmassan vid basen äfvensom af den förtorkade, fallet förorsakande andra grantoppen, som den ursprungliga stammen var, undandrog den sig helt och hållet uppmärksamheten, så att endast den ovanligt rika mattlika grenbildningen vid basen af den jämförelsevis unga granstammen gaf anledning till att en af mina söner, Widar, vid bärplockning i skogen kom att fästa sig härvid, hvarefter vid en noggrannare undersökning äfven sjelfva den unga, omkring 20-åriga granen befanns vara egentligen endast en gren. En på stället gjord teckning söker åskådliggöra förhållandet.

En annan i närheten växande gran, ungefär lika gammal, hade under sina 20 år så föga utvecklats på längden att den, jämte normal tjocklek, ej var högre än ungefär 1 meter, med lafbelupen topp utan någon knopp, samt flere, ända till fem, grenkransar utan något mellanrum sittande tätt intill hvarandra.

Liksom den vanliga granen, *Picea excelsa,* ersätter äfven den sibiriska granen, *Abies pichta,* mycket lätt förlorade toppskott såväl genom ny knoppbildning i toppen, som äfven genom att någon grentopp börjar växa lodrätt uppåt och, åt alla håll utbredande sina grenar, antager stamtoppens form. Enligt Schübeler har den äfven observerats med från de öfra grenarna lodrätt uppväxande sidotoppar.

Doktor Kihlman anmärkte i anslutning till meddelandet att dylika fall af toppbildning som det omnämda långt ifrån äro ovanliga i de af den svåra stormen 1890 härjade granskogarna i Esbo skärgård.

Professor Elfving relaterade ett snarlikt fall beträffande *Abies pichta,* som observerats i botaniska trädgården.

Studerande B. Poppius förevisade och öfverlämnade till samlingarna en för landets fauna ny dipter *Camptotelus costalis* H. Sch., funnen af föredragaren den 21 juni detta år på ön Konevits. Arten är sällsynt i Tyskland och Frankrike.

Magister D. A. Wikström gjorde följande meddelande:

Melampsalta montana Scop. återfunnen i Finland.

Härmed är jag i tillfälle att anmäla det en sällsynt insekt och därtill en af vår faunas hemipterer, *Melampsalta montana* Scop., hvilken endast en gång förut anträffats hos oss, nämligen sannolikt på 1870:talet af *E. J. Bonsdorff* i Jokkis kapell, under senaste sommar blifvit återfunnen på icke mindre än tvenne olika ställen af vårt land och detta både i larvform och såsom fullbildad insekt.

Det första fyndet af denna insekt skedde på en exkursions- och ferie-vandring, hvilken jag jämte elever från Helsingfors Finska Samskola gjorde till vestra Nyland. Härvid påträffade några af eleverna vid håfning efter insekter på stranden af Karis-ån i Pojo socken den 7 juni 1895 en mängd larvskinn, hvilka genom sitt egendomliga utseende ådrogo sig vår uppmärksamhet och af mig tillvaratogos. Efter återkomsten till Helsingfors undersökte jag dem närmare med ledning af mig tillgänglig litteratur och fann dem hafva tillhört någon större hemipter af cikadornas familj — sannolikt, på grunder, som nedanföre skola anföras, en *Cicada* eller *Melampsalta montana*.

Hvad fyndorten af dessa larvskinn beträffar, må tilläggas, att den bestod af en med små al- och vide-buskar beväxt äng på högra stranden af Karis-ån, nästan på halfva vägen mellan Åminnefors bruk och åmynningen (Skuru). Nämda äng ligger mellan landsvägen och ån samt är bäst igenkänlig genom den branta backsluttning, hvilken från landsvägen stupar ned på den. Larvskinnen funnos här oftast fastklamrade vid toppen af grässtrån i likhet med utkläckta skinn af libellulider, om hvilka de äfven vid flyktigt påseende i viss grad påminde.

Någon beskrifning eller afbildning af larven hos *Melampsalta montana* finnes icke i den litteratur, som stått mig till buds, utan endast af *Cicada septendecim* Fabr., men att i fråga varande larvskinn tillhört den förstnämda arten, är dock antagligt, emedan den är den enda större cikada, hvars utbredningsområde sträcker sig ända upp till norra Europa.

Ofvannämda antagande bekräftas yttermera af det faktum att *M. montana* under sistlidne sommar blifvit funnen äfven såsom fullbildad insekt. Den påträffades nämligen den 25 juni 1895 i Lojo af lektorn Hj. Schulman och lyceisten K. Rein. Platsen för fyndet utgjordes af en med albuskar beväxt kulle vid Sjöbacka torp nära Tötar hemman. Kullen ligger vid stranden af ett litet träsk åt venster om landsvägen, som leder till Ingå. Här hade insekterna i fråga midt på dagen i tämligen stort antal flugit från blad till blad på alarna ungefär på en manshöjd från marken, och hade de med någon skicklighet kunnat fångas med blotta handen. Tyvärr blef endast ett imagoexemplar tillvarataget af herr Rein.

Melampsalta montana Scop. hör enligt J. R. Sahlberg [1]) till familjen *Cicadina* Stål (= *Stridulantia* Latr.). Den är alltså närmast beslägtad med de från södra Europa bekanta sångcikadorna. — Huruvida också denna form kan stridulera finnes dock icke anfördt. — Hvad dess utbredningsområde vidkommer, kan såsom sådant anföras hela södra och mellersta Europa samt norra Europa ända till 61:sta breddgraden (Jokkis kapell i sydligaste Tavastland) äfvensom en del af sydvestra Sibirien. — I Sverige är den enligt Mäklin [2]) och Sahlberg funnen i Bohuslän, i Vestergötland på Kinnekulle samt i Östergötland. — Om dess förekomst i Norge säger H. Siebke: [3]) „*Ad Etterstad prope Christianiam observata, a me non reperta*". — För Finland kunna följaktligen numera såsom dess fyndorter anföras Jokkis

[1]) Öfversigt af Finlands och den Skandinaviska halföns *Cicadariæ* I. 1871 pgg. 76—80.

[2]) Öfversigt af Finska Vetenskaps Societetens Förhandlingar XII. 1869—1870 pgg. 94—96.

[3]) *Enumeratio Insectorum Norvegicorum*. 1874.

samt Pojo och Lojo. — I nordliga Ryssland är den enligt Mäklin tagen vid Duderhof nära S:t Petersburg år 1847, men sedermera icke återfunnen därstädes förrän år 1868.

I likhet med familjens öfriga representanter lefver också *M. montana* såsom imago bland bladen på träd och buskar. Äggen läggas af honan medelst ett äggläggningsrör vanligen under trädens bark. De utkläckta larverna krypa sedermera derifrån ned på marken, hvarest de med tillhjelp af sina skofvellika främre benpar gräfva sig ned till växternas rötter, vid hvilka de suga sig fast. Här lefver larven vanligen i flere år, hvarefter den igen kommer till jordytan för att afstryka sin sista larvhud och förvandlas till imago.

I afseende å sitt uppträdande äro åtminstone några af cikadorna periodiska, och detta gäller måhända också *M. montana.* En dylik förmodan uttalas äfven af Mäklin. Härför talar äfven det faktum att *M. montana*, ehuru den både genom sin storlek och sin form är lätt i ögonen fallande, på flere orter icke blifvit återfunnen förrän efter en längre mellantid. Sålunda kan till det som i nämda afseende redan framgått ur fynden såväl hos oss som i trakten af S:t Petersburg (och måmända äfven det i Norge, alldenstund insekten åtminstone till år 1874 icke blifvit återfunnen derstädes) ännu nämnas att Hagen, anförd af Mäklin, meddelar, det *M. montana* vid Hampshire i södra England blifvit ånyo anträffad först efter en mellantid af 21 år.

Huru långa mellanperioderna för *M. montana* äro, i fall sådana förefinnas, därom tyckes intet vara bekant, men att larvtiden dock kan hafva en tämligen lång utsträckning, är nog mycket möjligt, ty om en med vår insekt nära beslägtad form, nämligen den i Amerika förekommande *Cicada septendecim* Fabr., säges att den lefver såsom larv i 17 år, hvilket också torde varit orsaken till dess latinska namn. Frågan om larvperiodens längd hos *M. montana* kan naturligtvis på grund af ofvan nämda iakttagelser ännu icke afgöras, utan tarfvar den sin särskilda undersökning. Till en sådan undersökning synes numera ett särdeles lämpligt tillfälle erbjuda sig hos oss, då tvenne

lokaler för dess förekomst äro alldeles noggrant kända och likaså tiden för dess uppträdande (från början af juni till midsommar). — Hvad denna tidrymd för insektens uppträdande beträffar, synes den vara mycket kort, såsom ju vanligen plägar vara fallet med insekter, som hafva en lång larvperiod. Sålunda kunde den under senaste sommar icke mera anträffas i medlet af juli, oaktadt jag anstälde upprepade exkursioner efter den å fyndorten i Lojo.

Då sommaren 1895, att döma såväl af de utkläckta larvskinnens riklighet i Pojo som af de fullbildade insekternas antal i Lojo, tyckes varit karaktäriserad genom ett särdeles talrikt uppträdande, kunde måhända denna sommar lämpligast tagas till utgångspunkt för iakttagelserna. Det skulle således närmast gälla att konstatera, huruvida insekten under de följande somrarna förekommer äfvenledes i stort, eller kanske i mindre antal, eller kanhända alldeles icke. För detta ändamål borde under en tid framåt årligen vid midsommartiden å nämda lokaler exkursioner anställas efter insekten utan att man låte afskräcka sig af möjligen negativt resultat. Ty om det gäller en periodiskt uppträdande insekt, så har man naturligtvis icke ens annat att vänta sig under mellantiden till dess att imago-stadiets nästa framträdande belönar ens besvär. Och endast genom en dylik, årligen återkommande, noggrann iakttagelse verkstäld å samma ort kan man säkert konstatera den möjliga förefintligheten af en periodicitet äfvensom de resp. periodernas längd.

Då ju *M. montana* genom sin storlek och sitt utseende är tämligen lätt att iakttagas äfven andra än af specialister i Hemiptera, vilja vi härmed anbefalla saken i alla intresserade entomologers benägna åtanke, då de ju utan vidare besvär under exkursioner å ofvan anförda trakter kunna egna dessa frågor sin uppmärksamhet och såmedelst bidraga till utredandet af denna intressanta insekts biologi.

Doktor K. M. Levander förevisade en stor vattenskinnbagge af familjen *Nepidæ*, nämligen *Ranatra linearis*, funnen af lektor H. Schulman den 8 augusti denna sommar i mynnin-

gen af Fiskars å vid Skuru. Exemplaret upptäcktes bland en massa uppryckta *Polygonum amphibium*. På grund af sin smalhet, brunaktiga färg och långsamma rörelser undgår insekten, som icke förut med säkerhet blifvit anträffad i vårt land, trots sin betydliga längd lätt uppmärksamheten, då den befinner sig bland rötterna af nämda växt. I finska museum förvaras från äldre tid ett exemplar af arten utan lokaluppgift; enligt professor J. Sahlbergs förmodande torde det vara ett utländskt exemplar, som af misstag inkommit i samlingen.

I anledning af meddelandet erinrade professor Reuter om att arten i fråga kan blifva skadlig för fisket genom att angripa och utsuga fiskyngel.

Fröken E. A. Elmgren förevisade tvenne exemplar af skalbaggen *Cetonia metallica*, hvilka af professor Eliel Aspelin anträffats förtärande äppel på Rauhalahti egendom i Kalvola socken, och hade de inkrupit så djupt i frukten att endast en liten del af kroppen syntes. I ett annat äppel hade anträffats tre på samma sätt inkrupna individer samt i flere äppel en. Af de 27 äppelsorter, som funnos i egendomens trädgård, angreps endast den bästa, s. k. »Runsala sommarfrukt» af utmärkt arom och lös konsistens.

Det är bekant att den fullbildade insekten gärna smakar på blommornas safter och därvid mer eller mindre förstör befruktningsdelarna, men veterligen har den förut icke blifvit observerad angripande frukter.

I anslutning till meddelandet upplyste magister E. Reuter om att äfven *Melolontha vulgaris* och *Phyllopertha horticola* anträffats gnagande på äppel. — Magister Wikström hade observerat *Cetonia metallica* förtärande safve som utsipprade från björkstammar.

Studeranden P. Hj. Olsson inlämnade följande för provinsen Åland nya mossor: *Dicranum brevifolium* Lindb., *Amblystegium fluviatile* (Sw.) Br. eur., *A. ochraceum* (Turn.) Lindb.,

Hypnum pyrenaicum (Spruce) Lindb., *Stereodon fastigiatum* Brid., *Neckera pennata* (L.) Hedw., *Fontinalis dalecarlica* Br. eur.

Rektor A. Arrhenius förevisade exemplar af *Linnæa borealis* med hvita blommor och de flesta blomskaften tre-blommiga, samt *Capsella bursa pastoris* f. *apetala* (med kronbladen öfvergångna till ståndare), bägge tagna af student Alexander Luther i Lojo. Den senare formen skall där enligt uppgift ha förekommit ganska talrikt.

Professor F. Elfving förevisade och öfverlämnade till samlingarna exemplar af *Littorella lacustris* från Taipalsaari samt en form af *Nymphæa alba* med ljusröda kronblad från Näätälä nära Wiborg, bägge tagna af rektor Hugo Zilliacus.

Magister I. O. Bergroth förevisade ett uppstoppadt exemplar af den hos oss sällsynta måsarten *Larus ridibundus* samt delgaf sina iakttagelser öfver artens förekomst i Helsingforstrakten sommaren 1895. I medlet och slutet af juni hade skrattmåsen upprepade gånger observerats vid Drumsö i vestra skärgården. Bland annat sågs ofta en flock på fem à sex individer uppehålla sig vid Alörn, en liten holme nordvest om sagda ö; därstädes var också det förevisade exemplaret skjutet den 28 juni. I början af juli sågos några individer i stadens hamnar, såväl Sandviks- som södra hamnen tillsammans med sillmåsar och fiskmåsar. Att arten verkligen denna sommar häckat i trakten af Helsingfors torde kunna anses som säkert, i betraktande af att en hona med trenne flygvuxna ungar den 9 juli observerades ytterom Drumsö. Som en förmodan uttalades, att skrattmåsen i så fall häckat vid den af vidsträckta, sanka ängsmarker omgifna Stor-Hoplax viken, hvarest arten sista gången observerades den 15 juli och därifrån mindre flockar ofta syntes komma, tagande sin kosa utåt. Som bekant, föredrager nämligen skrattmåsen, hvilken till en stor del lifnär sig med insekter m. fl. mindre evertebrater, som häckplatser sanka, tufviga ängsmarker eller myrar, hälst vid sött vatten. —

In på juli månad började fågeln visa sig allt mera sällan, och efter den 15 observerades den som nämndt icke. Ej heller denna gång jäfvade den således sitt gamla rykte att vara en ostadig gäst vid våra kuster.

De zoologiska samlingarna hade sedan senaste möte ökats med följande gåfvor:

Mergus merganser, ung hanne, af preparator Forssell; *Emberiza citrinella* af A. Lindroos; *Plectrophanes nivalis* af densamme; *Picus minor* och *Pyrrhula rubicilla* af herr A. Castrén; *Circus Swainsoni* från Kyrkslätt af hr K. Lindholm; *Sciurus vulgaris* med hvit svansspets från Hirvensalmi af kand. H. J. Stjernvall; *Syrnium funereum* från Högholmen; *Cinclus aquaticus* af baron F. Linder; två exx. *Turdus viscivorus*, ung och gammal fågel, af rektor Brenner; *Crex pratensis*, ung fågel från Rengo, och ett par fötter af *Circus pygargus*, af mag. O. Collin; *Alca torda* af preparator Forssell; två exx. *Terekia cinerea* från Kalajoki af dr W. Lindman; ett af segelgarnstumpar gjordt bo af törnskata från botaniska trädgården af trädgårdsmästare Bockström.

Af de anmälda gåfvorna förevisades boet af törnskatan äfvensom de båda exemplaren af *Terekia cinerea*.

Till de botaniska samlingarna hade influtit följande gåfvor: två *Carex*-arter från Kittilä af forstmästare F. Silén; 36 fanerogamer och två nrr frukter från Sortavala-trakten af rektor J. Lindén; 16 fanerogamer från Åland af kandidat K. E. Hirn; 12 arter kärlväxter och 2 nrr frön från Ladoga Karelen af student R. Wegelius; 8 nrr frön från Nyland af d:r A. O. Kihlman; 107 kärlväxter från Östra Finland af folkskoleinspektor O. A. F. Lönnbohm; 7 för provinsen nya mossor från Åland af student P. Hj. Olsson; en kollektion subfossila frön från torfmossar af mag. R. Herlin; *Littorella* och *Nymphæa alba* f. *rosea* af rektor H. Zilliacus; former af *Linnæa borealis* och *Capsella bursa pastoris* af student A. Luther; äfvensom de ofvan af lektor Mela och magister Lindberg omnämda växterna.

Mötet den 2 november 1895.

Till medlemmar af Sällskapet invaldes studenterne K. H. Stenberg (föreslagen af professor Elfving) och A. Luther (föreslagen af rektor Arrhenius).

Till publikation anmäldes P. Hj. Olsson, *Ornithologiska iakttagelser i Åbo södra skärgård. Ett bidrag till kännedomen om sydvestra Finlands fågelfauna.*

Till arkivet inlemnades *Fenologiska anteckningar, gjorda i Kimito 1893* och *Fenologiska anteckningar, gjorda i Nagu 1894* af P. Hj. Olsson.

På förslag af professor Elfving beslöt Sällskapet att tillsända Mustiala landtbruksinstitut sina publikationer.

Doktor R. Boldt uppläste följande andragande:

»Vid decembermötet 1892 väcktes af undertecknad förslag om åstadkommandet af en historisk återblick på det kvartsekel af Sällskapets lif, som om ett år går till ända. Vid februarimötet 1893 utvecklades förslaget närmare. Det upptog som främsta önskningsmål affattandet af en ingående skildring af Sällskapets verksamhet och öden under den nämda perioden, alltså en fortsättning på den af professor Moberg till Sällskapets 50:de årsdag afgifna historiken.

Såsom i och för sig önskvärda förarbeten föreslog jag vidare åstadkommandet af:

1) specialredogörelser för den utveckling enhvar hos oss odlad gren af zoologin och botaniken genomgått,

2) en fullständig förteckning öfver all finsk och Finland berörande naturalhistorisk literatur, samt

3) ett fullständigt innehållsregister till Sällskapets protokoll.

Förslaget vann understöd och hänsköts till tryckningskomitén, som i samråd med förslagsställaren senast till årsmötet borde inkomma med detaljeradt förslag i ämnet.

Vid årsmötet 1893 upptogs frågan till diskussion. Angående hufvudpunkten i förslaget, den historiska återblicken på Sällskapets verksamhet, nämner protokollet intet. En förfrågan från tryckningskomiténs sida torde emellertid hafva riktats till professor Norrlin, huruvida han vore villig att sammanskrifva en dylik historik, men rörande hela denna fråga har intet blifvit Sällskapet delgifvet.

Förslaget om specialredogörelser för respektive brancher af zoologin och botaniken, hvarom protokollen icke häller nämna något, vann icke tryckningskomiténs förord och lämnades vid årsmötet 1893 tills vidare öppen.

Däremot föreslog komitén och accepterade Sällskapet förslaget att uppdraga åt professorerne Sahlberg och Reuter utarbetandet af ett zoologiskt, åt professor Elfving, magister Arrhenius och mig utarbetandet af ett botaniskt register till Sällskapets såväl protokoll som publikationer,

hvarjämte professor Palmén och magister Levander utsågos att uppgöra den zoologiska, professor Sælan och doktor Kihlman den botaniska literaturförteckningen. Vid februarimötet 1894 meddelade doktor Kihlman såsom rättelse till protokollet, att han åtagit sig att medverka till uppgörandet af den botaniska literaturförteckningen endast under förutsättning att densamma komme att hänföra sig till seklets slut och ej till Sällskapets 75:te årsdag.

På denna punkt står frågan för närvarande.

Då numera endast ett år skiljer oss från den 1 november 1896, får jag vördsamt anhålla det Sällskapet måtte till definitivt antagande eller förkastande upptaga de särskilda momenten i mitt för snart tre år sedan gjorda förslag.»

I anledning af det af d:r Boldt upplästa aktstycket anmärkte professor Palmén att tryckningskomitén afstyrkt åtminstone en del af de gjorda propositionerna och att han för sin del hade den uppfattning af sakförhållandet, att förslaget i sin helhet vore af Sällskapet definitivt nedlagdt. — Äfven prof. Sælan och d:r Kihlman hade samma uppfattning. Den sistnämde höll före att det nu upplästa förslaget vore att anses

som ett helt och hållet nytt sådant, om hvilket Bestyrelsen borde lämnas tillfälle att yttra sig, innan Sällskapet fattade något beslut i saken.

Häremot genmälde d:r Boldt, att den omständigheten, att tryckningskomitén riktat en förfrågan till prof. Norrlin rörande författandet af historiken, något som denne själf bekräftade, bevisade, att tryckningskomitén ansett utarbetandet af en sådan historik önskvärd. Ansåg på denna grund Sällskapet oförhindradt att på detta möte fatta definitivt beslut åtminstone rörande den allmänna historiken.

Rektor Brenner ansåg, att Sällskapet hade att i främsta rummet rätta sig efter sina protokoll. Då nu i dessa intet nämnes om något beslut af Sällskapet i fråga om d:r Boldts förslag, kunde talaren ej inse, att frågan skulle ha blifvit afgjord.

Prof. Elfving framhöll, att tryckningskomitén enhälligt förkastat förslaget om specialredogörelser för de olika brancherna af zoologin och botaniken. En allmän historik hade däremot ansetts önskvärd och hade man enats om att för ändamålet vidtala prof. Norrlin. Uttalade som sin åsikt, att frågan om denna allmänna historik nu kunde af mötet upptagas till behandling.

Sedan några repliker ytterligare vexlats, och då åsikterna rörande mötets befogenhet att i saken afgöra fortfarande tycktes vara delade, så beslöts på förslag af prof. Elfving att anmoda bestyrelsen att ånyo upptaga förslaget till pröfning i hela dess vidd samt att till nästa möte inkomma med förslag rörande detsamma.

Prof. Th. Sælan förevisade exemplar af en steril vattenväxt, som af lyceisten O. Sundvik funnits i Puujärvi sjö i Karis-Lojo på en till tre meter djupt vatten utanför en sandstrand. Efter noggrann undersökning hade föredragaren funnit växten i fråga vara *Littorella lacustris.* De förevisade exemplaren påminde till habitus något om *Isoëtes*, men voro försedda med långa stoloner, hvarjämte *Isoëtes* på hösten, då växten var tagen, icke borde vara steril såsom dessa voro. Emot antagan-

det att de möjligen kunde tillhöra *Subularia* stred deras jämförelsevis betydliga storlek och groflek.

I anslutning till meddelandet omnämde professor Elfving att han undersökt några honom tillsända exemplar af samma växt, hvilka voro försedda med egendomliga knölbildningar på rötterna, och funnit dessa vara förorsakade af en *Anguillula*. Dylika bildningar äro kända t. ex. på sädesslags rötter.

Magister Harald Lindberg förevisade exemplar af trenne för den finska floran nya fanerogamer:

Pulsatilla patens × *vernalis*, funnen i juli 1894 på en tallmo strax öster om Koskijärvi i södra Rautus, där den i ett tiotal exemplar växte bland ymnig *Pulsatilla patens* och sparsammare förekommande *Pulsatilla vernalis*. Samma ställe besöktes åter senaste sommar och hemtogos då några exemplar, hvilka planterats på SOLhem i Lojo, och hoppades föredragaren nästa vår för Sällskapet kunna visa blommande exemplar. I juni 1895 anträffades den äfven i Valkjärvi på en mo vid Pasuri gästgifveri, där den förekom tillsammans med *P. pratensis*, *patens, vernalis* och *vernalis* × *pratensis,* af hvilken sistnämda sällsynta hybrid ett utblommadt exemplar förevisades. Vid Pasuri påträffades *P. patens* × *vernalis* äfven senaste sommar af stud. B. Poppius. Hybriden syntes uppträda under tvenne former, den ena med hvithårigt svepe, således en f. *perpatens*, den andra med gulhårigt, f. *pervernalis;* till bladformen visa dessa former ej någon olikhet.

Salix cinerea × *lapponum*, funnen i juli 1894 på en våt strand vid Jauholampi i Valkjärvi; den växte där tillsammans med den i Finland knapt förut funna *S. aurita* × *lapponum*.

Veronica aquatica Bernh. Af denna art lågo i botaniska museets samlingar under namn af *V. anagallis* L. exemplar från Villmanstrand (13. 7. 56, Th. Simming) och från Viborg, vallsluttningarna (1870, Alex. Berg). *Veronica aquatica* skiljer sig från den närstående *V. anagallis* genom följande karaktärer: Alla bladen sittande, aflångt äggrunda — lancettlika, spetsiga;

blomkronan mindre, ljust rödaktig; fruktskaften styfvare, nästan raka, vågrätt utstående, vanligen glandelhåriga; blomsamlingen gles; kapseln rundadt elliptisk, längre än de aflångt äggrunda foderflikarna. *Veronica anagallis* har åter större, blåaktiga blommor; de tämligen slaka, vanligen glatta fruktskaften äro spetsvinkligt uppåtriktade, med spetsen vanligen böjd uppåt; blomsamlingen tät; kapseln rundad, så lång eller knapt så lång som de smalt aflånga foderflikarna. *Veronica anagallis* L., är tillsvidare inom landet anträffad endast på Åland i ett dike vid vestra änden af Storbyn på Eckerö.

Vid genomgåendet af museets samlingar hade föredragaren anträffat ett exemplar af den nyligen såsom ny för floran anmälda *Geum strictum* Ait. taget på en skuggig bäckstrand vid Mandroga i Olonets-Karelen sommaren 1875 af dåvarande stud. Fredr. Elfving.

Magister E. Reuter demonstrerade blåbärs- och lingonris, hvilka voro tätt besatta med en coccid, *Chionaspis salicis* L. Exemplar af arten hade i och för bestämning varit sända till en engelsk specialist, Mr J. W. Douglas i London, hvilken för yttermera visso öfversändt dem till den framstående coccidkännaren Mr R. Newstead vid Groswenor Museum i Chester. Den sistnämde, som jämfört i fråga varande art med engelska exemplar af *Ch. salicis* och med *Ch. vaccinii* Bouché från Prag — hvilken senare äfvenledes lefver å blåbärs- och lingonris samt egentligen är hemma från Schweiz — har kommit till det resultat, att de finska exemplaren öfverensstämma med båda ofvan nämda arter! Enligt hans åsikt äro dessa att betraktas såsom synonymer; på sin höjd kan *Ch. vaccinii* anses utgöra en varietet af *Ch. salicis*. — Föredragaren hade funnit nämda coccid på särskilda ställen i Pargas skärgård äfvensom i Sjundeå socken; antagligen eger den en vidsträkt utbredning i vårt land, ehuru den — liksom öfver hufvud cocciderna — hos oss blifvit förbisedd.

Professor J. A. Palmén framlade orginalplanscherna till Wilhelm v. Wrights berömda värk, »Skandinaviens fiskar», hvilka

nyligen genom doktor Dahlgrens försorg blifvit återsända från Stockholm, dit de för närmare ett decennium sedan utlånats på anhållan af professor Sv. Lovén för att reproduceras af professor F. A. Smitt i hans stora arbete öfver Skandinaviens fiskar. Sällskapet hade då först efter mycken tvekan beslutit sig för utlånandet af dessa för oss dyrbara originalplanscher. Så mycket mera öfverraskad blef man därför, då för någon tid sedan förra delen af professor Smitts arbete utkom, och man däri fann att författaren icke aktat nödigt med ett enda ord omnämna begagnandet af v. Wrights egenhändiga original. Icke heller i den i våras utkomna senare delen af arbetet är sagda brist afhulpen. Professor Palmén anhöll att få till protokollet uttala sitt beklagande af detta tillvägagående.

I detta uttalande förenade sig Sällskapets medlemmar enhälligt.

Vidare beslöts att för framtiden förvara planscherna i Sällskapets bibliotek; och borde bibliotekarien anskaffa en ny kartong för dem.

Studeranden I. Lindroth förevisade den för Finland nya rostsvampen *Puccinia Valantiæ*, funnen denna höst i Djurgården invid Helsingfors.

De botaniska samlingarna hade sedan senaste möte ökats med följande gåfvor:

2 kärlväxter från Östra Finland af student B. R. Poppius; 60 d:o från Kemi Lappmark af student K. O. Elfving; 7 Sparganier från olika delar af landet af magister H. Lindberg; 49 algprof i kaliumacetat från Schweiz och 75 d:o från Åland af kandidat Karl E. Hirn; samt de af professor Sælan och magister Lindberg förevisade kärlväxterna.

Mötet den 7 december 1895.

Till korresponderande medlem invaldes d:r Franz Buchenau i Bremen, föreslagen af rektor A. Arrhenius, och till inhemsk medlem forstmästaren, stud. A. W. Granit, föreslagen af d:r A. O. Kihlman.

Framlades 21:sta häftet af Sällskapets Meddelanden, redigeradt af professor F. Elfving med biträde af mag. E. Reuter. Häftet, som innehåller referat från Sällskapets sammanträden under verksamhetsåret 1894—1895 jämte en förteckning öfver till biblioteket under året anländ literatur samt en tysk öfversikt, omfattar 143 pagina och innehåller tvenne figurer i texten. Häftets pris bestämdes till 1 mk 75 p.

Ordföranden, professor J. A. Palmén uppläste Bestyrelsens betänkande i anledning af doktor Boldts förslag att celebrera Sällskapets 75-åriga tillvaro med utgifvandet af särskilda arbeten:

»De af doktor R. Boldt väckta förslagen att celebrera Sällskapets 75-åriga tillvaro med särskilda arbeten hafva tagits under ompröfning af Bestyrelsen, som utber sig i anledning häraf få anföra följande:

En historik öfver det senast förflutna kvartseklet skulle otvifvelaktigt erbjuda mycket af intresse, så mycket mer som densamma borde beröra en del också af den period, som behandlats af statsrådet Ad. Moberg vid Sällskapets 50-års fest. Man kan emellertid ej neka, att i vissa afseenden senaste tider ligga oss något nära, och att därför tidpunkten ej är fullt lämplig, likasom ock att ett passeradt $^3/_4$ sekel icke innebär någon-

ting synnerligen anmärkningsvärdt. Denna smakfråga uppväges dock af frågan huruvida lämplig person funnes hugad att åtaga sig värfvet. Bestyrelsen har i detta syfte vändt sig till professor Norrlin, men erhållit ett afböjande svar, likasom jämväl af professorerne Sælan, Elfving och Palmén, och kan således icke för närvarande föreslå någon åtgärd i detta afseende.

En fullständig förteckning öfver finsk och Finland berörande naturalhistorisk literatur har länge utgjort ett önskningsmål. Den botaniska delen kunde möjligen utan större svårighet redigeras till nästkommande höst; men i zoologiskt afseende är så föga uträttadt, att något dugligt ej kan åstadkommas till nämda tid. Bestyrelsen har därför aftalat med de tvenne botanister och zoologer, som inom Sällskapet åtagit sig arbetet, att desse med benäget biträde af sakkunnige skulle afsluta arbetet med detta sekels slut och omedelbart därpå publicera förteckningen.

Nyttan af de föreslagna specialframställningarna af de olika naturalhistoriska branchernas utveckling i Finland vill Bestyrelsen ingalunda underkänna. Likvisst anser Bestyrelsen att för närvarande icke finnes utsikt att alla brancher kunde behandlas på ett fullt tillfredsställande sätt, åtminstone ej alla de zoologiska. Då härtill kommer att Bestyrelsen icke anser utgifvandet af ifrågavarande historik för närvarande vara synnerligen maktpåliggande, utan fastmer håller före att partiela redogörelser böra afvaktas i den mån enskilda forskare kunna afgifva dem i fullmoget skick, så anser sig Bestyrelsen böra afstyrka denna del af förslaget.

Angående det föreslagna sakregistret till Sällskapets publikationer har delgifvits Bestyrelsen, att detsamma är under arbete, och anser Bestyrelsen registret lämpligen kunna afslutas med 10:de bandet af Acta och 20:de häftet af Meddelandena. Tillika har Bestyrelsen erfarit, att doktor R. Boldt är sysselsatt med redaktionen af det register till protokollen, som af honom föreslagits.

I sammanhang med behandlingen af förevarande fråga har Bestyrelsen enats om önskvärdheten af att till ifrågavarande

tillfälle utgifva fortsättningen af den katalog öfver Sällskapets medlemmar, som år 1871 offentliggjordes, samt en förteckning öfver Sällskapets bibliotek, i hvilka afseenden samfundets resp. tjänstemän utlofvat sin medvärkan.

Utan diskussion godkändes härefter de första tre punkterna i betänkandet, beträffande den allmänna historiken, literaturförteckningarna och specialhistorikerna. Rektor Brenner önskade dock till protokollet hafva antecknadt sitt beklagande af att frågan sålunda på grund af den af Bestyrelsen nu utredda bristen på därför lämpliga och villiga personer — särdeles i zoologiskt hänseende — måste förfalla; samt anmärkte, att utarbetandet af en historik öfver Sällskapets verksamhet väl aldrig vore så maktpåliggande, att därmed ej af sådan orsak när som helst kunde allt fortfarande uppskjutas.

Beträffande den fjärde punkten — om uppgörande af sakregister till Sällskapets publikationer — bestämdes, att respektive redaktörer själfve skulle få afgöra hvilken tidrymd de ansågo att registret lämpligen borde omfatta.

Den femte punkten i betänkandet om utgifvande af fortsättning af katalogen öfver Sällskapets medlemmar äfvensom öfver Sällskapets bibliotek godkändes utan diskussion. På förslag af rektor Brenner beslöts dock att från den tryckta katalogen utelämna sådana af Sällskapet invalda medlemmar, som icke erlagt den i stadgarna stipulerade medlemsafgiften.

Doktor Boldt anhöll att få till protokollet antecknadt att han ej deltagit i de vid frågans behandling vid detta möte fattade besluten.

Föredrogs följande skriftligen insända meddelande af magister H. Lindberg:

En utdöd mossa, Schistophyllum Julianum (Sav.) Lindb.

Vid genomgåendet af några utslammade mossprofver från Parkanojoki elfsandsaflagringar norr om Ikalis (62° n. br.), hvilka forstmästaren Rafael Herlin lemnat mig till bestämning fann jag några korta stamdelar med mer eller mindre hela vid-

fästa blad, ett par blad fullkomligt hela, af en i högsta grad anmärkningsvärd mossa, *Schistophyllum Julianum* (Sav.) Lindb. (*Octodiceras* Brid., *Conomitrium* Mont.), aldrig funnen lefvande inom det finska florområdet.

Inom Skandinavien är den endast känd från några ställen inom Sverge: Östergötland, Vestra Harg socken, i Borgsjön; Stockholmstrakten i Söderbysjö och vid Nacka bro samt i Upland i Stamsjön (60° n. br.), på alla dessa orter endast steril. Detta subfossila fynd i Satakunta är således gjordt 2° nordligare än artens förut kända nordligaste fyndort, den i Upland. Har för öfrigt en vidsträckt utbredning; spridd öfver hela den europeiska kontinenten, är den dock ingenstädes allmän; dessutom känd från Nordamerika, Mexiko, norra och södra Afrika. Den saknas i Östersjöprovinserna och på de Brittiska öarna; om den förekommer i Ryssland har jag ej kunnat få uppgift om. Enligt Limpricht är den funnen i Vestpreussen, Pommern, Mecklenburg, Schlesien, Sachsen, Thüringen, Luxemburg, Würtemberg, Böhmen och södra Österrike; den håller sig ständigt till låglanden och är aldrig funnen i alpområdena.

Schistophyllum Julianum är således, som af dess utbredning synes, en utpräglad sydlig art, hvilken ännu inom Sverge eger några sterila utposter, men den synes dock här vara i tillbakagång att döma af att den under de senaste årtiondena förgäfves blifvit eftersökt på några af de ofvannämda lokalerna.

Föga hopp finnes att inom vårt land anträffa den lefvande, hvarför den torde med fullt skäl kunna anses såsom en utdöd art inom den finska mossfloran.

Den anträffas flytande i vattnet, fäst vid stenar och trädrötter, i bäckar och vid flodstränder; särskildt ofta synes den i Tyskland förekomma på väggarna i sandstensbrunnar.

Från sina samslägtingar skiljes den lätt genom sina 3—4 mm långa, mycket smala, trubbade, fullkomligt hela och okantade blad.

Magister E. Reuter meddelade, att han vid den af honom påbörjade granskningen af universitetets finska microlepidopter-

samling anträffat en för vårt lands fauna icke förut anmärkt art, nämligen *Asopia glaucinalis* L., hvilken i samlingen varit förvexlad med *A. farinalis* L. Arten går från norra delen af Persien och nordvestra delen af mindre Asien genom sydöstra Ryssland och Tyskland upp till Livland och Skandinavien, hvarest den nordligast torde hafva blifvit funnen i Akershus i Norge (59° 55′ nordl. br.). Det i fråga varande finska exemplaret, hvilket af föredragaren förevisades, var taget på Åland (öfver 60° n. br.) af statsrådet Moberg, således å en nordligare ort än den nyss anförda från Norge.

Kandidat A. Westerlund redogjorde för sin granskning af Museets samlingar af *Hymenoptera fossoria*:

Suurimmat kokoelmat olivat W. Nylanderin (osittain ennen hänen itsensä määrämät) Oulusta ja Helsingin tienoilta, Mäklinin Etelä-Savosta, Hämeestä ja Uudelta maalta, Wasastjernan Etelä-Pohjanmaalta, Woldstedtin Karjalasta ja Pohjois-Hämeestä, J. Sahlbergin eri osista maata, sekä puhujan itsensä Keski-Savosta, Laatokan Karjalasta ja Helsingin tienoilta. F. W. Woldstedt on vanhemmat kokoelmat jo ennen (noin v. 1875) käynyt läpi ja järjestänyt Yliopiston kokoelmiin, ja mainitsee lyhyessä luettelossaan näistä (Not. ur S. pro F. et Fl. Fenn. H:fors 1875) 67 lajia. Uudempien kirjoitusten ja lisääntyneiden kokoelmien vertailun kautta on kumminkin entisissä määräyksissä tullut useita muutoksia. T:ri F. Morawitz'ille olen ennen, syks. 1892, lähettänyt tietoja Kaakkois-Suomesta olevista kokoelmista, jotka hän on yhdessä omien havaintojensa kanssa Karjalan kannakselta, julkaissut kirjoituksessaan »Kareliens Fossoria» (Hor. Soc. Ent. Ross. XXVII, Janv. 1893). Siinä hän mainitsee yhteensä 146 lajia, joista kumminkin 17 lajia ei löydy Yliopiston kokoelmissa suomalaisilta alueilta. Hänen selittämistään uusista lajeista on kokoelmissamme *Pompilus Sahlbergi* F. Mor., *P. Westerlundi* F. Mor. (= *P. Wesmaëli* Thoms.??), ?*P. carinulatus* F. Mor., *P. signaticeps* F. Mor. (= *P. fuscomarginatus* Dbm. (Dbm. in litt. sec. Thoms.)). Skandinaaviasta mainitsee C. G. Thomson v. 1874 teoksessaan »Hymenoptera Scandinavica» 165 lajia

Hymenoptera fossoria-ampiaisia. Näiden lisäksi tulee 6 lajia, jotka Chr. Aurivillius mainitsee Ruotsista lisää v. 1886 (Ent. Tidskr. p. 161—169), ja jotka paitse yhtä (*Salius minutus* v. d. L.). Yliop. Suom. kokoelmissakin löytyvät. C. G. Thomson'in teoksessa mainituista ei ole kumminkaan Yliop. suom. kokoelmissa 23 sp., joten Skandinaavialle ja Suomelle (lukuun ottamatta F. Morawitz'in inkeriläisiä lajeja) on yhteisiä lajeja noin 147 kpl.

Yhteensä olen tähän saakka Yliopiston (ja omissani) suom. kokoelmissa tutkinut 173 lajia. Näistä ovat seuraavat, entisistä julkamista tai omista ilmoituksistani täällä, Suomen faunalla uusia lajeja:

Crabro cinxius Dbm.
Cr. cetratus Shuck.
Cr. inermis Thoms.
Cr. congener Dbm.
Cr. palmipes v. d. L.
Cr. elongotulus v. d. L.
Cr. 4-maculatus Dbm.
Cr. dives H. Sch.
Cr. fuscitarsus H. Sch.
Cr. spinipes A. Mor.??
Cr. 4-cinctus Fabr.
Gorytes laticinctus Lep.
G. 5-cinctus Fabr.
Trypoxylon attenuatum Sm.
Nitela Spinolæ Latr.
Dinetus pictus Fabr.
Oxybelus nigripes Oliv.
O. mandibularis Dbm.?
O. mucronatus Dbm.
Ammophila Tydei Gill.
Stigmus Solskyi A. Mor.
Passalœcus corniger Shuck.
Pemphredon flavistigma Thoms.
P. Wesmaëli A. Mor.
Mimesa Shuckardi Wesm.
Agenia intermedius Dbm.
A. variegata L.
Pseudogenia albifrons Dalm.
Salius obtusiventris Schiödt.
S. nudipes Dbm.?
Pompilus Aurivillii mihi.
P. melanarius v. d. L., Auriv.
P. concinnus Dbm., Auriv.
P. plumbeus Fabr.
P. fuscomarginatus Dbm. in litt.
P. aculeatus Thoms.
Mutilla 3-fasciata Rad.
= S:ma 37 spp.

Uusina lajeina olen selittänyt suuren joukon, vaikka niitä lopullisesti vasta seuraavat ovat saaneet diagnoosinsa:

Nysson Handlirschii n. sp.
Oxybelus fennicus n. sp.
Diodontus punctatus n. sp.
Pompilus borealis n. sp.
Salius pallidipes n. sp.
S. Mäklini n. sp.

Näitä paitse on vielä noin 10 sp., joille en ole vielä tarkempaa selitystä antanut.

Koska useat lajit, jotka kokoelmissamme löytyvät, ovat ennestään tunnetut vaan Keski-Euroopasta tai varsinkin Alppitienoilta, ja koska monia löytyy vaan yksi tai kaksi exemplaaria, sekä entiset selitykset (esim. Dahlbomin ja Thomsonin) monestikin ovat kovin vaillinaisia, olisi erittäin tärkeätä, että näitäkin hyönteisiä ruvettaisiin maassamme innokkaammin keräämään. Tarkempi selonteko on useasta lajista melkein mahdoton, ennenkuin niistä enemmän eksemplaaria on kertynyt kokoelmiin. Kehoittaisin siis niitä entomoloogeja, jotka ovat tilaisuudessa liikkumaan enemmän luonnossa, kiinnittämään huomionsa näihin auringon paahteisilla hietakentillä, rinteillä, metsissä vanhoilla puunrungoilla, vanhojen rakennusten seinillä, puiden juurilla, erilaisten kasvien kukilla y. m. paikoin!

Kirjoitukseni näistä hyönteisistä toivon saavani valmiiksi talven kuluessa ja jätän tarkemman selon teon Suomen *Hymenoptera fossoria*-ryhmästä siihen.»

Förevisades »inhemskt silke», en fin, silkesartad väfnad, spunnen af larven till en fjäril, *Hyponomeuta padi*, och insamlad år 1893 på häggar vid Snäcksund nära Ekenäs af framlidne statsrådet A. Moberg, samt skänkt till Sällskapet af dennes son, bergsrådet K. A. Moberg.

Doktor Hugo Lojander förevisade mjöldrygor, förekommande på 11 olika arter gräs. Exemplaren voro samtliga från Schweiz med undantag af ett, som härstammade från Braunschweig. Föredragaren önskade fästa Sällskapets medlemmars uppmärksamhet härpå, då dylika fynd möjligen kunde göras äfven hos oss.

Doktor A. O. Kihlman gjorde följande meddelanden om anmärkningsvärda växtfynd i Sortavala-trakten:

Af student R. Wegelius har botaniska museum fått emottaga en (tidigare anmäld) samling *Calamagrostides* från Sorta-

vala-trakten; i denna hade vid närmare granskning anträffats flere anmärkningsvärda former, hvilka förtjänade särskildt omnämnas. Af *Calam. arundinacea* × *epigejos* förelågo exemplar från icke mindre än fyra lokaler, nämligen Haavus, Kirjavalahti, Honkasaari och Orjatsaari, de flesta tillhörande den typiska, intermediära *C. acutiflora*, men en något mera närmande sig *C. arundinacea*. *C. acutiflora* är hos oss tidigare anträffad blott på två ställen, nämligen af föredragaren i Esbo (Nyl.) samt på Hiidenwaara i Tohmajärvi. — Äfven af *Calam. arundinacea* × *phragmitoides* hade hr Wegelius inlemnat exemplar från Tonkasaari vid Sortavala. — Slutligen förelåg från Orjatsaari vid Sortavala *Calamogrostis lapponica*, hvilken art förut ej är känd från sydligare trakter än Saarijärvi och Iisalmi och sålunda är att hänföra till dessa nordliga arter, hvilka vid norra stranden af Ladoga sträcka sig relativt långt mot söder eller också här hafva en från sitt hufvudområde isolerad förekomst.

Rektor J. Lindén hade insändt ett meddelande angående uppträdandet af *Cuscuta Trifolii* invid Sortavala. Densamma visade sig på en d:r O. Relander tillhörig äng, som sex år tidigare blifvit insådd med höfrö; den hade observerats först vid höslottern, hvadan utredning icke erhållits angående parasitens ymnighet. Af det anförda synes emellertid framgå att arten bibehållit sig på stället under en följd af år, något som förut ej varit bekant från vårt område. Då parasiten före slottern icke väckt uppmärksamhet, torde väl kunna antagas att den af densamma förorsakade skadan icke varit af större betydenhet. — *Betonica officinalis* uppträder i Kirjavalahti-trakten i den ymnighet att den med fullt skäl kan räknas till den inhemska, spontana floran i likhet med flere andra, i nyare tid inkomna arter. Äfven *Mimulus guttatus* håller för närvarande på att sprida sig i trakten och kan måhända hänföras till samma floristiska grupp.

De botaniska samlingarna hade sedan senaste möte ökats med följande gåfvor:

126 kärlväxter från Åland, 7 d:o från Åbotrakten, 27 d:o från Nyland af rektor M. Brenner; 20 kärlväxter från olika de-

lar af landet, insamlade af skolelever genom den samme; 11 kärlväxter från Wasa och Karkku af doktor Hj. Hjelt; 33 mikroskopiska algpreparat af kandidat Karl E. Hirn; *Veronica spicata* från Kisko och *Myrtillus nigra* var. *leucocarpa* från Borgå, insamlade af elever, genom rektor A. Arrhenius; 22 kärlväxter från Nyland och Tavastland af doktor A. O. Kihlman; 4 Hieracia från Åbo skärgård af stud. P. Hj. Olsson; en kärlväxt från Padasjoki af kand. C. A. Knabe; två kärlväxter, däraf *Epipopon aphyllum* ny för provinsen, från norra Österbotten (Kemi) af sångaren O. Wallenius.

De entomologiska samlingarna hade sedan november-mötet fått emottaga följande gåfvor:

Tre arter fjärilar i fyra exx., bland dem en ny för samlingen, från Lojo af stud. A. Luther; tre fjärilar, bland dem en för faunan och en för samlingen ny från Nyland, samt en sällsynt skinnbagge från Karelska näset af stud. B. Poppius; en sällsynt nattfjäril från Jaakimvaara af stud. W. Poppius; en fjäril samt tre skalbaggar från Nyland af stud. A. Wahlberg.

Mötet den 1 februari 1896.

Till inhemsk medlem invaldes forstmästare J. E. Ekström, föreslagen af d:r H. Lojander.

Framlades elfte tomen af *Acta*, omfattande 315 sidor samt 10 planscher och kartor, och bestämdes priset därför till 12 mk.

Niederrheinische Gesellschaft für Natur- und Heilkunde i Bonn samt Facultad de Agronomia y Veterinaria i La Plata hade tillsändt Sällskapet exemplar af sina publikationer, och beslöt Sällskapet att med det förra träda i skriftbyte.

Till publikation anmäldes: *Synopsis molluscarum extramarinarum Scandinaviæ (Sueciæ, Norvegiæ, Daniæ et Fenniæ)* af

D:r C. A. Westerlund (Ronneby); *Lichenes in Erythræa a Doctore K. M. Levander a. 1895 collecti*, enumeravit Edv. A. Wainio; *Anteckningar om floran i Simo och Kemi socknar* af Ch. E. Keckman; *Växtförhållandena i gränstrakterna mellan mellersta och södra Österbotten* af Walter Laurén, äfvensom *Barlastväxter observerade i Vasa åren 1882—92* af den samme.

Friherre Edv. Hisinger förevisade i sprit förvarade exemplar af en podurid, *Isotoma hiemalis* (hufvudformen), hvilken den 16 sistlidne januari i stor mängd anträffats hoppande omkring på snön vid en skogsväg nära Fagervik.

Angående artens förekomst i Finland meddelade professor Reuter att hufvudformen en gång förut tagits af professor Sahlberg i Kemijärvi, äfvensom att en varietet till den anträffats i Halikko. Nu i fråga varande fyndort var således den tredje i landet, där arten iakttagits. I sammanhang härmed önskade herr Reuter fästa Sällskapets uppmärksamhet på dylika vinterpodurider, bland annat äfven därför att i Sverige funnits en art, *Achorustes socialis* Usel, hvilken hittils ej anträffats i vårt land.

Professor O. M. Reuter föredrog om

Insekter, importerade med utländska mjölförsändelser.

I en uppsats om »Verldshandelns inflytande på enskilda djurarters geografiska utbredning», införd i Öfversigt af Finska Vetenskaps Societetens Förhandlingar XII, har prof. F. W. Mäklin uppräknat ett antal insekter, isynnerhet skalbaggar, och vid Societas' pro Fauna et Flora fennica sammanträden har till detta antal då och då en och annan art tillagts.

Under senaste höst innehöllo de dagliga tidningarna allarmerande notiser om med ångaren Henri från Marseille till Åbo, Helsingfors och Viborg importeradt mjöl, hvilket skulle i hög grad vara angripet af insekter. Jag har varit i tillfälle att undersöka de af sundhetsnämnden i Helsingfors tillvaratagna insekterna och funnit dem utgöras af följande skalbaggsarter:

Trogosita mauritanica L., imagines och larver i stor mängd. Förut funnen i enstaka exemplar i Åbo och Vasa, på Yläne Nygård, i Muonio och Nurmijärvi; på hudar af däggdjur i Universitetets museum.

Tribolium ferrugineum L. Talrika imagines och larver. En gång förut funnen i mjölupplag i Helsingfors.

Gnathocerus cornutus L. Ej sällsynt. Tre gånger förut observerad i mjölvaror i Helsingfors.

Tenebrio obscurus L. Några larver.

Calandra oryzæ L. Par exx. Förut funnen i risgryn i Helsingfors.

Calandra granaria L. Några exx. Funnen här och där i sädesmagasin, ehuru sällsynt.

Förutom dessa förekomma i stor mängd larver af en fjäril, hvilka senare utkläckts och visat sig tillhöra *Ephestia Kühniella* Zeller, en art, som ännu icke observerats hos oss, men af Sveriges statsentomolog S. Lampa i hans årberättelse för 1895 omnämnes såsom iakttagen i Sverige. Arten, som flerstädes, isynnerhet i Nord-Amerika uppträdt i hög grad ödeläggande för kvarnindustrin, anföres första gången 1877 såsom europeisk och torde egentligen hafva sitt hemland i Medelhafsländerna.

Till ofvanstående bifogade herr Reuter följande meddelande om

Periplaneta americana L.

I sin ofvan citerade uppsats p. 91 yttrar professor Mäklin på tal om *Periplaneta americana* L.: »Friherre Hisinger har, ehuru han själf uppger att denna art icke ännu fortplantar sig hos oss, upptagit den inom Finlands fauna, hvilket icke torde kunna godkännas.» Med anledning häraf må omnämnas att nämda insekt redan en rad af år i stor myckenhet förekommit i Tölö sockerbruk, hvarifrån den dock veterligen icke vidare utbredt sig.

I anledning af detta meddelande upplyste professor Palmén att förekomsten af *Periplaneta* i Tölö sockerbruk sträcker

sig tillbaka åtminstone till 1877, enär den från denna tid därifrån anskaffats för att tjäna som dissektionsmaterial.

Student B. Poppius förevisade en i vår fauna sällsynt skadeinsekt, *Niptus hololeucus* Falderm., hvilken sedan år 1892 förekommit i stort antal i skafferier å Esbo gård, angripande matvaror.

Professor O. M. Reuter meddelade i anslutning härtill, enligt en uppsats i »Entomologische Nachrichten», en synnerligen intressant återblick på artens i fråga invandring och utbredning i Europa, dess lefnadsvanor och födoämnen, de stora skador den mångenstädes anstiftat m. m.

Professor Th. Sælan förevisade och demonstrerade en monströs form af *Bellis perennis*, hos hvilken från holkfjällens vinklar rundtomkring det kägelformiga fruktfästet af ett utblommadt blomster utgå 15 i tre rader ställda mindre blomkorgar, af hvilka de yttre äro tämligen långt skaftade, de inre däremot mycket kortskaftade. Alla dessa sekundära blomster innehålla till största delen honkönade strålblommor och endast några få tvåkönade blommor i centrum. De yttre blomstren äro större (10—15 mm breda) och något bättre utvecklade än de inre.

Exemplaret anträffades den 15 juni 1895 växande bland normalt utvecklade Bellis-stånd å Helsingfors fattiggård vid Edesviken.

Vidare framlade herr Sælan exemplar af *Thlaspi alpestre*, hvilken art numera blifvit stationär i Lappviksparken. Lektor A. J. Mela upplyste att så äfven var fallet å en äng invid järnvägen till Sörnäs. I anledning häraf meddelade professor Elfving att han senaste sommar med studerande Boström såsom vägvisare uppsökt denna art å den lokal vid Vanhala i Vihti, därifrån magister Flinck år 1893 förevisat exemplar, i afsigt att af dess förekomst därstädes sluta till huruvida den vore spontan eller icke, men att han icke lyckats komma till någon fullt bestämd åsigt därom. Arten uppträdde emellertid icke i en lund såsom uppgifvits, utan på den öfversta, torra strandslutt-

ningen af en liten bäck, vid hvars strand *Stellaria nemorum* och *Impatiens* växte jämte det längre bort *Chrysoplenium* förekom. Med denna vegetation stod *Thlaspi* dock icke i beröring. Den var strängt lokaliserad på en vidpass 12 m lång och 1 m bred sträcka högst uppe invid den gärdesgård, som skiljer branten från den omedelbart invid löpande landsvägen. Bland gråaltelningar och hallonbuskar växte där ganska talrika exemplar af vår art. Gräsvegetationen på platsen bildades af riklig *Agrostis vulgaris.* Af örter antecknades *Urtica dioica, Achillea millefolium, Campanula rotundifolia, Fragaria, Trichera, Turritis, Chenopodium album, Ranunculus acris, Veronica chamædrys, Cerastium, Chrysanthemum. Chenopodium album. Lampsana, Solidago, Tormentilla.* — Utanför gärdesgården stod *Thlaspi* ej att anträffa, ej heller i omgifningen för resten.

Student A. Luther förevisade exemplar af bombyciden *Dasychira abietis* Esp., hvilken förut inom vårt område funnits i endast ett exemplar, taget på Åland af stud. J. E. Montell. Äfven i öfriga länder, där arten förekommer, är den mycket sällsynt. — Föredragaren hade i början af juni å Gunnars i Lojo funnit en larv af arten i fråga, som efter några dagar öfvergick till puppa. Den 23 juni framkom imago. Då denna var en hona, fördes den ut till det ställe, där larven tagits i hopp om att möjligen få någon hane. Försöket lyckades öfver förväntan väl, i det att 37 exemplar erhöllos. Vida flere hade kunnat fås, om ett tillräckligt antal burkar funnits till hands.

Rektor M. Brenner kompletterade en i protokollet för den 3 november 1894 intagen, af honom meddelad uppgift om förekomsten af *Alca torda* i Hvita hafvet därhän, att fågeln observerats år 1863 under en resa från Solovetsk till Kem i yttersta skärgården utanför nämda stad.

Barlastväxter

observerade i Vasa åren 1882—1892

af

Walter Laurén.

Under en följd af tio år har jag hvarje sommar flerfaldiga gånger besökt några barlastplatser i Vasatrakten och antecknat alla för Vasafloran främmande växtarter som på dem anträffats. [1]) Då redan tidigare förteckningar öfver annorstädes i Finland observerade barlastväxter publicerats [2]), har jag ansett nedanstående anteckningar icke vara utan intresse, isynnerhet som jag, på grund af den relativt långa tidsperiod jag varit i tillfälle att iakttaga dessa växter, någorlunda säkert kan ange, hvilka af dem, som bibehållit sig och spridt sig och hvilka som endast tillfälligtvis uppträdt, Utgående från denna synpunkt har jag fördelat samtliga på en plats annoterade arter i tvänne grupper åtskilda med olika stilar. Tillika har jag trott förteckningen vinna i redighet genom att hvarje barlastplats behandlats för sig.

---

[1]) Det stora flertalet af dessa växter äro såsom af det följande framgår visserligen icke införda med barlast och benämningarne barlastväxt och barlastplats sålunda oegentliga; för enhetlighetens skull har jag emellertid användt uttrycket barlastväxt, därmed menande en för traktens flora främmande växtart, som på ett eller annat sätt dit inkommit.

[2]) *Sælan, Th.* Några sällsynta växter, observerade under en exkursion till Sörnäs lastageplats vid Helsingfors i början af oktober 1878. (Medd. af Soc. pro F. et Fl. F. Häft. 5). — Fröväxter från barlastplatser invid Abo slott samlade af John Lindèn och Enzio Reuter (Medd. af Soc. pro F. et Fl. F. Häft. 11).

1. Den förnämsta af dessa platser, den hvarest det största antalet främmande växter anträffats ligger invid *Vasa ångkvarn*. Alt ifrån det ångkvarnen trädde i verksamhet har det sydvestra hörnet af den s. k. Marieparken invid kvarnen och hafsstranden utgjort afstjälpningsplats för sådor och annat affall från inrättningen. Med dem ha följt frön af diverse växter, som grott och gifvit upphof åt en helt rik och för orten främmande vegetation. På de senaste fyra åren har emellertid knapt något nytt tillkommit: kvarnen har nämligen funnit en lämpligare användning för affallet på annat håll i och för landvinning. Alt som för närvarande på platsen anträffas i växtväg har sålunda bibehållit sig åtminstone dessa år. Platsen har eljes blifvit tämligen styfmoderligt behandlad: ångpannor, massor af takplåt, plankor och stockupplag ha ofta vexelvis till en stor del betäkt den ursprungliga härden för dessa växter. Och några, som tidigare trifdes ypperligt, ha i följd häraf dukat under, andra mer ihärdiga ha flytt undan den omilda behandlingen och sökt sig ljus och trefnad ett stycke mer norrut i parken invid strandvägen. En annan orsak till att många härdiga växter försvunnit från platsen står väl jämväl att söka i det förhållandet att en del, främst *Sisymbrium Loeselii* förökat sig och spridt sig till den grad, att de ställvis omöjliggöra all annan vegetation; arter med mera lysande och i ögonen fallande blommor hafva dessutom i följd af trafiken på platsen fått falla offer för denna sin egenskap.

På platsen anträffas:

Bromus arvensis L. — Ganska allm.

Lolium perenne L. — Sparsamt.

Dactylis glomerata L. — Sparsamt.

Rumex domesticus × *crispus*. — De senaste åren i flere exemplar.

Scleranthus annuus L. — Spars.

Silene inflata Sm. — Allm.

Melandrium album (Mil.). — Allm.

M. noctiflorum (L.) Fr. — Spars.

Gypsophila paniculata L.

Papaver dubium L. — Spars.

Barbarea vulgaris R. Br. — Spars.

Berteroa incana (L.) — Allm.

Sisymbrium officinale Scop. — Ställvis.

S. Loeselii L. — Ofantligt ymnig; bildar invid ångkvarnen manshöga bestånd och har spridt sig längs stranden långt mot järnvägsbryggan. Anträffad på lindor och i esplanaderna flerstädes i staden.

S. pannonicum Jacq. (determ. Th. Sælan). — Ställvis.

S. austriacum Jacq. (determ. Sælan). — I par exemplar alla år.

Hesperis matronalis L. — I flere exemplar hvarje år.

Camelina sativa Fr. — Sparsamt numera; var tidigare ymnig.

Sinapis arvensis L. — Allm.; var. *orientalis* (Murr.) — Spridd.

S. nigra L. — Spars.

Bunias orientalis L. — Numera t. allm.

Scandix pecten L. — Alltid enstaka eller i par exemplar.

Potentilla intermedia (L.) Rupr. — Spars.

Vicia sativa L. cum var. *angustifolia*. — Spars.

Medicago lupulina L. — Allm.

Melilotus albus Desr. — Allm.

M. arvensis Wallr. — Allm.

Trifolium arvense L. — Spars.

Tr. procumbens L. har sparsamt uppträdt alla somrar till 1891. Senaste sommar såg jag den icke.

Convolvulus arvensis L. fans alla somrar till 1890 i par exemplar; försvann i följd af gräfningar på platsen.

Myosotis silvatica (Ehrh.) — Spars.

Echinospermum Lappula (L.) — Allm.

Solanum nigrum L. — Spars. till 1891. Antecknades icke senaste sommar.

Odontites rubra Gil. — Ymnig på en liten fläck till 1891. Platsen betäcktes då med ett större sandupplag.

Dracocephalum thymiflorum L. — I par exemplar alla år.

Galeopsis ladanum L. — Alla år mer eller mindre allm.

Leonurus cardiaca L. — Spars. Har spridt sig.

Gallium Mollugo L. — Spars.

Artemisia absinthium L. — Spars.

Anthemis arvensis L. — T. allm.

A. tinctoria L. — Spars.

Matricaria chamomilla L. — Spars.

Carduus nutans L. — 8 à 10 exemplar.

C. acanthoides L. — Anträffades sommaren 1891 i par exemplar på samma fläck; 1892 hade den spridt sig.

Cichorium intybus L. — Spars.

Tillfälliga på platsen hafva varit:

Setaria viridis (L.) — Anträffades i flere exemplar 1886 och 87.

Panicum miliaceum L. – Ett fullt utveckladt exemplar 1886.

Holcus lanatus L. — Ett exemplar 1888.

Avena fatua L. — Enstaka 1888.

Bromus inermis Leyss. — Ett exemplar 1888.

Br. maximus Desf. — En individ 1888.

Trachynia distachya Link. — Enstaka 1888.

Lolium temulentum L. — 1886, 87 och 91 i ganska talrika exemplar.

L. multiflorum Lam. — 1882 ganska ymnig.

Scleranthus perennis L. — 1880 och 81 par individer; senare ej.

Amaranthus retroflexus L. — 1882 enstaka.

Dianthus muscipula (determ. Sælan). — Anträffades 1888 i 10 à 12 exemplar med blommor och frukt.

Gypsophila muralis L. — Enstaka 1881.

Delphinium consolida L. — 1880, 82, 84 o. 87, alltid i enstaka exemplar.

Rœmeria hybrida D. C. (determ. Sælan). — I 4 exemplar 1888.

Neslia paniculata (L.) Desf. — Enstaka 1886 o. 87.

Enarthrocarpus lyratus (DC.) — I par exemplar 1886 och 87. Med blommor och väl utbildade skidor.

Malva borealis Wallm. — 1881—84, 87. Ibland g. allm.

Geranium pratense L — Enstaka 1885.

Erodium cicutarium L'Hérit. — 1881—83, 87, enstaka.

Aethusa cynapium L. — Enstaka 1890.

Pastinaca sativa L. — 1891, enstaka.

Pimpinella anisum L. — I ett exemplar 1882.

Vicia villosa L. — I par exemplar 1888.

Trigonella hamosa L. — 1883, ett enda litet exemplar med blommor och frukter.

Trifolium agrarium L. — 1880—82 enstaka.

Anagallis arvensis L. — 1881—82, sparsamt.

Echium vulgare L. — 1887, ett enda vackert exemplar.

Plantago media L. — 1881—83, 85 i flere exemplar.

Pl. lanceolata L. — 1881—82, allm.

Pl. arenaria W. K. — 1880—81 i par exemplar.

Stachys annua L. — 1880—83, 87, 88; en del år g. allm.

Salvia verticillata L. — Enstaka 1882.

Galium aparine L. var. *leiospermum* 1887, 92 t. allm.

Campanula rapunculoides L. — Enstaka, 1883.

Xanthium strumarium L. — Ett prydligt exemplar med blommor och frukt, 1882.

Helianthus annuus L. — Ett exemplar i blom, 1882.

Lactuca scariola L. — 1882 (enstaka), 1891 i två exemplar.

Samtliga vid ångkvarnen anträffade växter hafva naturligtvis inkommit med till landet importerad spanmål; däremot äro rena barlastväxter alla de som anträffats vid

2. *Vasa ångbåtsbrygga.* Under de senaste åren har den s. k. svenska bryggan förlängts betydligt norrut och stranden utfylts med barlastsand som lossats här. På ställen där trafiken varit mindre liflig har en mängd växter funnit tillfälle att utveckla sig. Just i följd af trafiken ha de emellertid aldrig kunnat bibehålla sig längre tid, utan mer eller mindre hastigt försvunnit. Här har anträffats [1]):

[1]) Med asterisk har jag i det följande utmärkt arter, som icke anträffats på tidigare beskrifna barlastplatser.

Setaria viridis (L.) — Ett exemplar, 1882.
Bromus arvensis L. — 1884—86, talrikt.
Lolium perenne L. 1882, 85—87, enstaka eller i par exempl.
Panicum miliaceum L. — 1882, enstaka.
Dactylis glomerata L. — 1884—86, i par exemplar.
**Chenopodium hybridum* L. — 1885 ymnig, men anträffades icke mer 1886.
Scleranthus annuus L. — 1881—83, 85, ymnig.
Sisymbrium officinale Scop. — 1886, sparsamt.
Sinapis arvensis L. 1884 o. 86 i många exemplar.
Neslia paniculata (L.) — 1882, ett exemplar.
Camelina sativa Fr. — 1880—83, ymnig.
Malva boralis Wallm. — 1881—82, 86, enstaka.
**Geranium pusillum* L. — 1882 o. 86, ymnig.
**Erodium romanum* (L), Willd. — Enstaka 1882.
**Daucus carota* L. — 1882, ett exemplar.
Pastinaca sativa L. — 1886, i par exemplar.
Pimpinella anisum L. — 1882, par individer.
Vicia sativa L. — 1881—82, talrikt.
Medicago lupulina L. — 1881—86, ymnig.
Melilotus albus Desv. — 1884 o. 86, i flere exemplar.
Anagallis arvensis L. — 1882, sparsamt.
Echium vulgare L. — 1886, ett enda exemplar.
Echinospermum lappula Lehm. — 1882, allm.
Solanum nigrum L. — 1882, enstaka.
**Veronica arvensis* L. — 1882—86 i flere exemplar.
**V. agrestis* L. — 1882, sparsamt, 86 enstaka.
**V. hederæfolia* L. — 1885, enstaka.
Plantago lanceolata L. — 1882—85, rikligt.
Dracocephalum thymiflorum L. — 1882, enstaka.
Xanthium strumarium L. — 1882, ett enda exemplar med blommor och frukt.
Anthemis arvensis L. — 1882, i många exemplar.
**Centaurea Scabiosa* L. — 1882, enstaka.
**Sonchus arvensis* L. — 1884—87, i många exemplar.

———

3. Med barlast hafva äfven samtliga i *hofrättsparken* anträffade främmande växter inkommit. År 1882 fyldes ett större dike i södra änden af parken med fin, kalkhaltig sand, importerad till landet som barlast. Följande sommar uppspirade här en tämligen rik vegetation med flere egendomliga arter. Redan 1886 hade emellertid den i parken rikliga gräsvegetationen utträngt alt främmande. Här observerades:

Holcus lanatus L. — Ett enda exemplar 1883.

Scleranthus annuus L. — 1883—85, rikligt.

Silene inflata Sm. — 1883—85, ymnig.

Melandrium album (Mill.) — 1884—85, sparsamt.

M. noctiflorum (L.) — 1884—85, par individer.

**Draba verna* L. — 1884—85, allm.

Berteroa incana (L.) — 1884—85, sparsamt.

Geranium pusillum L. — 1883—85, allm.

Erodium romanum (L.) — 1883—85 i flere exemplar.

**Euphorbia peplus* L. — Ett enstaka litet exemplar 1883.

Daucus carota L. — Ett enda litet, men fullständigt exemplar 1884.

Aethusa cynapium L. — 1884, en liten individ med blommor och frukt.

**Alchemilla arvensis* Scop. — I två exemplar 1883.

**Vicia lathyroides* L. — En enda liten individ 1885.

**Ervum tetraspermum* L. v. *tenuifolium* Fr. — Enstaka 1885.

Medicago lupulina L. — 1883—85, ymnig.

**Trifolium striatum* L. — 1885, i två exemplar.

**Anchusa officinalis* L. — Enstaka, 1883.

Solanum nigrum L. — 1883—84, i många exemplar.

Veronica arvensis L. — 1884—85, allm.

V. agrestis L. — 1885, enstaka.

V. hederæfolia L. — 1883, i par exemplar.

**Lamium album* L. — 1884—87, enstaka.

**Bellis perennis* L. — 1885, ett exemplar.

4. En mängd barlastväxter hafva observerats jämväl invid stadens gamla skeppshamn *Brändö* samt på holmen midt emot, den s. k. *Smulterön*. Då jag under den tidsperiod jag observerat ofvannämda arter endast fyra ganger besökt dessa platser (1882, 84, 88 o 91) inskränker jag mig till att omnämna att den sedan länge [1]) för Brändö uppgifna *Nasturtium silvestre* (L.) därstädes ännu tämligen ymnigt anträffas; att vanliga barlastväxter sådana som *Medicago lupulina*, *Melilotus albus* och *arvensis*, *Cirsium arvense* (L.) v. *ferox* Hn. trifvas utmärkt, samt att den en gång i tiden med barlast inkomna *Tussilago* numera är ytterst ymnig på norra udden af smulterön och sålunda torde kunna göra anspråk på medborgarrätt i lokalfloran.

5. Återstår att omnämna de arter, som anträffats i gamla Vasa. Dessa hafva samtliga följt järnvägsarbetena i spåren och uppträda dels i de kolossala gropar, som uppstått genom sandsläpning härifrån, dels på norra sidan om järnvägsbanken ett stycke vester om haltpunkten. Alla hafva bibehållit sig. Bland dem märkes en för finska floran främmande art, *Alyssum calycinum* L., hvilket är anmärkningsvärdt nog, då sand från främmande land icke hitsläpats och arten mig veterligen icke visat sig invid järnvägen annorstädes i landet. Här finnas:

Melandrium album (Mill.) — På banken tämligen rikligt.

Chelidonium majus L. — I sandgroparne spridd.

Papaver somniferum L. — Gropar, spridd.

Barbarea vulgaris R. Br. — På banken, spars.

Alyssum calycinum L. — Med föregående. täm. rikl.

Hesperis matronalis L. — I groparne, allm.

Geranium pusillum L. — I groparne och på banken spars.

Aethusa cynapium L. — Funnen i groparne tvenne år af d:r Hj. Hjelt; förekommer därstädes troligen årligen.

Conium maculatum L. — Allmän i groparne.

Potentilla intermedia (L.) Rupr. v. *canescens* Lej. — I groparne, spridd.

Melilotus albus Desv. — Med föregående.

---

[1]) *Alcenius:* Finlands kärlväxter, andra upplagan.

Melilotus arvensis Wallr. — I groparne, spridd.

Dracocephalum thymiflorum L. — Sparsamt å banken.

Anthemis tinctoria L. — I groparne, spars.

Cirsium arvense (L.) v. *ferox* Hn. — Banken, allm.

Lappa tomentosa (Mill.) — Allm.

Trifolium agrarium L. — Togs i ett enstaka exemplar af d:r Hj. Hjelt senaste sommar.

Mellan gamla och nya Vasa tog jag hösten 1883 på en exkursion med d:r Hj. Hjelt i en sandhop ett rikligt blommande exemplar af *Nepeta macrantha*.

Mötet den 7 mars 1896.

Till inhemsk medlem invaldes student E. F. Häyrén, föreslagen af professor O. M. Reuter.

John Hopkins University i Baltimore hade till Sällskapet sändt ett exemplar af sina »Circulars», och beslöt Sällskapet träda i skriftbyte med denna institution.

Till publikation anmäldes: *Fågelfaunan i Enare socken* af Elis Nordling samt *Öfversigt öfver lichenologins historia i Finland 1673—1896* af M. Brenner.

Forstmästare A. W. Granit föredrog

Om fjällemmeln och dess vandringar.

Bland däggdjursfaunans högnordiska representanter har fjällemmeln (*Myodes lemmus* L.) ända sedan urminnes tider ådragit sig stor uppmärksamhet från naturforskarnes sida lika väl som från den stora allmänhetens. Det har uppstått en lemmelliteratur, som är både riklig och brokig, men det oaktadt är kunskapen om lemmeln ännu den dag som är ganska ofullständig. Forskarne ha ansträngt sig att utleta orsakerna till lemmelns massvisa uppträdande vissa år, men däremot egnat föga uppmärksamhet åt djurets lefnadsvanor och betingelserna för dess existens. Därtill kommer att de flesta iakttagelser gjorts nere i bygderna under »lemmel år» utanför djurets egentliga hemtrakt och på endast obetydliga områden.

På grund af lokala undersökningar öfver lemmeltågens riktningar ha t. ex. flere svenske zoologer dragit den slutsats, att lemlarna alltid vandra i sydostlig riktning, medan norrmännen påstått att de tåga mot vester. Emellertid är hvardera åsikten riktig, ty lemmeln vandrar alltid mot hafvet och följaktligen i större delen af Sverige i ostlig och i Norge i västlig riktning.

Lemmelliteraturen erbjuder en rikhaltig samling af rön och iakttagelser, men materialet är tillsvidare föga bearbetadt. Ett aktningsvärdt försök i denna riktning har likväl gjorts af den ryske vetenskapsmannen Pleske. Hans arbete öfver Kolahalföns däggdjursfauna [1]) jämte egna iakttagelser ligga till grund för denna skildring.

Fjällemmelns utbredningsområde omfattar Skandinaviens, Finlands och Kola-halföns fjälltrakter, där den företrädesvis uppehåller sig inom björkregionen (*Regio subalpina* Wahlenberg). Sydligast eller till närmare 61 breddgraden förekommer han på den skandinaviska fjällryggen. I Finland anträffas lemmeln under vanliga förhållanden i spridda exemplar till 68 breddgraden på de högre fjällens sluttningar, talrikast i norra Enontekis, Enare och Utsjoki med undantag af de högsta kala topparna. Under vandringarna uppträder han i större skaror, men är för öfrigt glest spridd öfver hela området och observeras därför sällan.

Lemmeln lefver uteslutande af vegetabilisk föda, främst lafvar och dvärgbjörksknoppar, fina gräs såsom *Festuca ovina* och *Aira flexuosa* samt mindre örter, caryophyllaceer o. a. En gouterad läckerhet är *Stellaria graminea*, som den synes föredraga framför andra växter. Allmänt uppgifves ock att lemmeln förtär mossor, men tillsvidare måste detta betviflas. Där lemmeln uppträder i ofantliga massor kan den väl fläckvis förstöra vegetationen, men i allmänhet äro de äldre skildringarna öfverdrifna. Under min vistelse i Sodankylä Lappmark förliden

[1]) *Pleske, Th.* Übersicht der Säugethiere und Vögel der Kola-Halbinsel. Beiträge zur Kenntniss des Russischen Reiches. Bd. VII. S:t Petersburg 1884.

sommar iakttog jag ingenstädes att de på något sätt skadade ängarna, ej heller hörde jag allmogen klaga däröfver. Lemlarne undvika om somrarna de öppna markerna och hålla sig till tufviga sumpmarkslaggar och bäckstränder, där de finna en yppigare vegetation. Sina bon reda de vanligen högre upp på moarna, i tufvor under trädrötter eller halfförmultnade vindfällen (lieto), där marken är fuktigare och växttäcket rikare än t. ex. på brända ljung- och renlafshedar. De största skarorna anträffade jag alltid vid molaggar i närheten af rinnande vatten samt på öppna marker, då de i täta flockar på ända till par hundra stycken vandrade öfver dem utmed bäckarna. Pa sådana lokaler tycktes äfven hermelinen och andra dess fiender inom djurvärlden legat i försåt, att döma af de högar dödade lemlar vi där ofta varseblefvo.

Under vintern lefver lemmeln i fjällbygden, så vidt man vet, af lafvar, främst renlaf och islandslaf, och under emigrationsåren i sydligare näjder af gräsrötter, hö, brodd o. d. Den af de flesta forskare omfattade åsikten att lemmeln äfven sommartid skulle förtära renlaf kan jag ej dela. *Cladonia*-arterna äro den varma årstiden så torra och hårda att de ej lämpa sig till föda. Jag antager att lemmeln i likhet med renen om våren drager sig ned till floddalarne, emedan den ej kommer tillrätta med högfjällsvegetationen eller med andra ord *att fjälllemmeln hvarje år företager vandringar.* Jag antager vidare liksom *Ehrström* [1]) att tågen taga större dimensioner de år naturförhållandena en längre tid varit gynnsamma för djurens förökning. Detta är så mycket sannolikare som större lemmelvandringar efter hvad vi känna ägt rum just när flere »goda år» efter hvarandra följt på en rad ogynnsamma.

Mellan åren 1827 och 1837, säger Ehrström, hade nordligaste Finland varit hemsökt af jämn missväxt. Men år 1838 randades en ny skapelsecykel. Öfvergången var dock icke skarp utan skedde småningom. Sålunda kunde åren 1838 och 1839

---

[1]) *Ehrström. C. R.* Djurvandringar i Lappmarken och norra delen af Finland åren 1839 och 1840. Not. ur Sällskapets pro Fauna et Flora fennica Förhandlingar. Helsingfors 1852.

sägas bilda öfvergångsår i afseende å växtligheten. Det sistnämda året gaf i de sydliga orterna redan god afkastning, men öfverträffades än mera af de följande. Säd och andra växtfrukter mognade, och var det nu denna rikare tillgång på födoämnen eller var det af någon mera fördold orsak — alltnog en *större liflighet* och rörlighet vaknade äfven inom djurriket. Vissa djurarter förökade sig starkt, en del vandrade äfven ut, lämnande sina vanliga tillhåll, såsom vattensorkar (*Lemmus amphibius* Nilss.) och fjällmöss. — Lemmelvandringen år 1840 är den största vi känna från Finland.

Efter missväxterna i slutet af 1850-talet följde en stor lemmelvandring 1862—1863, och efter 1860-talets »hårda tider» observerades lemmeltåg 1872 och följande år. Den sista stora lemmelvandringen 1876 sammanfaller äfven den med för landet gynnsamma år. Från slutet af förra decenniet ha vi äfven lemmelemigrationer antecknade. Efter sista »nödåren» befinna vi oss åter i en lemmelperiod.

Under vandringen från fjälltrakten lämna de dräktiga honorna sig efter och föda sina ungar. Detta förklarar hvarför man närmare kusten alltid iakttagit endast hanar och yngre honor. Ungarnas antal vexlar mellan 5 och 12, det vanliga är 5—7. Då lemmeln sätter ända till tre kullar om året är det ej att undra öfver, om djuren under gynnsamma naturförhållanden utbreda sig öfver vidsträckta områden. — Utmed bifloderna komma skarorna till hufvudelfvarna, där de samlas i tåg om miljoner. Är vintern ej alltför sträng och våren ej långvarig och kall med isflensbildning, så att djuren finna tillräcklig näring, kan »hären» slutligen nå fram till hafvet. Ofta angripas de dock dessförinnan af något slags pest, som på otroligt kort tid förintar skarorna.

Zoologerna hafva länge utan resultat tvistat om hvilken årstid lemlarna emigrera. Enligt den framställning jag ofvan gifvit skulle tåget taga sin början i fjällbygden på våren och under sommarens lopp fortgå utmed vattendragen, under vintern vara inskränkt till ett mindre område och den följande våren åter fortsättas. Till detta resultat kom jag genom att å

karta sammanställa de uppgifter[1]) som finnas öfver 1823 års stora lemmelvandring i mellersta och södra Sverige. Iakttagelserna, alla gjorda i elfdalar, äro från olika tider af året, från våren ända in på vintern. Tågens riktning och längd från fjällbygden till observationsorten angafvos medels linjer dragna utmed floderna. Det befans då, att linjerna tilltogo i längd från våren mot vintern, så att där lemlarna hade uppträdt tidigast där blefvo linjerna kortast, längst åter där de förekommit senast. Föregående året eller 1822, mahända redan 1821, lämnade djuren den subalpina regionen. — På samma sätt har jag gått till väga för utrönande af lemmeltågens riktningar.

Sista årets lemmelvandring kan anses hafva tagit sin början 1894. Försommaren i norden var detta år varm, regnfri och på allt sätt gynnsam för djurvärldens utveckling. På hösten förmärktes lemmeln redan i betydlig mängd kring Enare sjös norra tillflöden med kurs söderut. Baron Wrede har meddelat mig, att han i Tschuolisvuoma i nordligaste delen af Enare träsk observerade stora skaror af döda lemlar kringflytande på vattnet. De hade troligen följt de nordliga elfvarna tills de nått insjöstranden, då de, sin vana trogna, sökt komma fram den genaste vägen, men omkommit. De som kringgått Enare sjö voro redan tidigt påföljande sommar i Enare kyrkby, där de, enligt meddelande af forstmästare Waenerberg förekommo så talrikt att de till och med inträngde i boningshusen. I allmänhet tyckes denna del af Enare utgöra en samlingsplats för lemlarna, att sluta af de uppgifter som finnas. De möta här de söderifrån rinnande elfvarna och lemmeltågen från lappska fjällplatån samt nödgas stanna en tid, osäkra om hvilken riktning de böra inslå. Oftast sträcker sig ej häller rörelsen söder om Saariselkä, utan skarorna sprida sig öfver Vaskijoki och Ivalo floddalar eller söka sig mot Ishafvet, likasom från nordliga delen af Enontekis.

Från Muonioniska är ingen lemmelvandring föregående år antecknad. Från Ounastunturi och Pallastunturi fjällsträckor

[1]) Tidskrift för Jägare och Naturforskare, Stockholm 1832.

tyckas lemlarna dragit sig utmed Ounasjoki till mellersta delen af Kittilä socken, där de dock förekommo sparsamt (Malmgren). I norra delen äfvensom i Sodankylä voro de talrikare och i nordöstra delen af sistnämda socken vid Kemi elfs källflöden och kring Kairijoki uppträdde de i betydliga massor. Söderom Martinkylä observerades ej en enda lemmel.

Lemmeln tågar ej fram i täta klungor utan, så att säga, »i jägarked» med flere alnars, ja famnars mellanrum. I fjällbygden kan man ej iakttaga en ordnad rörelse, men ju längre han kommer utom sitt egentliga område desto fastare sammansättning antager tåget. Med det växande antalet blir bristen på lämpliga näringsämnen större, och allt hastigare måste djuren vandra framåt.

Lemmeln är af naturen skygg, men blir, när den uppträder i massor, djärf ända till dumdristighet och tvekar då ej att anfalla hundar, ja till och med människor. Då, som ofvan sagdt, de stora tågen hufvudsakligast bestå af hanar, har man måhända att häri söka en anledning till deras ilskna lynne under vandringarna. Lemlarna äro egentligen nattdjur, men under den lappska högsommaren, då natt och dag äro lika ljusa, ser man dem ofta i rörelse äfven om dagarna. Varseblifva de då en människa, söka de sig genast under någon tufva, ett kullfallet träd eller dölja sig på annat sätt. Finna de hvarje utväg till flykt stängd, ställa de sig på bakbenen och gifva genom ett halft hväsande, halft skällande läte sin ovilja till känna. Honorna försvara sina ungar med sällspordt mod och tveka ej att angripa t. ex. en hund.

Lapparna påstå att renen förtär lemlar med begärlighet, men detta saknar dock all grund. Väl söka renarne sig om vintern till marker där lemlarna vistas under snön, uppspåra och sparka ihjäl dem, men detta göra de emedan de i djuren se en farlig rival om renlafven. Få äro äfven de hundar som äta lemlar, utan nöja de sig under vanliga förhållanden med hjärnan.

Fjällemlarna åtföljas under tågen af en mängd fiender, såsom fjäll- och vanliga räfven, järfven, mården, hermelinen och bland fåglarna fjällugglan, kortörade ufven, hökugglan och krå-

kan. Alla dessa förekommo sistlidne sommar i Lappland i ovanlig mängd, främst fjäll- och hökugglan. Tilläggas kan att fjällugglan under de sista åren anträffats flerstädes utmed Finska vikens kuster, i Åbo skärgård, på Åland (Kökar) och Öland, men mig veterligt ej i mellersta Finland ej heller vid Bottniska vikens kuster, hvilket möjligen tyder på större lemmelvandringar i södra Sverige.

Rektor M. Brenner förevisade af honom sistlidne sommar i en trädgård på Strömsby i Kyrkslätt tagna exemplar af en för vår flora ny *Sonchus*-form, nämligen *S. oleraceus* L. var. *albiflorus* Rupr. Fl. Ingrica p. 622, utmärkt genom starkt blekgula korgar med hvita, utvändigt vanligen rödvioletta, rännformiga kantblommor. Den förekom mycket ymnigt vid en drifbänk tillsammans med mindre ymnig *S. asper* Vill., hvarom en del exemplar genom hela öfre blad och tämligen starkt tillbakaböjda bladbasflikar något påminde. Vanlig *S. oleraceus* fanns ej i närheten. Formen har enligt Ruprecht Fl. Ingr. förut anträffats vid S:t Petersburg.

Magister E. Reuter förevisade tre för finska faunan nya vecklarefjärilar, hvilka han vid fortsatt granskning af universitetets finska fjärilsamling funnit vara förvexlade med närstående arter.

1. *Teras abietanum* Hb., ett exemplar från Helsingfors, förut tillhörigt Nylanders samling. Arten är för öfrigt känd från Tyskland och norra Ryssland. Sverige (Blekinge och norra Skåne) samt Norge (Akershus och Hedemarken).

2. *Conchylis sanguinana* Tr. Tre exemplar från Helsinge, funna af professor Palmén. Denna art är förut icke känd från Skandinavien; dess egentliga hemland torde vara Ungern, men den förekommer äfven i Tyskland, åtminstone så nordligt som i Hannover.

3. *Penthina Schæfferana* H. Sch. Två exemplar från Voroninsk på Kola-halfön, funna af professor Palmén. Artens geo-

grafiska utbredning omfattar Alperna, äfvensom Norges fjälltrakter och nordligare regioner.

Student Väinö Borg förevisade exemplar af en förut inom vårt område icke anträffad, af d:r Kihlman bestämd *Salix*-hybrid, nämligen *S. rosmarinifolia* × *vagans*, som han år 1894 anträffat i Kalvola socken ungefär två km från Kankaanpää gård i en löfskog, hvarest tvenne vidpass 1,3 meter buskar växte. Vidare omnämde herr Borg att han funnit *Carex lævirostris* i Kalvola, Längelmäki och Orihvesi, *Lactuca muralis* i Längelmäki samt *Pulsatilla patens* i Kalvola.

Professor Th. Sælan meddelade att han år 1894 varit i tillfälle att å baron E. Hisingers egendom Fagervik få se ett exemplar af den rödbladiga boken med mogna frukter.

Sedan december-mötet hade följande gåfvor inlemnats till de botaniska samlingarna:

Epilobium obscurum från Nystad, tagen af hr Cajander, genom Botaniska bytesfören.; 22 spritlagda kärlväxter från Kuusamo af kand. K. E. Hirn; 4 *Euphrasiæ* från Sb o. Im af lektor A. J. Mela; *Rumex domesticus* × *obtusifolius* samt *Rumex aquaticus* × *obtusifolius* från H:fors, 390 kärlväxter från Ik, däribland en mängd för provinsen nya arter, i väl konserverade och rikliga exemplar af mag. H. Lindberg; 48 fröväxter från olika delar af landet af d:r A. Osw. Kihlman; en monströs *Bellis perennis* och *Thlaspi alpestre* från H:fors-trakten af prof. Th. Sælan; 4 mossor och 3 kärlväxter från Tb., däribland *Sedum annuum* och *Buxbaumia aphylla*, af stud. J. I. Lindroth; *Campanula cervicaria* från Al, ny för provinsen, samt 3 kärlväxter, hvaribland *Artemisia bottnica* från Kemi-trakten af stud. A. Rantaniemi.

Mötet den 11 april 1896.

Till medlem invaldes student E. A. Wahlberg, föreslagen af herr E. Reuter.

Till publikation inlemnades: *Lichenes Sibiriae meridionalis ad Krasnojarsk et Minusinsk annis 1888—1892 collecti*, exponit Edv. A. Wainio samt *Havaintoja Suomen Euphrasia-lajeista*, kirjoittanut A. O. Kihlman.

Doktor V. F. Brotherus omnämde att han af en person, som önskat vara okänd, mottagit en gafva till Sällskapet af 200 mark, afsedd att af Sällskapet fritt användas.

Ordföranden anhöll, att doktor Brotherus ville till den okände gifvaren framföra Sällskapets tacksägelser för den välkomna gåfvan.

Inom utsatt tid hade inlemnats fyra ansökningar om understöd, nämligen af

student Johan Brüning för en zoologisk resa i Inari Lappmark;

student A. Rantaniemi för växttopografiska undersökningar i Kemi socken 150 mk;

student B. Poppius för entomologiska exkursioner pa halfön Saoneshe i Onega Karelen 500 mk;

herr Elis Nordling för ornitologiska undersökningar i trakten kring Inari sjö 500 mk.

Bestyrelsens förslag rörande de tre första sökandena godkändes enhälligt, och beslöt Sällskapet sålunda att tilldela herr Rantaniemi 100 mk, herr Poppius åter 400 mk för de uppgifna ändamålen. Beträffande åter herr Nordlings anhallan bordlades denna till följande möte. Forstmästare Granit upplyste nämligen om att han instundande sommar komme att företaga en tjänsteresa till just samma trakter som herr Nordling afsett, och att han gerna tilläte denna att följa med på resan. Då kost-

naderna för den af herr Nordling planlagda undersökningen sålunda skulle kunna väsentligen nedbringas, lemnades frågan beroende af korrespondens med herr Nordling, hvilken professor Palmén åtog sig.

Professor Th. Sælan förevisade exemplar af *Parnassia palustris* L. var. *tenuis* Wahlenb., tagna af honom sistlidne sommar i södra Karelen å en liten holme, benämd Pisisaari, i Virolahti sockens yttre skärgård, där de förekommo på *Sphagnum*-tufvor i en mindre vattensamling. Exemplaren voro särdeles typiska, i det att blommor och blad voro dubbelt mindre än hos hufvudformen och nektarierna endast 7—11-stråliga. Föredragaren drog häraf den slutsatsen, att ifrågavarande var. icke är någon nordisk eller fjällform, utan endast en på lokalen beroende form af den typiska *P. palustris*.

Vidare omnämde hr Sælan att han sistlidne sommar i norra delen af nyssnämda socken, i Säkäjärvi sjö, anträffat *Nymphæa candida* Casp., växande i stor ymnighet tillsammans med såväl hufvudformen som med f. *erythrostigma* af *N. alba* L., och kunde den redan på afstånd väl skiljas från de sistnämda. Denna fyndort är tillsvidare den sydligaste för denna intressanta och vackra *Nymphæa*-form.

Magister K. E. Stenroos öfverlämnade till samlingarna en större samling mikroskopiska preparat af Cladocerer och delgaf sina erfarenheter om de olika mikroskopiska preparationsmetodernas användbarhet.

Tillika framstälde hr Stenroos i ett intressant föredrag sina iakttagelser om särskilda egendomligheter i Cladocerernas, specielt det svårutredda släktet *Bosmina*, biologi.

Student Ivar Lindroth förevisade det första inom vårt område sedda och fångade exemplaret af dagfjäriln *Vanessa Xanthomelas* Esp., hvaraf han i början af juli sommaren 1891 hade funnit två larver å Andersbergs egendom i Mäntsälä socken. En af larverna undkom; den andra förpuppade sig och

imago framkom den 20 juli. Föredragaren hade samma sommar sett den fullbildade fjäriln några gånger utan att likväl lyckas fånga något exemplar. En gång senare har K. Elmberg iakttagit samma fjäril, nämligen den 25 maj 1892 i Valkjärvi. Vid Petersburg är den några gånger funnen.

De botaniska samlingarne hade fått emottaga:

169 kärlväxter från norra Österbotten och 90 d:o från Nyland af rektor M. Brenner; 19 d:o från södra Savolaks och 87 d:o, de flesta från Virolahti i södra Karelen af prof. Th. Sælan; 7 kärlväxter från olika delar af landet af Botaniska bytesföreningen; 1 kärlväxt, 13 mossor, 17 lafvar och 1 svamp från Petrosowodsk och Swir af statsråd A. Günther; en missbildad kvist af en gran från Kyrkslätt, Ingvallsby af öfvervaktmästare Gillberg genom M. Brenner.

Mötet den 2 maj 1896.

Bergsrådet Moberg hade öfverlemnat till Sällskapet att förvaras i dess arkiv ett antal manuskript till tal, som hans aflidne fader, statsrådet A. Moberg, i sin egenskap af Sällskapets ordförande hållit vid årsmöten och andra tillfällen. Bland annat innehöll samlingen äfven det tal, som statsrådet Moberg höll vid Sällskapets 50-årsfest den 1 november 1871.

Beträffande den till detta möte uppskjutna frågan om understöd af herr E. Nordlings ornitologiska forskningsfärd till Inari, beslöts i enlighet med Bestyrelsens förslag att bevilja 125 mk som bidrag till bekostande af resan i fråga. Vidare skulle af Meddelandena de häften, som innehålla ornitologiska uppsatser, tillsändas herr Nordling.

Lektor A. J. Mela redogjorde i ett längre föredrag för våra inhemska *Nymphæa*-former samt uppmanade till insamling af dylika.

Lektor Mela förevisade vidare tvenne exemplar ♂ och ♀ af *Loxia leucoptera* från Kittilä, hvilka den 10 mars detta år fångats lefvande af forstmästare Hj. Malmgren och af honom insändts till samlingarna.

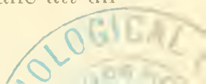
Doktor A. O. Kihlman förevisade exemplar af de i H. M. F. förvarade arterna af slägtet *Euphrasia*, bestämda med ledning af R. v. Wettsteins nyligen publicerade arbeten.

Rektor M. Brenner inlemnade en af 47 nrr bestående samling af *Euphrasiæ* från Kyrkslätt, bestämda af professor R. v. Wettstein i Prag; till största delen utgjordes den af de allmänna *E. brevipila* Burnat & Gremli och *E. curta* Fr., dessutom ingingo deri *E. tenuis* Brenner och de för vår flora hittills okända *E. curta* var. *glabrescens* Wettst., *E. stricta* Host., *E. Murbeckii* Wettst. (= *E. brevipila* × *curta*) samt *E. Reuteri* Wettst. (antagligen *E. curta* × *stricta*).

Vidare redogjorde rektor Brenner för en i 2:dra häftet af Botanisk Tidskrift, XX, 1896, förekommande undersökning af O. Gelert angående *Primula unicolor* Nolte. Af denna undersökning hade framgått, att under detta namn i Danmark hade hopblandats tre former, nemligen en bastard *Pr. elatior* × *officinalis* = *Pr. media* Peterm. (1838) = den egentliga *Pr. unicolor* Nolte (1853), funnen på Fyen, Lolland, Falster och Möens klint, vidare en sannolikt patologisk form, numera försvunnen, af *Pr. officinalis*, från Sydvestsjælland, (den samma som under namn af *Pr. Thomasinii* är afbildad i Flora Danica, tab. 2767, och redan år 1886 af föredragaren med afseende å dess kronflikar förmodades vara en tillfällig form), samt slutligen dels typisk, men något storblommig *Pr. officinalis*, dels *Pr. acaulis* × *officinalis*, från Bornholm. Då nu sålunda de exemplar, hvilka på grund af sin förekomst ansetts utgöra ett bevis emot i fråga varande *Primula*-forms hybriditet, visat sig med orätt hafva blifvit dit hänförda, kunde intet tvifvel mera råda derom, att *Pr. unicolor* Nolte verkligen vore af hybrid natur.

Den *Primula*-form från Vårdö, Åland, som föredraganren år 1886 i 14:de häftet af Sällskapets Meddelanden under namn af *Pr. officinalis* var. *unicolor* (Nolte) beskrifvit, hade, med undantag af det stora, platta, enfärgadt ljusa kronbrämet, redan då framhållits såsom i allt öfverensstämmande med *Pr. officinalis*, hvarföre, samt då *Pr. elatior* ej hos oss förekommer, den betecknats som en *Pr. officinalis*, men, på grund af dess öfverensstämmelse med afseende å kronan med såväl afbildning som beskrifningar på *Pr. unicolor* Nolte, tillika som en var. *unicolor* däraf. Då det emellertid genom ofvan nämda undersökning hade visats, att den afbildade formen ej är *Pr. unicolor*, samt att den verkliga *Pr. unicolor* Nolte är en hybrid, hvilket af anförda skäl ej kunde vara fallet med denna, återstode endast, att i öfverensstämmelse härmed konstatera det den aländska formen icke är *unicolor* Nolte. Såsom namn för denna form föreslogs därför *Pr. officinalis* var. *concolor*, och ansågs dess karaktäristika, *elatior* liknande krona möjligen kunna utgöra ett sista spår af ett forntida, genom hybridisering utöfvadt inflytande af *Pr. elatior*, och sålunda medelbart hänvisa på en möjlig tidigare förekomst hos oss af denna art, på en tid då eken i södra Finland utgjorde det skogbildande trädslaget. Huruvida den på Bornholm under namn af *Pr. unicolor* insamlade storblommiga *Pr. officinalis* äfven hörde hit, kunde utan exemplar och närmare beskrifning ej afgöras.

Därefter framförde herr Brenner till herrar botanister i Finland en af Bibliotekarien vid Botan. trädgården i S:t Petersburg, d:r Johannes Klinge, hvilken sedan några år tillbaka är sysselsatt med utarbetandet af en *Orchis*-monografi, framställd begäran att de godhetsfullt ville insamla och till honom insända så talrika exemplar som möjligt (»*en masse* från samma fyndort») isynnerhet af *Orchis incarnata* L., men äfven af *O. angustifolia* Rchnb. och *O. maculata* L. samt af *O. latifolia* L., om den möjligen kunde öfverkommas, och helst från sådana lokaler, der två eller flere af dessa arter växa tillsammans. I sammanhang härmed hade d:r Klinge, som redan förut satts i tillfälle att un-

dersöka i Finland insamlade exemplar af i fråga varande *Orchis*-arter, jämte det han granskat talrika exemplar ända från Kamtschatka till Pyreneerna, meddelat några af honom på grund deraf ernådda resultat, särskildt beträffande Finland. Sålunda hade han bland de från Finland erhållna exemplaren ej funnit ett enda tillhörande *O. latifolia*, hvaremot *O. incarnata* stundom bar spår af genom hybridisering med denna förorsakadt inflytande och därigenom bevisade att *O. latifolia* tidigare (under den s. k. atlantiska perioden enligt Axel Blytt) funnits här. En möjlighet ansåg d:r Klinge dock vara att *O. latifolia* såsom subsp. *O. baltica* Klinge, hvilken till habitus ofta närmar sig *O. maculata* och i Ost-Balticum från Ost-Preussen österut, såsom t. ex. på Ösel, ej är sällsynt, kunde anträffas på Åland, på grund af att *O. sambucina* L., som äfven finnes på Ösel, där förekommer. Af de massor af *O. incarnata* exemplar han undersökt, hade han ej funnit ett enda typiskt, af hybridisering, isynnerhet med *O. latifolia* oberördt, utan vore denna, såsom art betraktad, stadd i upplösning i flere nya raser, men antog han att den, på grund af bristen på *O. latifolia* i Finland, sannolikt härifrån kunde erhållas typisk, hvarför han särskildt af denna art önskade få emottaga talrika exemplar. Utom *O. incarnata* hade d:r Klinge bland de från Finland erhållna exemplaren tämligen allmänt funnit *O. cruenta* Müll., äfven denna enligt hans mening uppkommen genom hybridisering emellan *O. incarnata* och *O. latifolia*, samt dessutom hybrida former emellan *O. incarnata* och *curvifolia*, *incarnata* och *angustifolia*, *incarnata* och *cruenta* med flere, hvarjämte han beträffande *O. lapponica* Laest. kommit till samma resultat som det föredr. i Floristisk Handbok 1886 framhållit, nämligen att, utom *O. maculata*, till hvilken Laestadii *lapponica* företrädesvis hörde, äfven *O. angustifolia* Rchnb. (*O. Traunsteineri* Saut.) och dessutom ännu dess var. *curvifolia* förekomma såsom f. *lapponica*. Tidigare hade, som bekant, *lapponica* betecknats antingen som en var. af *O. Traunsteineri* (i Hartm. Skand. Fl.) eller som en var. af *O. maculata* (i Herb. Mus. Fenn.).

Slutligen lemnade herr Brenner några uppgifter om i den finska skärgården observerade hafsdjur, meddelade af fiskeritillsyningsmannen i Helsingfors O. B. Brenner. I slutet af 1850-talet hade vid notdragning på Junkars rusthåll i Kyrkslätt i Tavastfjärden erhållits en räka, efter hvad han numera kunde påminna sig, 2 ½ à 3 tum lång. Sommaren 1864, ungefär midsommartiden, hade två särskilda gånger, med omkring två veckors mellantid, på vestra sidan af Melkö holme i Helsinge pa strömmingssköta erhållits ett vid pass 40 cm långt exemplar af hafskatten, *Anarrhichas lupus*, hvilket dock tyvärr ingendera gången tillvaratagits. Såsom kännetecken framhöllos af meddelaren, utom kroppsformen och färgen, de stora kägelformiga framtänderna. Äfven stora hafsnejonögon hade han ett par gånger fått upp med skötorna på samma ställe, jämte det han flere gånger sett mindre flockar blåtobis, *Ammodytes*, på den grunda södra sandstranden af samma holme. Slutligen hade han år 1875 på hafsstranden vid Vammelsuu i Viborgs län sett skelettet af en några år tidigare därstädes strandad större tandhval, af hvilket han äfven tillvaratagit ett par tänder, som dock sedermera förkommit.

Preparator O. Meriläinen förevisade tvenne färgvarieteter af tjädertuppar, den ena med ovanligt mörk, den andra med ovanligt ljus undre sida.

Tillika omnämde herr Meriläinen att *Corvus frugilegus* nyligen skjutits vid Söderskär och *Buteo lagopus* vid Porkkala.

Kandidat I. O. Bergroth gjorde några meddelanden om af honom i Karelia Pomorica insamlade mossor. Som belysande den ringa kännedom man haft om traktens mosssflora anfördes att af de 109 insamlade arterna ej mindre än 84 voro för provinsen nya. De anmärkningsvärdaste fyndena voro bland lefvermossor *Arnellia fennica*, tagen å Hukkakallio dolomitberg invid Kellovaara by och förut känd från Kuusamo och Onega-Karelen, *Diplophyllum obtusifolium*, tagen å Voivaara och förut funnen i Nyland, södra Tavastland och norra Savolaks, samt

Jungermannia barbata var. *gracilis*, tagen vid Voivaara, hvaraf exemplar förut i herbariet funnos endast från Ladoga-Karelen. Bland bladmossor nämdes åter *Seligeria setacea* och *Stereodon fastigiatus*, bägge tagna på Hukkakallio. Inberäknadt alla förut inom området tagna och dem, hvilkas förekomst af föredragaren dessutom konstaterats, stiger antalet från Karelia Pomorica kända mossarter till blott 140.

De zoologiska samlingarna hade förökats med: en steril orrhöna från Kuopio, köpt på salutorget i Helsingfors den 2 mars d. å.; *Pernis apivorus*, mörk varietet från Nyland af preparator G. W. Forssell samt de af herrar Mela och Meriläinen förevisade fåglarna.

Till de botaniska samlingarna hade inlemnats: 42 fröväxter från Längelmäki, Kuorevesi och Orivesi af stud. V. Borg; 109 mossor från Ryska Karelen af mag. I. O. Bergroth samt en samling preparat af subfossila växtdelar från norra Satakunta jämte en komparationssamling af recenta frön af mag. R. Herlin.

Årsmötet den 13 maj 1896.

Ordföranden, professor J. A. Palmén, afgaf följande årsberättelse:

Då det nu åter tillkommer mig att lemna en kort sammanfattning af vårt Sällskaps verksamhet under årets lopp, är det med tillfredsställelse jag främst konstaterar, att god sämja fortfarande varit rådande; vid samarbete är ju detta ett väsentligt vilkor för att gagneliga resultat må ernås.

Några väsentliga förändringar, vare sig i Sällskapets yttre eller inre förhållanden, hafva icke inträffat, men väl har en omsättning af ledamöter egt rum. Vi hafva nämligen att beklaga förlusten af tvenne utländska forskare, hvilkas namn äfven för vårt samfund varit en prydnad. Den 3 september 1895 afled i Stockholm nestor bland den skandinaviska nordens zoologer, professor Sven Ludvig Lovén, hvilken tillhört vår krets sedan år 1867. Född år 1809 egnade han hela sitt långa lif åt forskningens tjänst. Redan år 1826 deltog han med Sven Nilsson uti en naturhistorisk forskningsfärd genom Norge samt besökte senare äfven andra trakter af Skandinavien äfvensom Spetsbergen. Väl hemmastadd i olika delar af zoologin, valde han studiet af de lägre hafsdjuren till sin lefnadsuppgift, och hans ett halft århundrade varande verksamhet såsom intendent uti Svenska Vetenskaps Akademiens Zoologiska musei afdelning för lägre djur, gjorde densamma vida berömd såsom utomordentligt väl skött och ordnad. Tidt och ofta besökte professor Lovén Sveriges vestkust och organiserade där en arbetsinstitution, som varit af stort inflytande på svenska forskares utbildning. Sina mest omfattande undersökningar egnade han Echinodermerna

och nedlade resultaten däraf uti framstående verk, utkomna under åren 1874, 1883 och 1893. Nämnas bör tillika att han gifvit upphof till djuplodningsundersökningar, och föranledt forskningar om Östersjön samt om reliktfaunan uti insjöar, derigenom manande fram zoologiska spörjsmål, som gå nära tillsammans med en del geologiska. För oss finnar är af särskildt intresse den hithörande frågan om en forntida förbindelse af Östersjöns båda hafsvikar med Hvita hafvet, en fråga som först i våra dagar trädt närmare sin lösning. Mångsidig som forskare, medborgare och människa, lade den gamle, till det yttre kärfve mannen synbarligen myeken välvilja i dagen, så snart han hade att göra med någon för forskning verkligen intresserad. Han afträdde år 1892 från sin arbetspost, bruten till helsan. Men samvetsgrann till det yttersta lät han sig ännu på dödsbädden angeläget vara att åt vårt samfund skulle återsändas de originalplanscher af W. v. Wright, som på hans anhållan tidigare blifvit för vetenskapligt ändamål lånade till Stockholm.

Sällskapet har vidare att beklaga förlusten af ännu en utaf sina utländska ledamöter, doktor Ernst Stitzenberger, som den 27 sistlidne september afled i Constanz. De yttre konturerna af hans lefnadsbana äro föga skiftelserika. Han föddes den 14 juni 1827 i Constanz, och genomgick sin akademiska studiebana vid Universitetet i Freiburg. Här egnade han sig åt naturvetenskaperna samt valde medicinen som fackstudium. Sedan detta studium år 1850 afslutats, besökte han universiteten i Prag och Wien samt slog sig följande år ned uti sin födelsestad som praktiserande läkare. Ehuru han tidigt uppträdde som författare på paleontologins och geologins områden, var det dock botaniken som han med förkärlek omfattade. Doktor Stitzenbergers första botaniska arbeten utgjordes af smärre algologiska uppsatser, men hans egentliga forskareverksamhet riktades på lichenologins område. Redan 1861 uppkastade han grunddragen af ett eget system öfver lafvarne, och år 1875 utgaf han en *Index Lichenum hyperboreorum;* bland de öfriga arbetena framstå de under 1880-talet utgifna öfver schweiziska

och afrikanska lafvar. I sina publikationer berörde Stitzenberger lafvar från nästan alla delar af jorden, från tropikerna och södra hemisfären ända till långt in i det högarktiska området. Han var väl förtrogen med den finska laffloran och literaturen, och i flere af hans arbeten ingå hithörande uppgifter. Detta gäller särskildt hans »Index». hvari våra Lappmarkers då kända lafvar fullständigt finnas intagna.

På grund af denna sin kunskap om vår lafflora och sitt intresse därför, inkallades han år 1876 till ledamot af Sällskapet. Han stod därjämte i flitig beröring med flere botanister i Finland, och särskildt mellan honom och prof. W. Nylander egde en långvarig. af varm personlig vänskap och tillgifvenhet präglad förbindelse rum, som först med detta frånfälle blifvit afbruten. Med Stitzenberger har en mångsidigt bildad man och forskare gått ur tiden, och lichenologin har förlorat en af sina mest hängifne adepter.

I utlandet har därjämte aflidit en egentligen inhemsk ledamot, förre professorn vid vårt universitet K. N. A. Krueger, hvilken i enlighet med tidigare bruk ingick i Sällskapet utan att dock hafva särskildt befattat sig med naturalhistoria.

För öfrigt har Sällskapet till det väsentliga fått behålla sina ledamöter. Som korresponderande ledamot har inkallats prof. Fr. Buchenau i Bremen; de inhemska krafterna åter hafva ökats genom inväljandet af sju yngre personer, nämligen forstmästarene Granit och Ekström, magister Siilänen, samt studerandene Stenberg, Luther, Häyrén och Wahlberg.

Sina åtta månadsmöten har Sällskapet hållit i oafbruten följd, hvarjämte Bestyrelsen särskilda gånger sammanträdt för att afgöra ärenden, hvilka enligt stadgarne åt densamma öfverlåtits. Mötena hafva såsom vanligt lifvats genom meddelanden, förevisningar och notiser, uppgående till ett halft hundrade. De flesta hafva lemnats af hrr Sælan, Kihlman, Brenner. E. Reuter, O. M. Reuter och H. Lindberg; listan på meddelare upptager därjämte hrr Arrhenius, Bergroth, Borg, Elfving, fröken Elmgren, hrr Granit, Herlin, Hisinger, Lindroth, Luther, Levander,

Lojander, Mela, Meriläinen, Olsson, Poppius, Stenroos, Wainio och Westerlund.

Utaf Sällskapets publikationer har 21:sta häftet af »Meddelanden» under året utkommit, innehållande nästföregående redogörelseårs förhandlingar, redigerade af professor Elfving. Likaledes hafva utkommit af *Acta* banden XI, innehållande afhandlingar af hrr Levander, Stenroos, Bergroth, O. M. Reuter, Karsten, Hirn, Sahlberg, E. Reuter, Hisinger och Olsson, samt bandet XII med afhandlingar af hrr Brenner, Levander och Norrlin. Af bandet XIII är ena hälften färdig tryckt, nämligen följande artiklar: Brenner Spridda bidrag till kännedom om Finlands Hieracii-former, IV. Nyländska Hieracier jemte former från Lojotrakten; Laurén, Växtförhållandena i gränstrakterna mellan mellersta och södra Österbotten; Herlin, Växtpaläontologiska studier, I; samt Keckman, Anteckningar om floran i Simo och Kemi socknar i norra Österbotten. — Uti samma häfte finnes plats ännu för följande två artiklar, hvilka likasom de tre senast uppräknade blifvit inlemnade under året: Westerlund, C. A., Synopsis Molluscorum extramarinorum Scandinaviæ, Sueciæ, Norvegiæ, Daniæ et Fenniæ; Kihlman, Havaintoja Suomen *Euphrasia* lajeista. Slutligen är under året anmäld en afhandling af Wainio: Lichenes Sibiriæ meridionalis ad Krasnojarsk et Minusinsk.

Under granskning äro följande afhandlingar, som blifvit inlemnade: Nordling, Om fågelfaunan i Inari socken och Olsson, Ornitologiska iakttagelser i Åbo södra skärgård. Tvenne uppsatser slutligen, af hrr Brenner och Wainio, har bestyrelsen ansett icke lämpa sig för Sällskapets publikationer.

Till arkivet har hr Olsson inlemnat fenologiska anteckningar i Kimito 1893 och Nagu 1894.

Efter det Sällskapet kungjort sig erna använda en del penningemedel till exkursioner, anmälde sig fyra sökande och beslöts tilldela: 100 mk åt student Rantaniemi för botaniska forskningar i Kemi socken, 400 mk åt student Poppius för en entomologisk samlingsresa till Onega-Karelen, samt 125 mk åt hr Nordling för fortsatta ornitologiska studier i Inari socken.

I sammanhang med dessa utgifter för forskningsresor må erinras, att Sällskapet haft nöjet emottaga genom d:r Brotherus en gåfva af 200 mk utaf en som önskat bli onämd; i denna gåfva ser Sällskapet med tacksamhet ett bevis på intresse för inhemsk naturalhistorisk forskning och för samfundet såsom organ därför.

Ännu återstår att förteckna det under året ett tidigare väckt förslag att högtidlighålla Sällskapets under nästa höst inträffande 75-åriga tillvaro blifvit å nyo diskuteradt, och att Sällskapet beslutit inskränka sig till offentliggörande af en fortsättning af den katalog öfver Sällskapets medlemmar, som trycktes år 1871, samt uppgörande af ett sakregister till Sällskapets publikationer äfvensom en för publikation afsedd katalog öfver Sällskapets bibliotek.

Intendenten för de zoologiska samlingarna, d:r K. M. Levander, aflemnade följande redogörelse:

De zoologiska samlingarnas tillväxt har sedan senaste årsmöte skett hufvudsakligast genom gåfvor af för kännedomen af vårt lands fauna intresserade personer.

Vertebrat-samlingarna ha ökats med ett däggdjur, 18 arter och en hybrid fåglar i 22 exemplar, ett par fötter af blåhök och ett fågelbo. Bland dessa gåfvor förtjäna här särskildt framhållas en hos oss högst sällsynt vadare *Terekia cinerea* i två exx. från Kalajoki af d:r W. Lindman samt blek kärrhök, *Circus Swainsonii*, från Kyrkslätt, skänkt af herr K. Lindholm. Tre af de under året med samlingarna införlifvade fåglarne äro utmärkta genom ganska säreget färgade dräkter.

För gåfvorne till vertebrat-samlingarna har Museum att tacka hrr K. H. Bockström, M. Brenner, A. Castrén, O. Collin, G. W. Forssell, baron F. Linder, K. Lindholm, W. Lindman, A. Lindroos, Hj. Malmgren, H. J. Stjernvall.

Insekt-samlingarna ha ökats endast med 18 sällsynta arter, nämligen:

Lepidoptera nio arter, hvaraf två för faunan nya, två för samlingarna; Diptera en art, ny för faunan; Hemiptera tre arter,

hvaraf två nya för faunan; Coleoptera fyra arter, hvaraf en ny för faunan; Collembola en art. Dessa gåfvor ha blifvit skänkta af hrr baron E. Hisinger, A. Luther, R. B. och W. Poppius, E. Reuter, Hj. Schulman, A. Wahlberg, D. A. Wikström. Dessutom ha några insektbiologiska föremål blifvit förärade af bergsrådet K. A. Moberg och mag. E. Reuter. Af de finska mikrolepidoptersamlingarna ha grupperna *Pyralidinæ*, *Crambinæ* och *Tortricinæ* blifvit granskade af mag. E. Reuter.

En samling af c. 250 nummer mikroskopiska präparat af finska *Cladocera*, isynnerhet släktet *Bosmina*, och planktonprof, skänkta af mag. K. E. Stenroos samt 22 pelagiska planktonprof från Åland af fil. kand. K. E. Hirn.

Intendenten för de botaniska samlingarna, d:r A. O. Kihlman, afgaf följande berättelse:

Under året hafva de botaniska samlingarna tillvuxit med 2 290 kärlväxter, 620 mossor, 43 lafvar, 72 alger, 16 svampar och 47 nummer frön och spritpreparat, eller in summa 3 088 nummer mot 4 463 föregående år. Bland fanerogamerna märkas följande nytillkomna arter och hybrider: *Leersia oryzoides*, *Holcus mollis*, *Juncus balticus* × *filiformis*, *Salix myrtilloides* × *rosmarinifolia*, *Salix cinerea* × *Lapponum*, *Pulsatilla patens* × *vernalis*, alla insamlade af mag. H. Lindberg på Karelska näset, vidare *Salix caprea* × *Lapponum*, Åbo-trakten, A. Arrhenius, *Salix rosmarinifolia* × *vagans*, södra Tavastland, stud. V. Borg och Lojo-trakten, mag. H. Lindberg. Vid företagen revision af de finska *Euphrasiæ* hafva dessutom för vårt område fastslagits *E. brevipila* och *latifolia* (R. v. Wettstein) samt *Rostkoviana* och *stricta* (A. O. Kihlman) förutom flere varieteter och sannolikt hybrida mellanformer. Med tacksamhet bör här omnämnas att docenten S. Murbeck under året granskat de finska formerna af slägtet *Rumex*, en granskning, hvars resultat dock ännu icke kunnat Sällskapet delgifvas.

De vigtigaste och omfångsrikaste bidragen hafva i år lemnats af magister H. Lindberg (kärlväxter och mossor från Karelska näset samt mossor från Åland), kand. Karl E. Hirn (alg-

preparat från olika delar af landet), kand. I. O. Bergroth (mossor och lafvar från Karelia pomorica), rektor M. Brenner (kärlväxter från olika delar af landet) samt expeditionerna till Ryska Lappmarken (fanerogamer).

För öfriga gåfvor stannar Sällskapet i förbindelse till följande personer: proff. Th. Sælan och E. Sundvik, doktorerna Hj. Hjelt, A. O. Kihlman och H. Lojander, rektorerna J. Lindén och H. Zilliacus, lektor A. J. Mela, forstmästare F. Silén, folkskoleinspektor O. A. F. Lönnbohm, magg. Karl E. Hirn, C. A. Knabe och H. Lindberg, operasångaren O. Wallenius, studd. V. Borg, K. O. Elfving, S. Frosterus, Hj. Granfelt, I. Lindroth, A. Luther, P. Hj. Olsson, R. B. Poppius, A. Rantaniemi, A. Wahlberg och R. Wegelius, öfvervaktmästare Gillberg, folkskolelärare M. N. Hyöky samt elever vid särskilda läroverk i Helsingfors genom rektorerna Arrhenius och Brenner samt lektor Unonius, hvarjämte Botaniska bytesföreningen som vanligt tilllåtit uttagandet af växter, behöfliga för museet, ur årets bytesmaterial.

Den under fjolåret införda kolsvafle-rökningen af herbariet har fortgått hela detta år och dervid visat sig synnerligen verksam emot herbariets värsta fiender, skadeinsekterna. Den kan derför obetingadt rekommenderas till användning äfven för privata och skolherbarier.

Tjänstförrättande bibliotekarien, magister E. Reuter, uppläste följande redogörelse:

Sällskapets bibliotek har under det nu afslutade verksamhetsåret, från den 13 maj 1895 till den 13 maj 1896, tillväxt med ungefär samma volymantal, som under närmast föregående motsvarande period. Antalet nyinkomna häften utgör 720, fördelade med hänsyn till innehållet på följande sätt:

Naturvetenskap i allmänhet	423.
Botanik . :	73.
Zoologi	100.
Landt- och skogshushållning	26.
Geografi	26.

Geologi. paleontologi	22.
Meteorologi, fysik, kemi, medicin . .	14.
Antropologi	4.
Diverse skrifter	32.

Det största antalet publikationer har efter vanligheten erhallits af de lärda samfund och de tidskriftsredaktioner, hvilka med Sällskapet underhalla regelbundet skriftutbyte. Dessa uppgå för närvarande till 244 och af dem hafva under det förflutna året tillkommit följande tre:

L'Herbier Boissier, Chambésy près Genève.

Niederrheinische Gesellschaft för Natur- und Heilkunde, Bonn.

Johns Hopkins University, Baltimore.

För välvilliga bokgåfvor står Sällskapet dessutom i tacksamhetsskuld till Finska Landtbruksstyrelsen och Inspektören för fiskerierna i Finland samt till herrar Stanislaw Betza, Fr. Buchenau, C. Grill, Ch. Janet, Otto Kuntze, P. A. Nordstedt & Söner, W. Nylander, E. Stitzenberger.

Föredrogs följande af skattmästaren, bankdirektör Leon. v. Pfaler, inlemnade

Årsräkning för år 1895.

Debet.

Behållning från år 1894.

Stående fonden.

Hypoteksföreningens 4 1/2 % obl. af 1887 Fmk 10,000	Fmk 10,141: 20
Finska statens 4 1/2 % don. obl. af 1875 Fmk 100	94: 50
Helsingfors stads 4 1/2 % obl. af 1882 Fmk 5,500 . . .	5,455: —
Helsingfors stads 4 1/2 % obl. af 1892 Fmk 3,000	2,880: —

Å depositionsräkning i Nordiska Aktiebanken	8,000: —		
D:o d:o (af bevis å Fmk 2,000)	1,429: 30	28,000: —	

Sanmarkska fonden.

Utlånadt till hr John Sahlberg mot revers af den 1 mars 1892 à 5 %	2,000: —		
D:o d:o . . . . à 5 %	2.000: —	4,000: —	

Årskassan.

Å depositionsräkning i Nordiska Aktieb. (af dep. bevis å Fmk 2,000)	570: 70		
D:o d:o d:o	2,880: —		
D:o d:o d:o	750: —		
D:o d:o d:o	500: —		
Å löpande räkning i d:o . .	1,377: 38		
Kontant	100: —	6,178: 08	38,178: 08

Inkomster under året.

Statsanslaget för året 1895		3,000: —	
Influtna räntor:			
å Hypoteksföreningens obl. Fmk 10,000 à $4^1/_2$ % . .	450: —		
å Finska statens don. obl. Fmk 100 à $4^1/_2$ %	4: 50		
å Helsingfors stads obl. af 1882 Fmk 5,500 à $4^1/_2$ %	247: 50		
å d:o d:o af 1892 Fmk 3,000 à $4^1/_2$ %	135: —		
å bankdepositioner à $4^1/_2$ och 4 %	507: 38		
å John Sahlbergs skuldsedlar Fmk 4,000 à 5 % . .	200: —		
å löpande räkning	14: 25	1,558: 63	
Transport		4,558: 63	38,178: 08

Transport		4,558: 63	38,178: 08
Ledamotsafgifter:			
af Eva Hällström	15: —		
E. E. Sundvik	15: —		
E. A. Elmgren	15: —		
K. A. Cajander	15: —		
R. Wegelius	15: —		
J. A. af Hällström . . .	15: —		
K. G. V. Lång	15: —		
J. I. Lindroth	15: —		
B. Poppius	15: —		
O. F. A. Lönnbohm . . .	15: —	150: —	
För försålda skrifter:			
genom V. Hagelstams bokhandel . .		6: 40	
Agio:			
å utlottade obl. af Stat. don. lån à Fmk 100, bokförd à Fmk 94.50 . .		5: 50	4,720: 53
		Summa Fmk	42,898: 61

Kredit.

Utgifter under året.

Arvode åt bibliotekarien för förra halfåret		150: —
D:o åt sekreteraren		200: —
Reseunderstöd åt H. Lindberg		300: —
D:o åt V. Borg		150: —
D:o åt A. Boman		150: —
Ränta å Sanmarkska fonden till enkefru S. Sanmark		200: —
Anslag åt d:r Hj. Hjelt för Conspectus Floræ Fennicæ		1,538: —
Tryckningskostnader:		
till J. Simelii Arf:s tryckeri	4,566: 15	
O. W. Backman . . .	1,386: 20	
Gust. Arvidsson . . .	332: 75	
F. Tilgmann	133: 50	6,418: 60
Transport		9,106: 60

	Transport	9,106: 60	
Annonser		156: 75	
Inbindning, porto, frakt m. m.		187: 90	9,451: 25

Behållning till år 1896.

Stående fonden.

Hypoteksföreningens $4^1/_2$ % obligat. Fmk 10,000	10,141: 20			
Helsingfors stads $4^1/_2$ % obl. af 1882 Fmk 5,500 . . .	5,455: —			
Helsingfors stads $4^1/_2$ % obl. af 1892 Fmk 3,000 . . .	2,880: —			
Å depositionsräkning i Nordiska Aktiebanken	9,523: 80	28,000: —		

Sanmarkska fonden.

Utlånadt till hr John Sahlberg mot revers af den 1 mars 1892 à 5 %	2,000: —			
D:o d:o . . . . . . à 5 %	2,000: —	4,000:		

Årskassan.

Å depositionsräkning i Nordiska Aktiebanken	1,155: 50			
Å löpande räkning i d:o . .	291: 86	1,447: 36	33,447: 36	
			Summa Fmk	42,898: 61

På förslag af revisorerne beviljades skattmästaren full ansvarsfrihet.

Vid härå förrättadt val af funktionärer återvaldes till ordförande professor J. A. Palmén, till vice-ordförande professor F. Elfving, till sekreterare magister I. O. Bergroth, och till skattmästare bankdirektör L. v. Pfaler. Till bibliotekarie valdes, sedan rektor Arrhenius afsagt sig uppdraget, mag. E. Reuter.

Sedan genom lottning bestämts att Bestyrelsens medlemmar skulle afgå i följande ordning: 1) Sælan, 2) Norrlin, 3) Sahlberg, 4) Kihlman, 5) Reuter, återvaldes den först utlottade medlemmen professor Sælan.

Till suppleanter i Bestyrelsen återvaldes doktorerne Brotherus och Levander.

Till revisorer utsågos rektor Brenner och prof. Sælan.

Rektor M. Brenner yttrade: Då jag af anteckning på en etikett i Universitetets finska herbarium funnit att herr A. Osw. Kihlman betecknat *Euphrasia micrantha* Brenn. som synonym till en af honom med namnet *E. bottnica* utmärkt form af *E. latifolia* Pursh från Woroninsk i Lapp. murmanica, ber jag härmed få nämna att denna form från Woroninsk, liksom äfven några andra exemplar från samma ort, hvilka R. v. Wettstein ansett tillhöra *E. micrantha* Brenn., alls icke höra till denna art, hvilket tydligen framgår af de smalspetsade foderflikarna och den långt öfver fodret skjutande frukten. Äfven de öfversta bladens tänder äro hos dessa exemplar spetsiga, hvilket ej är fallet hos *E. micrantha*. Detta namn behöfver därföre ej utgöra något hinder för användandet af namnet *bottnica* för den murmanska formen, ehuru det synes som om t. ex. namnet *lapponica* vore lämpligare för denna äfven annorstädes i Lappland förekommande form. Hvad namnet *micrantha* åter beträffar, angående hvilket herr Kihlman å en annan etikett anmärkt, att det, såsom förut användt af Reichenbach, vore olämpligt, får jag nämna att Reichenbachs namn, såsom ett yngre namn för *E. gracilis* Fr., ej kan bibehållas, hvarför ingenting hindrar detta namns (*micrantha*) användande för i fråga varande art. I annat fall skulle jag ej haft någonting emot att utbyta det emot t. ex. *E. hebecalyx*, ty trubbigheten hos fodertänderna, liksom hos bladtänderna, utgör dock, förutom kronans form och storlek, det mest karaktäristiska draget hos denna art, hvarigenom den säkrast skiljes från exempelvis *E. latifolia* Pursh. Utom från de af mig förut uppgifna fyndorterna Uleå och Kuivaniemi,

finnes den i Universitetets finska herbarium endast från Brahestad, Bredskär och Gamla Karleby, Yxpila.

Den af herr Kihlman i nämda herbarium med namnet *E. Hjeltii* såsom en mellanform (hybrid?) emellan *E. tenuis* (Brenn.) och *E. latifolia* Pursh betecknade *Euphrasia*-former från Kolari utgöres tvifvelsutan af mycket frodiga exemplar af *E. tenuis*, att döma ej mindre af växten själf än af den bördiga jordmånen (in colle herbido fertili) och den för den nordliga fyndorten tidiga (10 juli) blomningstiden.

Med anledning af rektor Brenners anförande uttalade d:r Kihlman sin afvikande uppfattning särskildt beträffande användbarheten af namnet *E. micrantha* och den systematiska uppställningen af närslägtade former. Innehållet af detta genmäle återfinnes i den vid föregående möte anmälda uppsatsen om Finlands Euphrasiæ.

Lektor A. J. Mela föredrog om och förevisade exemplar jämte åtskilliga analytiska teckningar af de i Finland förekommande *Nymphæa*-arterna.

Magister Harald Lindberg förevisade exemplar af trenne för floran nya mossor, hvilkas förekomst inom landet var särdeles anmärkningsvärd.

Sphagnum molle Sulliv. Af denna nordens sällsyntaste *Sphagnum*-art hade föredragaren funnit han-plantan på en något fuktig väg i mager tallskog söder om Storby på Eckerö den 8 juni 1892. De förevisade exemplaren voro bestämda af den bekanta Sphagnum-kännaren C. Warnstorf i Neu-Ruppin. Fyndet af denna art inom Finland är i geografiskt hänseende i hög grad anmärkningsvärdt, då den inom Sverge ej går nordligare och östligare än till Billingen i Vestergötland. I Norge förekommer den endast längs vestra kusten och in i landet endast vid de djupa fjordarna till omkring 62° 25′ n. br. I Östersjöprovinserna saknas den; i norra Tyskland förekommer den ej östligare än vid Colberg i Pommern. Artens utbredningsgräns

mot öster är genom fyndet på Eckerö (Åland) flyttad i det närmaste hela 1°.

Bryum (Cladodium) warneum (Bland.) Denna inom Skandinavien ytterst sällsynta art hade anträffats den 8 juli 1892 på en fuktig, sandig hafsstrand strax vester om Långskärs udde på södra kusten af Eckerö. Från Skandinavien är den bekant endast från Gotland, Öland (*Br. ælandicum* Philb.) och Ringsjö i Skåne samt Opdal i Norge. Sitt hufvudsakliga utbredningsområde eger arten i Norra Tysklands lågland, där den på många ställen är anträffad. Dessutom är den känd från en lokal i Schlesien och en lokal i Ungern.

Polytrichum ohioënse Ren. et Cardot (= *P. decipiens* Limpr.) Denna först 1885 urskilda art hade föredragaren senaste sommar anträffat vackert fruktbärande på en kullfallen granrot i fuktig granskog invid Ladoga, några kilometer norr om Taipale by i Sakkola socken. *Polytrichum ohioënse* är såsom af namnet redan framgår först observerad i Nord-Amerika, där den är långt allmännare än sin närmaste slägting *Polytr. attenuatum* Menz., hvilken senare art är känd endast från ett par ställen därstädes. I Europa är den förut känd från endast två lokaler, Riesengebirge och Thüringerwald; exemplar från förstnämnda ställe beskrefvos såsom *Polytr. decipiens* Limpr. n. sp. 1890. Högst sannolikt kommer den att bli bekant från många andra ställen i Europa, och torde i följd af sin habituella likhet med *P. attenuatum* i många herbarier dölja sig under detta namn. Såsom artens mest utmärkande karaktär, genom hvilken den lätt särskiljes från andra närstående arter, må framhållas den, att bladlamellernas ändcell i tvärsnitt är från smalare bas uppåt bredare och tvärhuggen, medan den hos *P. attenuatum* och *gracile* är i spetsen afrundad och i öfrigt äfven lik de undre cellerna.

Dessutom gjorde herr Lindberg följande meddelande angående den egendomliga förekomsten af den högnordiska *Potamogeton sparganifolius* Læst. i Saijoki i Valkjärvi socken, där den på djupt, tämligen starkt rinnande vatten förekom i stor ymnighet tillsammans med *Pot. alpinus* strax invid Metsäkylä

torpen. I juli 1894 observerades den därstädes först och bestämdes till *Potamog. fluitans* Roth var. *rivularis* Lge, under hvilket namn den anmäldes såsom ny för floran på oktobermötet 1894. Senaste sommar besöktes samma ställe tvenne särskilda gånger (den 7 juli och 8 aug.), och af det rikligare materialet framgick vid närmare granskning att den i intet afvek från de lappländska formerna af *Potamogeton sparganifolius.* D:r G. Tiselius i Stockholm, till hvilken exemplar sändts, ansåg den äfven vara en typisk *P. sparganifolius.* Föredragaren ansåg den dock vara identisk med Langes *P. fluitans* var. *rivularis* att döma af beskrifningen i Haandbog i den danske Flora senaste uppl. I tidigare upplagor upptog Lange denna form under namn af *Potamog. sparganifolius.* Föredragaren uttalade den förmodan att *P. sparganifolius* vore att anse såsom en form af *P. fluitans,* frambragt i djupare, klarare, starkare rinnande och möjligen äfven kallare vatten; med *P. natans,* till hvilken den ofta föres såsom underart, har den ej någon likhet. *P. fluitans* förekommer öfver hela Europa ända upp till Upland; den ersättes i nordligare vatten af *P. sparganifolius,* hvilken senare äfven förekommer i Lithauen, enligt Nyman, i Valkjärvi och Danmark (?) utom sitt egentliga utbredningsområde. Dess sydligaste lokal inom Finland har hittills varit Rovaniemi (invid polcirkeln) i norra Österbotten.

Potentilla Goldbachii Rupr. Af denna för floran nya till *Chrysanthæ*-gruppen (utmärkt genom långa, horisontelt utstående hår, utgående från en knöllik liten upphöjning) hörande art förevisades exemplar från trenne lokaler inom landet. Dock var den att anse såsom inkommen med ryskt gräsfrö på tvenne af lokalerna, Veikkola i Valkjärvi, där ett stort, synnerligen vackert exemplar anträffats på en dikesren i odlad äng senaste sommar, och Jorois, där den äfven växte på en odlad äng. I museets finska samling låg ifrågavarande art. under namn af *Potentilla canescens* var. *composita* Rupr., tagen den 28 juni 1861 af Th. Simming i Petrosawodsk, hvarest den med alt skäl torde böra anses vara vild. *Potentilla Goldbachii* anses af Zimmeter vara en nordrysk parallelform af *P. thuringiaca* Bernh., från hvilken den skiljer sig

genom mindre, vanligen 5-delade, på undre sidan blekare blad, medan de hos *Potentilla thuringiaca* vanligen äro 7-delade och af samma färg på bägge sidor; tänderna på bladen äro färre och smalare o. s. v. I Universitetsmuseets allmänna herbarium finnes ett originalexemplar af *P. Goldbachi* under namn af »P. elongata mihi olim Mosquæ Goldbach», hvilket fullkomligt öfverensstämmer med de finska formerna. Äfven i Meinshausens »Herbarium Floræ Ingriæ (n:o 200 B) ligger ifrågavarande form, dock underligt nog, under namn af *P. opaca* L., med hvilken art *P. Goldbachii* ej har den ringaste likhet. I sin *Flora ingrica* lemnar han en beskrifning på *P. opaca* L., som fullständigt passar in på det af honom lemnade exemplaret. *P. Goldbachii* anser han innefatta hybrida former mellan *P. inclinata* och *salisburgensis*, hvilken åsigt visar sig vara fullkomligt orätt, om man läser igenom Ruprechts beskrifning på *P. Goldbachii.* Enligt Meinshausen skulle hans *P. opaca* (= *P. Goldbachii* Rupr.) förekomma sällsynt på ängar och vid vägar såväl i Nordområdet, vid Pargala, Lewaschowa och Valkeasaari, som i Sydområdet, vid Luga och Narva; möjligen hänföra sig de tvenne sistnämda lokalerna till den äkta *P. opaca* L. Om *P. Goldbachii*'s förekomst inom Ingermanland säger Ruprecht i Flora Ingrica p. 320: »Petropoli rara quidem, sed certe indigena est» och anför dessutom Pulkowa och Turowo såsom fyndorter för denna art. Såsom synes förekommer *P. Goldbachii* flerstädes i Ingermanland, hvarför dess förekomst på Isthmus Karelicus i större mängd ej torde vara osannolik.

Potentilla dissecta Wallr., en egendomlig, starkt gråluden form af *P. argentea* med dubbelt flikade blad förekom på en solig sandbacke på Pähkinämäki i Valkjärvi.

Quercus pedunculata var. *laciniata.* Af denna inom Finland förut ej observerade form af den vanliga eken framlades exemplar från Suvisaari holme i S:t Johannis skärgård, hvarest ett kraftigt, högvuxet träd växte bland ymniga typiska.

Pulsatilla patens × *vernalis.* Blommor af denna hybrid förevisades. Senaste sommar från Rautus, Koskijärvi hemtade exemplar nedslagna i en skogsbacke på Solhem i Lojo blom-

made nu på våren, och var det blommor af dessa som för Sällskapet förevisades. Blommorna ha som lefvande en utmärkt vacker ljusblå färg, medan färgen hos *P. patens* är mörkblå och hvit hos *P. vernalis*. Svepet varierar något i färg; hos knopparna är det nästan så gult som hos *P. vernalis*, för att sedan hos den fullt utvuxna blomman endast vara svagt guldglänsande; svepet hos *P. patens* är långt mattare hvitt än hos hybriden. Blomman öppnar sig ej så mycket som hos *P. patens*, med hvilken art den öfverensstämmer däri att den saknar öfvervintrande blad.

Slutligen förevisades en egendomlig form af vanliga mosippan *Pulsatilla vernalis* med hvitt svepe, något som, så vidt kändt, ej förut är bekant. Denna form hade föredragaren anträffat bland en sändning lefvande mosippor från Kaipias, i hvilken sändning de flesta hade hvitt svepe, endast en enda det typiska gulhåriga svepet. Äfven foderbladen voro på utsidan hvithåriga på ett exemplar, de flesta hade dock dessa svagt gulhåriga. I museets samling finnes uteslutande den typiska formen, och i en stor sändning lefvande blommor från Kouvola tillhörde samtliga den gulhåriga formen. Föredragaren föreslog att kalla denna form var. *albescens* n. var.

D:r E. A. Wainio framlade exemplar af en för Finland ny laf, *Lecanora Bouteillei* Desm., tagen af lektor J. E. Furuhjelm vid Evois hösten 1894.

Magister D. A. Wikström förevisade ett hon-exemplar af *Tetrao urogallides*, öfverkommet på torget härstädes.

Föredrogs följande två af redaktör P. Hj. Olsson insända meddelanden:

Två nykomlingar till finska fogelfaunan.

Den lika egendomliga som sällsynta *Recurvirostra avocetta* L., hvars förekomst i vårt land varit föremal för så många sväfvande uppgifter och rykten, kan numera upptagas bland finska

fåglar, åtminstone som en sällsynt irrgäst. Sommaren 1894 den 17 juli iakttogs af mig ett exemplar vid Sandholmen i Nagu yttre skärgard. Då jag vid tillfället ej var försedd med skjutgevär, fick fågeln i lugn och ro vandra vidare och jag måste med grämelse öfver att icke hafva lyckats tillvaratağa denna raritet återvända. Två månader senare, den 16 september, fick jag dock åter till min förvåning se tvenne exemplar af samma art på stranden af den under Högsar gård i Nagu lydande Sackholmen. De bägge prydliga fåglarna promenerade fram och åter på en sandig strand, sökande sig föda. Ehuru på ganska långt håll, lyckades jag fälla den ena, en hane, hvilken jag konserverat och skall inlämna till samlingarna. Sedermera har jag icke fått återse skärfläckan. Att döma af de gjorda fynden hade antagligen någon flock af dessa fåglar förirrat sig till vår skärgård nämda sommar. I Sverige, där arten tidigare ofta anträffats på Gotland och på sydvestra Skånes kuster samt ännu för några år sedan på Ölands södra udde, där den häckade på den s. k. schäferiängen vid Ottenby, är den numera icke till finnandes. I södra och mellersta Europa förekommer den, ehuru ingenstädes allmän.

En annan gäst från sydligare länder, som ertappats hos oss, är Svarthakade busksqvättan, *Saxicola rubicola* Bechst. För några dagar sedan, den 30 april, såg jag denna fågel i min trädgård i Mariehamn. Då den var mig obekant, skyndade jag efter skjutvapen och fällde densamma. Vid undersökning kunde jag sedermera konstatera arten, som är lätt igenkänlig genom det svarta hufvudet och den likafärgade strupen samt de stora hvita fläckarna på halsens sidor. Denna *Saxicola* art är icke förr uppgifven från Finland, och äfven i Sverige är den anträffad endast en gång, vid Malmö 1851. Södra och mellersta Europa är artens hemland. Exemplaret är konserveradt för Finska museet.

Sällsynta faglar, funna i sydvestra skärgarden.

Sommaren 1893 fann jag i Kimito socken under egendomliga omständigheter ett exemplar af *Syrnium aluco* L. Ett meddelande om detta fynd gjordes till Sällskapet den 7 oktober samma år. Jag är nu i tillfälle att omnämna ytterligare tvenne exemplar af samma art från Åbo skärgård och Åland. Det förra sköts senaste sommar i Näto af en allmogeman, som lämnade fågeln åt mig för erhållande af skottpengar. Jag kunde genast konstatera att exemplaret tillhörde ifrågavarande art, alldenstund jag hade med mig ett annat exemplar, skjutet några veckor tidigare vid Bergö i Vårdö skärgård. Då min sagesman å detta senare ställe uppgaf att fågeln blifvit skjuten vid boet samt att i detta funnits två små ungar, hvilka han dödat och kvarlämnat, besökte jag boet, och befanns detta bygdt i en bergskrefva. Boets bale bestod af några grässtrån och småstenar. Ungarna anträffades i närheten. De voro redan ganska stora och skilde sig från den äldre fågeln genom stjärtens hvita spets och gråbruna tvärstreck under och ofvan. Fynddatum: augusti. Exemplaret från Nagu inlämnas till U. F. M.

Af nämda fynd tror jag mig våga sluta till att *Syrnium aluco* L. i vårt land, åtminstone i dess sydvestligaste delar, icke är så sällsynt man på grund af tidigare uppgifter kunde tro. Då arten jämväl i Sverige är den allmännaste representanten för familjen *Strigidæ* och anträffas häckande ända upp till Jämtland, finnas inga skäl hvarför den ej i de vestligaste delarna af vårt land kunde förekomma ganska talrikt.

En annan på svenska sidan af Östersjön ganska allmän fågel, som jag anträffat i åländska skärgården är *Sterna nigra* L. Senaste sommar iakttog jag i juni i närheten af Mariehamn några fåglar, hvilka uppehöllo sig tillsammans med vanliga fisktärnan, men jag lyckades ej slippa dem så nära att jag tydligt kunde se dem. Då jag någon tid senare passerade Stockholms skärgård såg jag därstädes samma fågel och kom jag då underfund med hvilken art jag hade för mig. Ännu senare på som-

maren sköt jag af en flock på fem stycken ett exemplar vid Hammarudda i Jomala, hvilket jag konserverat för samlingarna.

Scarta tärnan torde alla år förekomma på vestra kusten af Åland.

Vidare ber jag att få fästa uppmärksamhet vid ett fynd af *Circus æruginosus* i Mietois kapell i Åbo-trakten. Exemplaret sköts därstädes sommaren 1895 af konservator J. Reinberg och sändes af honom till mig senaste höst, dock under orätt namn. Jag lade icke vidare märke därvid, men en tid senare fäste sig magister Stenroos vid exemplaret, som vid jämförelse med exemplar i Universitetets samlingar befans tillhöra nämda art. Exemplaret närmar sig också beskrifningen på ett ungt individ enligt Sundevalls »Svenska fåglar».

Finska museum äger tidigare ett exemplar däraf tillvarataget i en närliggande trakt, nämligen i Luvia kapell 1887 af nyligen aflidne magister Grönfeldt. *Circus æruginosus* förekommer tämligen sparsamt som häckfågel i södra Sverige.

I södra Finland är några gånger förut anträffad *Podiceps minor* Gmel. Så är den enligt Mela, Vertebrata fennica, en gång skjuten i östra delarna af landet, samt en gång observerad i Pernå och en annan gång fångad lefvande vid Helsingfors 1879. Senaste sommar hemtades till mig ett exemplar, skjutet i Nagu, hvilket jag konserverat. Fågeln hade anträffats i ett litet träsk på Nagu »lillandet».

Till publikation anmäldes vidare en uppsats af hr Olsson: *Till frågan om den växtgeografiska gränsen mellan Åland och Åbo-området.*

Rektor A. Arrhenius framlade talrika exemplar af *Alchemilla vulgaris* L. och yttrade i anslutning härtill följande:

I Botaniska notiser för 1895 h. 6, p. 264, framhåller den utmärkta svenska botanisten, d:r Sv. Murbeck, i ett kort förelöpande meddelande, att den gamla linnéanska *Alchemilla vulgaris* — såsom schweizaren Buser i särskilda afhandlingar visat — är en kollektivart, bestående af en mängd arter, underarter

och former, bland hvilka många förekomma äfven i Sverge. Närmast föranledd af denna uppsats och med stöd af den där gifna bestämningstabellen, har jag underkastat de i Herbarium fennicum uppbevarade exemplaren af nämda art en granskning. Som ett positivt resultat af densamma framgår otvetydigt att äfven den finska floran hyser ett flertal af dessa för Sverige angifna »underarter», bland hvilka många äro synnerligen kännspaka. Att nu ingå på en närmare utredning af dessa former och deras utbredning i vårt land, anser jag olämpligt. Dels är nämligen museets *Alchemilla*-material både otillräckligt och äfven bristfälligt, dels — och framför allt — har jag ännu ej själf varit i tillfälle att i naturen göra de specialiakttagelser, hvilka ensamt kunna leda till en själfständig uppfattning och resultat af värde. Jag betecknar sålunda uttryckligen de af mig gjorda bestämningarna som interimistiska, men uttalar tillika hoppet att framdeles få anledning att revidera dem. Emellertid tillåter jag mig uppmana landets yngre botanister att från sina exkursionsområden under kommande somrar för Musei räkning insamla *Alch. vulgaris* i rikliga, fullständiga exemplar under olika utvecklingsstadier och med noggranna anteckningar om ståndortsförhållanden o. d.

De botaniska samlingarna hade sedan maj-mötet fått emottaga: 20 Salices, de flesta hybrider, från Lojo, 118 mossor från Eckerö samt 382 mossor från Karelska näset, däribland en mängd för provinsen nya arter, i rikliga och väl konserverade exemplar af magister H. Lindberg; 43 lafvar från Karelia pomorica af kandidat I. O. Bergroth; 845 fanerogamer, däraf 449 dubletter från Ryska Lappmarken af prof. J. A. Palmén, d:r V. F. Brotherus och d:r A. O. Kihlman.

Till medlemmar föreslogos af d:r Kihlman studerandene P. A. Rantaniemi och K. W. Fontell samt af professor Palmén herr Elis Nordling.

Bulletin Bibliographique

Ouvrages reçus par la Société du 13 mai 1895 au 13 mai 1896.
Tous les livres indiqués sont des in 8:o, sauf indication contraire.

1. Publications des Sociétés correspondantes.

Algérie.

Alger: Société des Sciences Physiques, Naturelles et Climatologiques.
Bulletin:

Bône: Académie d'Hippone.
Bulletin:
Comptes rendus:

Allemagne.

Augsburg: Naturhistorischer Verein für Schwaben und Neuburg (a. V.)
Bericht:

Berlin: K. Akademie der Wissenschaften.
Sitzungsberichte: 1895.

— Gesellschaft Naturforschender Freunde.
Sitzungsberichte: 1895.

— Botanischer Verein der Provinz Brandenburg.
Verhandlungen:

Bonn: Naturhistorischer Verein der Preussischen Rheinlande, Westfalens und des Regierungs-Bezirks Osnabrück.
Verhandlungen: 51, 2. 1894; 52, 1. 1895.

— Niederrheinische Gesellschaft für Natur- und Heilkunde.
Sitzungsberichte: 1895, 1.

Braunschweig: Verein für Naturwissenschaft.
Jahresbericht:

Bremen: Naturwissenschaftlicher Verein.
Abhandlungen: XIII, 2–3. 1895–96; XIV, 1. 1895.
Beiträge zur nordwestdeutschen Volks- und Landeskunde. H. I. (Abhandl. XV, 1). 1895.

Breslau: Schlesische Gesellschaft für Vaterländische Cultur.
Jahresbericht: 72. 1894.
Partsch, Litteratur d. Landes- u. Volkskunde d. Provinz Schlesien. III. 1895.

— Verein für Schlesische Insektenkunde.
Zeitschrift für Entomologie. Neue Folge: XX. 1895.

Chemnitz: Naturwissenschaftliche Gesellschaft.
Bericht:

Colmar: Société d'Histoire Naturelle.
Bulletin (Mittheilungen) Nouv. Sér.: II. 1891—94.

Danzig: Naturforschende Gesellschaft.
Schriften, Neue Folge: VIII, 3—4. 1892—94; IX, 1. 1896.

Dresden: Naturwissenschaftliche Gesellschaft: »Isis».
Sitzungsberichte: 1894, 2.

Erlangen: Physikalisch-Medicinische Societät.
Sitzungsberichte:

Frankfurt a. M.: Senckenbergische Naturforschende Gesellschaft.
Abhandlungen: XIII—XIX. 1883—96. 4:o.
Bericht: 1895.

Frankfurt a. d. O.: Naturwissenschaftlicher Verein.
Helios: XIII, 1—6. 1895.
Ernst Huth.
Societatum Litteræ: IX, 4—9. 1895.

Freiburg i B.: Naturforschende Gesellschaft.
Bericht: IX, 1—3. 1894—95.

Giessen: Oberhessische Gesellschaft für Natur- und Heilkunde.
Bericht: XXX. 1895.

Görlitz: Naturforschende Gesellschaft.
Abhandlungen: XXI. 1895.

Göttingen: K. Gesellschaft der Wissenschaften und der Georg August Universität.
Nachrichten: 1895, 2—4.
Geschäftliche Mittheilungen: 1895, 1—2.

Greifswald: Geographische Gesellschaft.
Jahresbericht: VI, 1. 1893—96.

Greifswald: Naturwissenschaftlicher Verein für Neu-Vorpommern und Rügen.
Mittheilungen: XXVII. 1895.

Guben: Internationeller Entomologischer Verein.
Entomologische Zeitung:

Güstrow: Verein der Freunde der Naturgeschichte in Mecklenburg.
Archiv: 49, 1—2. 1895.

Halle: K. Leopoldinisch-Carolinisch Deutsche Akademie der Naturforscher.
Nova Acta:
Katalog der Bibliothek:

Hamburg: Naturwissenschaftlicher Verein.
Abhandlungen: XIV. 1896. 4:o.
Verhandlungen, 3:e Folge: III. 1895.

— Die Hamburgischen Wissenschaftlichen Anstalten.
Jahrbuch: XI. 1893, mit Beiheft; XII. 1894.

— Verein für Naturwissenschaftliche Unterhaltung.
Verhandlungen:

Hanau: Wetterauische Gesellschaft für die Gesammte Naturkunde.
Bericht: 1892—95.

Helgoland: K. Biologische Anstalt.
Wissenschaftliche Meeresuntersuchungen, Neue Folge:

Karlsruhe: Naturwissenschaftlicher Verein.
Verhandlungen:

Kassel: Verein für Naturkunde.
Bericht: XL. 1894—95.

Kiel: Kommission zur Wissenschaftlichen Untersuchungen der Deutschen Meere (voy. Helgoland).

— Naturwissenschaftlicher Verein für Schleswig-Holstein.
Schriften: X, 2. 1895.

Königsberg in Pr.: Physikalisch-ökonomische Gesellschaft.
Schriften: XXXV. 1894. 4:o.

Landshut: Botanischer Verein.
Bericht:

Lübeck: Geographische Gesellschaft und Naturhistorisches Museum.
Mittheilungen:

Magdeburg: Naturwissenschaftlicher Verein.
Jahresbericht und Abhandlungen:

Marburg: Gesellschaft zur Beförderung der Gesammten Naturwissenschaften.
Sitzungsberichte:

Metz: Société d'Histoire Naturelle.
Bulletin.

München: K. B. Akademie der Wissenschaften. Mathematisch-physikalische (II:e) Classe.
Abhandlungen:
Sitzungsberichte: 1895, 1—3.
Inhaltsverzeichniss:
Almanach:

— Bayerische Botanische Gesellschaft.
Berichte:

Münster: Westfälischer Provinzial-Verein für Wissenschaft und Kunst.
Jahresbericht:

Nürnberg: Naturhistorische Gesellschaft.
Abhandlungen: X, 3. 1894.
Jahresbericht:

Osnabrück: Naturwissenschaftlicher Verein.
Jahresbericht: X. 1893—94.

Passau: Naturhistorischer Verein.
Bericht:

Regensburg: Naturwissenschaftlicher Verein.
Berichte:
Correspondenz-Blatt:

Stettin: Entomologischer Verein.
Entomologische Zeitung:

Strassburg in E.: K. Universitäts- und Landes Bibliothek.
Thèses: *Dannenberg, A.* Studien an Einschlüssen in den Vulcanischen Gesteinen des Siebengebirges. Wien. 1894.
Nöldeke, B. Die Metamorphose des Süsswasser-schwammes. Jena. 1894.
Zenetti, Paul. Das Leitungssystem im Stamm von Osmunda regalis L. und dessen Übergang in den Blattstiel. Leipzig. 1895.

Stuttgart: Verein für Vaterländische Naturkunde in Württemberg.
Jahreshefte: 51. 1895.

Wiesbaden: Nassauischer Verein für Naturkunde.
Jahrbücher: 48. 1895.

Zwickau: Verein für Naturkunde.
Jahresbericht: 1894.

Australie.

Brisbane: The Queensland Museum.
Annals:
Annual Report:

Melbourne: National Gallery of Victoria.
Mc Alpine, Systematic Arrangement of Australian Fungi. Melbourne. 1895. 4:o.
Mueller, Baron *Ferd. von,* Select extra-tropical plants. Ed. IX. Melbourne. 1895.

Sydney: Linnean Society of New South Wales.
Proceedings, 2:e Ser.: IX, 3—4. 1895; X, 1—3. 1895—96; Supplement to Vol. X. 1896.

— The Australian Museum.
Records: II, 6—7. 1895—96.
Report: 1894.

Autriche-Hongrie.

Bistritz: Gewerbeschule.
Jahresbericht:

Brünn: Naturforschender Verein.
Verhandlungen: XXXIII. 1894.
Bericht der Meteorologischen Commission: XIII. 1893.

Buda-Pest: Magyar Tudomànyos Akadémia (Ungarische Akademie der Wissenschaften).
Közlemények: XXV, 4—5. 1893; XXVI, 1—2. 1894.
Értekezések a természettudom. köreböl: XXIII, 3—12. 1894—95.
Értekezések a mathemat. tudomàn. köreböl: XV, 4—5. 1894.
Mathemat. és természettudom. ertesitö: XI, 6—9. 1893; XII. 1893—94; XIII. 1—2. 1895.
Mathematische und naturwissenschaftliche Berichte aus Ungarn: XI. 1893—94; XII, 1. 1895.
Almanach: 1894; 1895.
Rapport: 1893; 1894.
Chyzer, C. et *Kulczynski. L.* Araneae Hungariae. I; II, 1. Buda-Pest. 1892—94. 4:o.

Buda-Pest: Magyar Nemzeti Múzeum (Ungarisches National-Museum).
Természetrajzi Füzetek: XVIII. 1895; XIX, 1. 1896.
Daday, E. von, Die anatomischen Verhältnisse der Cypris dispar (Chyz.). Budapest. 1895. 4:o.

Cracovie: Académie des Sciences. (Akademija Umiejetnossci.
Sprowozdania komisyi fizujograficznej:
Rozpravy wydsial matem. przyrod:
Bulletin international: 1895, 4—9; 1896, 1—3.

Graz: Naturwissenschaftlicher Verein für Steiermark.
Mittheilungen:

Hermannstadt: Siebenbürgischer Verein für Naturwissenschaften.
Verhandlungen und Mittheilungen:

Igló: Ungarischer Karpathen-Verein. (Magyarországi Kárpátegyesület).
Jahrbuch:

Innsbruck: Naturwissenschaftlich-Medicinischer Verein.
Berichte:

Kolozsvárt (Klausenburg): Rédaction de »Magyar Növenytani Lapok«.
Evlolyam:

— Erdélyi Múzeum-Egylet. Orvos Természettudományi Szakosztályából. (Siebenbürgischer Museum-Verein. Medicinisch-Naturwissenschaftliche Section).
Ertesitö (Sitzungsberichte: XX, 1—3. 1895.

Prag: K. Böhmische Gesellschaft der Wissenschaften. Mathematisch-naturwissenschaftliche Classe.
Abhandlungen, VII Folge:
Sitzungsberichte: 1894.
Jahresbericht: 1894.
Verzeichniss d. Mitglieder:

— Naturhistorischer Verein »Lotos«.
Lotos, Neue Folge: XV. 1895.

Trencsén, Ung.: Trencsén Wármegyei Természettudományi Egylet. (Naturwissenschaftlicher Verein d. Trencséner Comitates).
Évkönyve (Jahresheft): 1894—95.

Triest: Museo Civico di Storia Naturale.
Atti: IX (N. Ser. III). 1895.

Wien: K. Akademie der Wissenschaften. Mathematisch-naturwissenschaftliche Classe.
Sitzungsberichte, Abth. I: CIII, 4—10. 1894.
Anzeiger: XXXII, 1—27. 1895; XXXIII, 1—10. 1896.
— K. k. Naturhistorisches Hofmuseum.
Annalen: IX, 1—4. 1894.
— K. k. Zoologisch-Botanische Gesellschaft.
Verhandlungen: XLV, 4—10. 1895.
— K. k. Geographische Gesellschaft.
Mittheilungen: XXXVIII (N. F. XXVIII), 2—12. 1895; XXXIX (N. F. XXIX), 1. 1896.
— Verein zur Verbreitung Naturwissenschaftlicher Kenntnisse.
Schriften: XXXV. 1895.
— D:r R. v. Wettstein, Professeur.
Oesterreichische Botanische Zeitschrift: XLV, 2—12. 1895.

Zagreb: Societas Historico-naturalis Croatica.
Glasnik.

Belgique.

Bruxelles: Académie Royale des Sciences.
Bulletin, 3:me Sér.: XXVI (63:me Ann.). 1893; XXVII—XXVIII (64:me Ann.). 1894; XXIX (65:me Ann.). 1895.
Annuaire 1894; 1895. 16:o.
— Société Royale de Botanique.
Bulletin: XXXII. 1894; XXXIII. 1894.
— Société Entomologique de Belgique.
Annales: XXXVIII. 1894.
Table générale des Annales:
Mémoires: II. 1894.
— Société Royale Malacologique de Belgique.
Annales: XXVII. 1892.
Procès-Verbal: XXIII. 1894.
— Société Royal Linnéenne.
Bulletin: XX, 7—9. 1895; XXI, 1—6. 1896.

Brésil.

Rio di Janeiro: Museu Nacional.
Archivos:

Canada.

Halifax, N. S.: Nova Scotian Institute of Natural Science.

Proceedings and Transactions. Sér. 2: Sess. of 1893—94. I. 4

Chili.

Santiago: Société Scientifique du Chili.

Actes:

Costa Rica.

San José: Museo Nacional. Republica de Costa Rica.

Anales:

Manuel M. de Peralta y *Anastasio Alfaro*, Etnologia Centro-Americana. Madrid. 1893.

Danemark.

Kjöbenhavn: K. Danske Videnskabernes Selskab.

Skrifter (Mémoires). 6:te Række, naturvidenskap. og mathem. Afdeln.: VIII, 1. 1895.

Oversigt: 1894, 3; 1895, 1—4; 1896, 1—2

— Naturhistorisk Forening.

Videnskabelige Meddelelser: 1895.

— Botanisk Forening.

Botanisk Tidskrift: XIX, 3. 1895; XX, 1. 1895

Meddelelser:

Medlemsliste:

— Entomologisk Forening.

Espagne.

Madrid: R. Academia de Ciencias.

Memorias: XVI. 1895.

Revista:

États Unis.

Baltimore, Md.: Johns Hopkins University.

Circulars: XIV, 119. 1895. 4:o.

Boston, Mass.: American Academy of Arts and Sciences.

Proceedings, New Ser.: XXI (Wh. Ser. XXIX). 1894; XXII (Wh. Ser. XXX). 1895.

Boston, Mass.: Boston Society of Natural History.
Memoirs: III, 14. 1894. 4:o.
Proceedings: XXVI, 2—3. 1894.
Occasional Papers: IV, 2. 1894.

Bridgeport, Conn.: Bridgeport Scientific Society.
List of Birds:

Cambridge, Mass.: Museum of Comparative Zoölogy.
Memoirs: XVII, 3. 1894; XVIII. 1895; XIX, 1. 1895.
Bulletin: XVI, 15. 1895; XXV, 12. 1895; XXVI, 1—2. 1895; XXVII, 1—7, 1895—96; XXVIII, 1. 1895; XXIX, 1. 1896.
Annual Report: 1894—1895.

Champaign, Ill.: Illinois State Laboratory of Natural History.
Bulletin:

Chapel Hill, N. C.: Elisha Mitchell Scientific Society.
Journal: XI, 2. 1894; XII, 1. 1895.

Davenport, Iowa: Academy of Natural Sciences.
Proceedings:

Madison, Wisc.: Wisconsin Academy of Sciences, Arts and Lettres.
Transactions:

Meriden, Conn.: Scientific Association.
Transactions:
Proceedings:
Annual Address:

New-Brighton, N. Y.: Natural Science Association of Staten Island.
Proceedings: IV, 15—20. 1895; V, 1—6. 1895—96.
Special: 19—20, 1895.

New-Haven, Conn.: Connecticut Academy of Arts and Sciences.
Transactions IX, 2. 1895.

New-York, N. Y.: New-York Academy of Sciences.
Annals: VII. Index. 1895; VIII, 5. 1895.
Transactions: XIV. 1894—95.
Index:

Philadelphia, Pa.: Academy of Natural Sciences.
Proceedings: 1894, 3; 1895. 1—2.

— American Philosophical Society.
Proceedings: XXXII, 143. 1893; XXXIII, 146. 1894; XXXIV, 147. 1895.
Report:
Subject Register:
Supplement Register:

Philadelphia, Pa.: Wagner Free Institut of Science.
Transactions: III, 3. 1895.
Rochester, N. Y.: Academy of Science.
Proceedings: II, 3—4. 1894—95.
San Francisco, Cal.: California Academy of Sciences.
Memoirs: II, 4. 1895.
Proceedings, Sec. Ser.: IV, 1—2. 1894—95.
Occasional Papers:
Springfield, Ill.: The State Entomologist of the Illinois.
Report:
S:t Louis, Mo.: Academy of Science.
Transactions: VI, 18. 1895; VII, 1—3. 1895.
Topeka, Kans.: Kansas Academy of Science.
Transactions:
Trenton, N. J.: The Trenton Natural History Society.
Journal:
Tufts College, Mass.: Tufts College.
Studies: IV. 1895.
Washington, D. C.: Departement of Interior (U. S. Geological Survey).
Monographs: XXIII. 1894; XXIV. 1894. 4.o.
Bulletin: 118—122. 1894.
Annual Report: XL. 1892—93. 1—2.
Mineral Resources:
— Departement of Agriculture.
Report: 1893.
— Division of Ornithology and Mammology.
North American Fauna: 8. 1895; 10. 1895.
Bulletin: 6. 1895; 8. 1896.
— Division of Economic Ornithology and Mammology.
Bulletin:
— Smithsonian Institution (U. S. National Museum).
Annual Report: 1893.
Report of the U. S. National Museum:
Bulletin of the U. S. National Museum:
— Anthropological Society.
The American Anthropologist: VIII, 1—4. 1895.
Special Papers:
— Entomological Society.
Proceedings: III, 4. 1895.

Finlande.

Helsingfors: Finska Vetenskaps-Societeten (Société des Sciences de Finlande).

Acta: XX. 1895.
Bidrag:
Öfversigt: XXXVII. 1894—95.
Observations météorologiques:

— Geografiska Föreningen.

Vetenskapliga Meddelanden: II. 1894—95.
Tidskrift: VI. 1894; VII. 1—6. 1895.

— Sällskapet för Finlands Geografi (Société de Géographie de Finlande).

Fennia:

— Universitets-Biblioteket (par Mr le Bibliothécaire, dr V. Vasenius).

— Finska Forstföreningen.

Meddelanden:
Ströskrifter:

France.

Amiens: Société Linnéenne du Nord de la France.

Memoires:
Bulletin: XII, 259—270. 1894.

Angers: Société d'Études Scientifiques.

Bulletin, Nouv. Sér.: XXIII. 1893.

Béziers: Société des Sciences Naturelles.

Bulletin: XVI. 1893; XVII. 1894.

Bordeaux: Société Linnéenne.

Actes: XLVI (5. Sér. T. VI) 1893.

Caen: Société Linnéenne de Normandie.

Bulletin, 4:e Sèr.: VIII, 1894; IX, 1. 1895.

Cherbourg: Société Nationale des Sciences Naturelles et Mathématiques.

Memoires:

La Rochelle: Académie. Section des Sciences Naturelles.

Annales: 29. 1893; 30. 1894.

Lille: La Rédaction de »Revue Biologique» du Nord de la France.

Revue Biologique: VII, 5—12. 1895.

Lyon: Société Linnéenne.
Annales:
— Muséum d'Historie Naturelle.
Archives:
— Société Botanique de Lyon.
Annales:
Bulletin:
Marseille: Musée d'Histoire Naturelle.
Annales, Zoologie:
Montpellier: Académie des Sciences et Lettres.
Mèmoires de la section de médecine, 2:e Sér.:
Mémoires de la section des sciences, 2:e Sér.: I. 3—4. 1893—94; II. 1. 1894.
Nancy: Société des Sciences. (Ci-devant Sociéte des Sciences Naturelles de Strasbourg.)
Bulletin, 2:e Sér.: XIII, 29 (27:e Ann.) 1894.
Bulletin des séances: VI. 1894. 1—3.
Catalogue de la Bibliothéque. Nancy. 1894.
Nantes: Société des Sciences Naturelles de l'Ouest de la France.
Bulletin: IV, 3—4. 1894; V, 1—2. 1895.
— Société Académique de Nantes.
Annales, 7:e Sér.: V, 2. 1894; VI, 1. 1895.
Nimes: Société d'Étude des Sciences Naturelles.
Bulletin: XXII, 3—4. 1894; XXIII, 1—2. 1895.
Supplement:
Paris: Société Botanique de France.
Bulletin:
— Société Entomologique de France.
Annales: LXIII, 1—4. 1894.
— Société Zoologique de France.
Mémoires: VII, 1—4. 1894.
Bulletin: XIX. 1894.
— Muséum d'Histoire Naturelle.
— Société de Géographie.
Bulletin, 7:e Sér.: XV, 4. 1894; XVI, 2—3. 1895.
Comptes rendus: 1895, 7—16; 1896, 1—7.
— Rédaction de »la Feuille des jeunes naturalistes».
Feuille, 3:e Sér.:
Reims: Société d'Étude des Sciences Naturelles.
Bulletin, 3:e Sér.

Comptes rendus:
Travaux: III, 1—2. 1894.
Procès verbaux: III, 1. 1894.

Rouen: Société des Amis des Sciences Naturelles.
Bulletin, 3:e Sér.: XXX, 1. 1894.

Toulouse: Société d'Histoire Naturelle.
Bulletin: XXVII, 2—4. 1893; XXVIII, 1. 1894.

— Société des Sciences Physiques et Naturelles.
Bulletin:

— Société Française de Botanique.
Revue de Botanique: XII, 137—144. 1894; XIII, 145—146. 1895.

Iles Britanniques.

Edinburgh: Royal Society.
Transactions:
Proceedings:

— Botanical Society.
Transactions:
Proceedings:
Transactions and Proceedings:
Annual Report:

— La Rédaction de »The Annals of Scottish Natural History».
Annals:

Glasgow: Natural History Society.
Proceedings and Transactions, N. S.: IV, 1. 1892—94.

London: Royal Society.
Proceedings: LVII, 344—346. 1895; LVIII, 347—352. 1895; LIX, 353—356. 1896.

— Linnean Society.
Journal, Botany: XXX, 209—210. 1894—95.
Journal, Zoology: XXV. 158—160. 1894.
List of the Society: 1894—95.
Proceedings: 1893—94.

— Royal Gardens, Kew.
Bulletin: 1895.

— Harting, J. E.
The Zoologist: XIX, 222—228. 1895; XX, 229—232. 1896.

Newcastle-upon Tyne: Natural History Society of Northumberland, Durham and Newcastle-upon-Tyne.
Transactions:

Plymouth: Marine Biological Association.
Journal, New Ser.: Special Number 1895; IV, 1—2. 1895—96.

Italie.

Bologna: R. Accademia delle Scienze.
Memorie, Ser. 5: III, 1—4. 1893. 4:o. Memorie della Sezione delle Scienze Naturali. 1893. 4:o.
Indici generali:

Catania: Accademia Gioenia di Scienze Naturali.
Atti, Ser. 4: VII (Anno LXXI). 1894. 4:o.
Bullettino mensile, Nuovo Ser.: 36—38. 1894; 41. 1895; 42—43. 1896.

Firenze: Società Entomologica Italiana.
Bulletino: XXVII, 1—2. 1895.

Genova: Museo Civico di Storia Naturale.
Annali, Ser. 2:a, XIV (XXXIV). 1895; XV (XXXV). 1895.

— Direzione del Giornale »Malpighia».
Malpighia: IX, 4—8, 11—12. 1895; X, 1—4. 1896.

Milano: Società Italiana di Scienze Naturali e del Museo Civico di Storia Naturale.
Atti: XXXV, 1—4. 1895—96.
Memorie, Nuova Ser.: V 1895. 4:o.

Modena: R. Accademia di Scienze Naturali.
Memorie, Ser. 2:

— Società dei Naturalisti.
Atti, Ser.:

Napoli: R. Accademia delle Scienze Fisiche e Matematiche.
Atti, Ser. 2: VII. 1895. 4:o.
Rendiconto, Ser. 3: I (An. 34), 4—12. 1895; II (An. 35), 1—3. 1896. 4:o.

— Società Africana d'Italia.
Bollettino: XII, 9—12. 1893; XIII, 1—8. 1894.

— Società di Naturalisti.
Bollettino. Ser. I: IV, 1—2. 1890; V, 1—2. 1891; VI, 1—2. 1892; VII, 1—3. 1893; VIII, 1. 1894; IX, 1. 1895.

Padova: Società Veneto-Trentina di Scienze Naturali.
Atti, Ser. 2:a: II, 2. 1896.
Bulletino: VI, 1. 1895.
— Redattore della »La Nuova Notarisia».
L. N. Notarisia:

Palermo: Redazione della »Naturalista Siciliano».
Il Natur. Sicil.: XIV, 4—9. 1895. 4:o.

Pisa: Società Toscana di Scienze Naturali.
Memorie: XIV. 1895.
Processi verbali: IX, 3—9. 1894—95; X, 1—4. 1895—96.

Roma: R. Istituto Botanico.
Annuario: VI. 1. 1895.
— Biblioteca Nazionale Centrale Vittorio-Emanuele.
Bollettino:
Indice:
— Società Romana per gli Studi Zoologici.
Bollettino: IV, 3—6. 1895.

Varese: Società Crittogamologica Italiana.
Memorie:
Atti:

Venezia: Redazione della »Notarisia».
Notarisia, Serie Notarisia-Neptunia: X, 2—4. 1895.
Sommario:

Japon.

Tokyo: Science College, Imperial University.
Journal: VII, 4—5. 1895; VIII, 2. 1895; IX, 1. 1895.

Les Indes occidentales.

Kingston: The Institute of Jamaica.
Journal:
Jamaica in 1895. A Handbook of informations for intending settlers and others. Kingston, Jamaica. 1895.

Les Indes orientales.

Calcutta: Asiatic Society of Bengal.
Journal, P. I: LXI, 1. Extra n:o. 1892; LXIII, 4. 1894; LXIV, 1—3. 1895.
Journal, P. II: LXIII, 4. 1894; LXIV, 1—3. 1895.

Journal. P. III:
Proceedings: 1894, 10; 1895, 1—8.
Index:
Annual Address:

Luxembourg.

Luxembourg: Société Botanique.
Recueil des Mémoires et des Travaux:
— »Fauna», Verein Luxemburger Naturfreunde (Société des Naturalistes Luxembourgeois).
Mittheilungen (Comptes Rendus): V, 1—7. 1895.

Norwège.

Bergen: Bergens Museum,
Aarsbog: 1894—95.
Aarsberetning: 1894—95.
Christiania: Universitet.
Kjerulf, Th., Beskrivelse of en Raekke norske Bergarter. Kristiania. 1892. 4:o.
— Videnskabs Selskabet.
Forhandlinger:
Nyt Magazin for Naturvidenskaberne: XXXIII. 1—5. 1892—93; XXXIV, 1—2. 1893.
Stavanger: Stavanger Museum.
Aarsberetning: 1894.
Trondhjem: K. Norske Videnskabers Selskab.
Skrifter:
Tromsö: Museum.
Aarshefter: 17. 1895.
Aarsberetning: 1893.

Pays-Bas.

Amsterdam: K. Akademie van Wetenschappen.
Verhandelingen, Afd. Natuurkunde, Tweede Sectie: III, 1—14. 1893—94; IV, 1—6. 1894—95.
Verslagen and Mededeelingen, Afd. Natuurk., 3:e Reeks:
Register of de Verslagen and Mededeelingen:
Verslagen van de Zittingen: 1893—94; 1894—95.

Jaarboek: 1893; 1894.
Prodromus Floræ Batavæ:

Amsterdam: Genootschap ter Bevordering voor Natuur-, Genees- en Heelkunde. Sectie voor Natuurwetenschappen.
Maandblad: XX, 1—2, 5—7, 1895—96.

Groningen: Naturkundig Genootschap.
Verslag: 1894.

Harlem: La Société Hollandaise des Sciences.
Archives néerlandaises: XXIX, 2—5. 1895—96.

Leiden: Nederlandsche Dierkundige Vereeniging.
Tijdschrift, 2:de Sér.:
Catalogus d. Bibliothek:
Guide zoologique. Communications diverses sur les Pays-Bas publicés à l'occasion de 3:ème Congrès international de zoologie. Leyde. 1895.

Nijmegen: Nederlandsche Botanische Vereeniging.
N. Kruidkundig Archief, 2:de Sér.: VI, 4. 1895.

'sGravenhage: Nederlandsche Entomologische Vereeniging.
Tijdschrift: XXXVII, 1—4. 1893—94; XXXVIII, 1. 1894—95.

Utrecht: Société Provincial des Arts et Sciences.
Verslag: 1894.
Aanteekeningen: 1894.

Portugal.

Lisboa: Academia Real das Sciencias. Classe de science, mathem., physic. e. natur.
Memorias, Nova Ser.:
Jornal:

République Argentine.

Buenos Aires: Sociedad Cientifica Argentina.
Anales: XXXIX, 1—6. 1895; XL, 1—6. 1895; XLI; 1—3. 1896.

— La Rédaction de »Revista Argentina de Historia Natural».
Revista:

— Museo de Productos Argentinos.
Boletin:

Buenos Aires: Museo Nacional de Buenos Aires. (Ci-devant Museo Publico).
Anales:
Córdoba: Academia Nacional de Ciéncias.
Actas:
Boletin: XIV, 2. 1894.
La Plata: Museo de la Plata.
Revista: VI, 2. 1895; VII, 1. 1895.

Russie.

Dorpat: Naturforscher-Gesellschaft.
Schriften: VIII. 1895; IX. 1896.
Archiv, 2:te Sér.: XI, 1. 1895.
Sitzungsberichte: X, 3. 1894; XI, 1. 1895.
Kharkow: Société de Naturalistes à l'Université Impériale de Kharkow.
Travaux (Trudi):
Kiew: Société des Naturalistes de Kiew.
Mémoires: XIV, 1. 1895.
Procès-Verbal:
Minusinsk: Museum.
Moscou: Société Impériale des Naturalistes.
Nouvaux Mémoires:
Bulletin: 1895, 1—4.
Meteorologische Beobachtungen:
Матеріалы къ познанію фауны и флоры Россійской имперіи. Отдѣлъ зоологическій. II. 1896.
Odessa: Société des Naturalistes de la Nouvelle Russie.
Mémoires: XIX, 2. 1895; XX, 1. 1895.
Riga: Naturforschender Verein.
Correspondenzblatt: XXXVIII. 1895.
Arbeiten, Neue Folge:
Festschrift. 1895.
Die Jubiläumsfeier am 27 März (8 April) 1895.
S:t Pétersbourg: Académie Impériale des Sciences.
Mémoires, 7:e Sér.: XLII, 12. 1894. 4.o.
Mémoires, 8:e Sér.: II, 1. 1895.
Mélanges biologiques:
Bulletin, Nouv. Sér.:
Bulletin, V:e Sér.: II, 5. 1895; III, 1—5. 1895; IV, 1—4. 1896.

Famintzin u. Korshinsky, Übersicht der Leistungen auf dem Gebiete der Botanik in Russland während des Jahres 1892.

— La même pour 1893 (en russie).

S:t Pétersbourg: Hortus Botanicus.

Acta: XIII, 2. 1894; XIV, 1. 1895.

— Societas Entomologica Rossica.

Horæ: XXIX. 1894—95.

— La Société Impériale des Naturalistes de S:t Pétersbourg.

Trudi (Travaux):

Section de Botanique.

Travaux: XXV. 1895.

Section de Zoologie et de Physiologie.

Travaux: XXV, 1—2. 1895.

Section de Géologie et Minéralogie.

Travaux: XXIII. 1895.

Comptes rendues: 1895. 3—8; 1896, 1—2.

Suède.

Göteborg: K. Vetenskaps och Vitterhets Samhället.

Handlingar: XXX. 1895; XXXI 1896.

Lund: Universitetet.

Acta (Årsskrift). Afd. II. Fysiografiska Sällskapets Handlingar:

— La Rédaction de «Botaniska Notiser».

Botaniska Notiser: 1895, 3—6; 1896, 1—2.

Stockholm: K. Svenska Vetenskaps-Akademien.

Handlingar, Ny följd; XXVI. 4:o.

Bihang, Afdeln. 3. Botanik: 20. 1895.

Bihang, Afdeln. 4. Zoologi: 20. 1895.

Öfversigt: 51. 1894; 52. 1895.

Lefnadsteckningar:

Théel. Hj. Om Sveriges zoologiska hafsstation Kristineberg. 1895.

— Entomologiska Föreningen.

Entomologisk Tidskrift: XVI. 1895.

— Bergianska Stiftelsen.

Acta Horti Bergiani:

Upsala: R. Societas Scientiarum.

Nova Acta, Ser. 3: XV, 2. 1895. 4:o.

Upsala: Kongl. Universitetet. (par Mr le Bibliothécaire, Prof. Annerstedt).

Redogörelse: 1894—95.

Fries, Th. M. Naturalhistorien i Sverige intill medlet af 1600-talet. Inbjudningsskrift. Upsala. 1894.

— Bidrag till en lefnadsteckning öfver Carl von Linné. II. Inbjudningsskrift. Upsala 1894.

Borge, O., Über die Rhizoidenbildung bei einigen fadenförmigen Chlorophyceen. In. Diss. Upsala. 1894.

Borgström, E., Über Echinorhynchus turbinella, brevicollis und porrigens. In. Diss. Stockholm. 1895.

Carlgren, O., Studien über nordische Actinien. 1. In. Diss. Stockholm. 1894.

Elfstrand, M., Studier öfver alkaloidernas lokalisation, företrädesvis inom familjen Loganiaceæ. Ak. afh. Upsala. 1895.

Fredrikson, Th., Anatomiskt-systematiska studier öfver lökstammiga Oxalisarter. Ak. afh. Upsala. 1895.

Sernander, R., Studier öfver den Gotländska vegetationens utvecklingshistoria. Ak. afh. Upsala. 1894.

Bulletin of the Geological Institution: I, 1—3. 1893—95.

Suisse.

Basel: Naturforschende Gesellschaft.

Verhandlungen: X, 3. 1895; XI. 1. 1895.

Bern: Naturforschende Gesellschaft.

Mittheilungen: 1894, N:os 1335—1372.

— La Société Botanique Suisse (Schweizerische Botanische Gesellschaft).

Bulletin (Berichte): V. 1895.

Chambésy près Genève: L'Herbier Boissier.

Bulletin: I. 1893; II. 1894; III, 1—12. 1895; IV, 1—3. 1896.

Chur: Naturforschende Gesellschaft Graubündens.

Jahresbericht, Neue Folge: XXVIII. 1894—95; Beilage. 1895. 4:o.

Genève: Société de Physique et d'Histoire Naturelle.

Mémoires: XXXII, 1. 1894—95. 4:o.

Lausanne: Société Vaudoise des Sciences Naturelles.

Bulletin, 4:me Sér.: XXX, 116. 1894; XXXI, 117—119. 1895.

Neuchâtel: Société des Sciences Naturelles.

Bulletin:

St. Gallen: Naturwissenschaftliche Gesellschaft.
Bericht: 1893—94.
Schaffhausen: Schweizerische Entomologische Gesellschaft (Société Entomologique Suisse).
Mittheilungen (Bulletin): IX, 5—7. 1895—96.
Zürich: Naturforschende Gesellschaft.

Uruguay.

Montevideo: Museo Nacional.
Anales: III, 1895.

2. Dons.

Betza, Stanislaw., W Kraju tysiaca jezior (Z podróży i przechadzek po Finlandyi). Warszawa & Petersburg. 1896.

Buchenau, Fr., Flora von Bremen. Bremen 1885.

Facultad de Agronomía y Veterinaria (Buenos Ayres).
Revista: V—XV. 1895—96.

Finska Landtbruksstyrelsen (Suomalainen Maanviljelyshallitus).
Meddelanden (Tiedonantoja):

VII. *Reuter, Enzio.* Berättelse öfver med understöd af Landtbruksstyrelsen sommaren 1894 värkstälda undersökningar beträffande ängsmasken och andra skadeinsekter. Helsingfors. 1895.
Id. en finnois.

VIII. *Fabritius, L.*. Tilastollisia tauluja yleisistä kilpa-ajoista Suomessa vuosina 1862—1895. Turku. 1895.

IX. *Gripenberg, R.*, Om hvitbetsodlingen och sockerfabrikationen å Woipala gard i Sääksmäki áren 1837—40. Helsingfors. 1895.
Id. en finnois.

X. *Wright, A. von*, Berättelse öfver en till Sverige, Danmark och England för studium af särskilda smörhandeln, mejerihandteringen och ladugårdsskötseln rörande förhållanden år 1895 med statsunderstöd företagen resa. Helsingfors. 1895.
Id. en finnois.

XI. *Savela, H.*, Om tuberkulos hos nötboskap och kampen emot denna sjukdom. Helsingfors. 1895.
Id. en finnois.

XII. *Grotenfelt, Gösta*, Berättelse öfver Mustiala landtbruks- och mejeri-instituts verksamhet och tillstand år 1894. Helsingfors. 1895.
Id. en finnois.

XIII. Redogörelser för landtbruksekonomiska försök å Mustiala landtbruks- och mejeriinstitut ar 1893 utförda af institutets lärare. Helsingfors. 1895.
Id. en finnois.

XV. *Grotenfelt, Gösta*. Berättelse öfver en med statsunderstöd företagen resa i Tyskland, Danmark och Sverige under juni och juli manader 1894. Helsingfors. 1895.

XVI. *Savela, H.*. Om afvels- och tjurföreningar samt stamboksföring. Helsingfors. 1896.

Grill, Claes, Entomologisk ordbok. Stockholm. 1888.

— Svampbildningar hos insekter. Föredrag vid Entomologiska Föreningens sammankomst den 2 mars 1888. Sep. aftr. ur Entom. Tidskr. 1888.

— Oryctes nasicornis L. Sep. aftr. ur Entom. Tidskr. 1889.

— Några önskningsmål för entomologien i Sverige. Föredrag vid Entologiska Föreningens tioårsfest den 14 dec. 1889. Sep. aftr. ur Ent. Tidskr. 1889.

— Notes synonymiques our quelques coléoptères décrits par de Geer. Sep. aftr. ur Ent. Tidskr. 1893.

— Catalogus Coleopterorum Scandinaviæ, Daniæ et Fenniæ. Förteckning öfver Skandinaviens, Danmarks och Finlands Coleoptera jämte deras synonymi och geografiska utbredning. Förra delen. Stockholm. 1895.

Inspektören för fiskerierna i Finland.

Meddelanden: I. Åtgärder för fiskeriernas skyddande mot industrin. Helsingfors. 1890.
Id. en finnois.

II. Förslag till åtgärder för fiskeriernas höjande. Helsingfors. 1890.
Id. en finnois.

III. Fiskevården och fiskodlingen i Nord-Amerika. Helsingfors. 1895.
Id. en finnois.

Janet, Ch., Études sur les Fourmis, les Guèpes et les Abeilles. Neuvième Note. Sur *Vespa Crabro* L. Histoire d'un nid depuis son origine. Extr. Mém. Soc. Zool. France. 1895. Paris. 1895.

— — — — Dixème Note. Sur *Vespa media*, *V. silvestris* et *V. saxonica*. Extr. Mém. Soc. Acad. de l'Oise, XVI. 1895. Beauvais 1895.

Janet, Ch., — — — Onzième Note. Sur *Vespa germanica* et *V. vulgaris.* Limoges. 1895.

— Sur la *Vespa Crabro* L. Ponte, Conservation de la chaleur dans le nid. Extr. Compt. rend. hebd. séances de l'Acad. Sc. T. 120. 1895. 4:o.

— Observations sur les Frelons. Extr. Compt. rend. T. 120. 1895. 4:o.

Koninklijk Nederlandsch Meteorologisch Instituut (L'Institut Royal Météorologique des Pays-Bas).

Meteorologisch Jaarboek voor 1893. XLV. Utrecht. 1895.

Kuntze, Otto. Geogenetische Beiträge. Leipzig. 1895.

— Bemerkungen zum künftigen botanischen Nomenclatur-Congress. Sep. Abdr. Oesterr. bot. Zeitschr. 1895.

P. A. Nordstedt & Söner, Skandinaviens Fiskar, målade af W. v. Wright, beskrifna af B. Fries, C. U. Ekström och C. Sundevall. 2:dra uppl., utg. af F. A. Smitt. II, 1—2. Stockholm. 1895. 4:o.

Nylander, Wm., Énumération des Lichens de l'île Annabon. Paris. 1896.

Stizenberger, E., Supplementa ad Lichenæam africanam. II. Addenda et corrigenda ex annis 1893—94. Sep. Abdr. Jahresb. St. Gall. Naturw. Ges. 1893—94.

— Die Grübchenflechten (Stictei) und ihre geographische Verbreitung. Sonder. Abdr. aus »Flora oder allg. Bot. Zeit.» 1895. Ergänzungsband.

Helsingfors le 13 mai 1896.

Enzio Reuter.
Remplaissant du Bibliothécaire.

Übersicht der wichtigeren Mitteilungen.

1895—1896.

I. Zoologie.

Mammalia.

Herr A. W. Granit hielt einen Vortrag über den sog. norwegischen Lemming (*Myodes lemmus* L.) und seine Wanderungen, z. T. laut eigenen Beobachtungen im nördlichsten Finland. Es wurde hervorgehoben, dass die Lemminge stets nach dem Meere wandern, daher z. B. in Schweden vorwiegend gen Osten, in Norwegen gen Westen. Auch wurde die Vermutung ausgesprochen, dass die Tiere *in jedem Jahre wandern*, obgleich die Züge nur nach einer Reihe von besonders günstigen Jahren einen grösseren Umfang erhalten. Der Redner war zu der Ansicht gekommen, dass der Zug in der Regel im Frühling und zwar in der Gebirgsgegend beginnt, während des Sommers längs den Flüssen und Seen sich fortzieht, im Winter dagegen auf ein verhältnissmässig kleines Gebiet eingeschränkt wird, um in dem folgenden Frühling wieder fortgesetzt zu werden. Es wurden mehrere interessante biologische Notizen sowie eine Übersicht der in Finland beobachteten Wanderungen geliefert. S. 45—51.

Herr M. Brenner teilte mit, dass das Skelett eines grösseren Zahnwales auf dem Meeresufer bei Wammelsuu (Regierungsbezirk Wiborg) von Herrn O. B. Brenner im Jahre 1875 angetroffen worden sei. S. 59.

Aves.

Herr I. O. Bergroth legte ein ausgestopftes Exemplar des in Finland seltenen *Larus ridibundus* L. vor und gab eine Mitteilung über sein Vorkommen in der Umgebung von Helsingfors im Sommer 1895. S. 15—16.

Neu für das Gebiet.

Recurvirostra avocetta L. Åbo, Nagu: P. Hj. Olsson. S. 77—78.
Saxicola rubetra Bechst. Åland, Mariehamn: P. Hj. Olsson. S. 78.

Wichtigere neue Fundorte.

Buteo lagopus Brünn. Nyland, Kyrkslätt: O. Meriläinen. S. 59.
Circus æruginosus L. Åbo, Mietois: J. Reinberg. S. 80.
Corvus frugilegus L. Nyland, Kyrkslätt: O. Meriläinen. S. 59.
Podiceps minor Gmel. Åbo, Nagu: P. Hj. Olsson. S. 80.
Sterna nigra L. Åland, Mariehamn: P. Hj. Olsson. S. 79—80.
Surnium aluco L. Åland, Wårdö; Åbo, Nagu: P. Hj. Olsson. S. 79.

Vorgelegt wurde:

Loxia leucoptera Gmel. Das Exemplar in Kittilä gefangen: H. Malmgren. S. 56.
Tetrao urogallides Nilss. ♀: D. A. Wikström. S. 77.
Tetrao urogallus L., zwei Farbenvarietäten: O. Meriläinen. S. 59.

Pisces.

Wichtigere neue Fundorte.

Ammodytes lancea Cuv. Nyland, Helsinge: O. B. Brenner. S. 59.
Anarrhicus lupus L. » » » »

Insecta.

Herr Prof. O. M. Reuter berichtete über **durch Mehlversendungen aus dem Auslande importirte Insekten**. Es waren dies: *Trogosita mauritanica* L., *Tribolium ferrugineum* L., *Gnathocerus cornutus* L., *Tenebrio obscurus* L., *Calandra oryzæ* L., *Calandra granaria* L. und *Ephestia Kühniella* Zell. S. 32—33.

Hymenoptera.

Herr A. Westerlund berichtete über die *Hymenoptera fossoria* Finlands, von denen gegenwärtig 173 Arten bekannt sind, und fügte ein Verzeichnis über 37 für das Gebiet, sowie über sechs für die Wissenschaft neue Arten bei. S. 27—29.

Coleoptera.

Vermischte Notizen.

Fräulein E. A. Elmgren berichtete, dass mehrere Individuen von *Cetonia metallica* als Schmarotzer auf Äpfeln und zwar fast gänzlich in das Obst eingekrochen angetroffen wurden; das Tier griff stets eine bestimmte Obstart an.

Im Anschluss hieran teilte Herr E. Reuter mit, dass auch *Melolontha vulgaris* und *Phyllopertha horticola* sich mitunter als ähnliche Schmarotzer erwiesen haben. — Nach Angabe von Herrn D. A. Wikström soll *Cetonia metallica* sich auch von dem aus den Birkenstämmen heraussickernden Saft ernähren. S. 14.

Wichtigere neue Fundorte.

Niptus hololeucus Falderm., seit 1892 in Speisekammern in Esbo massenhaft und schädigend auftretend: B. Poppius. S. 34.

Diptera.

Neu für das Gebit.

Camptotelus costalis H. Sch. Konevits (im Ladoga-See): B. Poppius. S. 10.

Lepidoptera.

Neu für das Gebiet.

Asopia glaucinalis L. Åland: A. Moberg. S. 27.

Conchylis sanguinana Tr. Nyland, Helsinge: J. A. Palmén. S. 51.

Penthina Schæfferana H. Sch. Halbinsel Kola, Voroninsk: J. A. Palmén. S. 51.

Teras abietanum Hb. Helsingfors: W. Nylander. S. 51.

Vanessa Xanthomelas Esp. Nyland, Mäntsälä: I. Lindroth. S. 54.

Wichtigere neue Fundorte.

Dasychira abietis Esp. Lojo, Gunnars: A. Luther. S. 35.

Rhynchota.

Vermischte Notizen.

Herr D. A. Wikström teilte mit, dass die seltene, bisher nur einmal in Finland und zwar im Kirchspiel Jokkis angetroffene *Melampsalta montana* Scop. im Sommer 1895 an zwei verschiedenen Orten, nämlich in den Kirchspielen Pojo und Lojo, wieder aufgefunden wurde. Zugleich wurden einige Notizen über ihre geographische Verbreitung und Biologie gegeben. S. 10—13.

Herr E. Reuter legte mit *Chionaspis salicis* L. dicht besetzte Heidelbeer- und Preiselbeerkräuter aus verschiedenen Orten vor und machte die Erwähnung, dass nach einer Mitteilung von Mr R. Newstead am Groswenor Museum in Chester (England), welchem Exemplare davon zur Ansicht eingesandt wurden, *Ch. salicis* und *Ch. vaccinii* wahrscheinlich als Synonymen zu betrachten seien; höchstens stellte diese eine Varietät jener dar. S. 21.

Neu für das Gebit.

Ranatra linearis. Nyland, Pojo: Hj. Schulman. S. 13—14.

Orthoptera.

Periplaneta americana L., ihr Vorkommen in Finland (in der Zuckerraffinerie Tölö bei Helsingfors) erwähnt: O. M. Reuter und J. A. Palmén. S. 33—34.

Collembola.

Vorgelegt wurde:

Isotoma hiemalis (Stammform) in der Mitte Januar bei Fagervik im Kirchspiel Ingå auf Schnee angetroffen: E. Hisinger. S. 32.

Crustacea.

Herr K. E. Stenroos berichtete über mehrere biologische

Eigentümlichkeiten der Cladoceren und zwar speciell der Gattung *Bosmina*. S. 54.

Wichtigere neue Fundorte.

Palæmon squilla. Nyland, Kyrkslätt: O. B. Brenner. S. 59.

Vermes.

Professor F. Elfving hatte auf ihm eingesandten Exemplaren von *Littorella lacustris* eigentümliche, von einer *Anguillula* verursachte Wurzelknollen beobachtet. S. 20.

II. Botanik.

Plantæ vasculares.

Vermischte Notizen.

Fagus silvatica. Von der rotblättrigen Varietät hatte ein Exemplar in Sommer 1894 reife Früchte bei Fagervik (Nyland) ausgebildet. Th. Sælan. S. 52.

Orchis. Herr M. Brenner machte einige vorläufige Mitteilungen über das Vorkommen einiger *Orchis*-Arten in Finland nach den noch unpublicirten Untersuchungen von J. Klinge. *O. latifolia* fehlt durchaus; möglicherweise wäre die Unterart *baltica* Klinge auf Åland aufzutreiben. *O. incarnata* kommt nie typisch vor, sondern ist immer durch Kreuzung beeinflusst. *O. cruenta* Muell. sowie mehrere andere Hybriden wurden für Finland notirt. Ausserdem wurde hervorgehoben, dass nicht nur *O. maculata* sondern auch *O. angustifolia* Reich. und ihre Varietät *curvifolia* als forma *lapponica* auftreten könnte, eine Ansicht, die der Vortr. schon 1886 geäussert hatte. S. 58.

Parnassia palustris var. *tenuis* Wahlenb. Sehr typische Exemplare dieser Varietät hatte Herr Th. Sælan so weit nach Süden als in Virolahti (Karelia australis) gefunden. Er war infolge dessen geneigt die betreffende Form nur als eine Lokalform, nicht als eine typische Varietät aufgefassen. S. 54.

Potamogeton sparganifolius Læst. Diese Art ist nach den Beobachtungen des Herrn Harald Lindberg auf Isthmus karelicus identisch mit *P. fluitans* var. *rivularis* Lange und ist nach Ansicht des Vortr. hervorgegangen aus *P. fluitans* im Wasser, welches sich durch grössere Tiefe, Durchsichtigkeit und Stromstärke und wohl auch grössere Kälte auszeichnet. *P. fluitans* hört im Upland auf und wird in nördlicheren Gewässern von *P. sparganifolius* ersetzt; ausnahmsweise kommt die letztere Art in Dänemark und Littauen vor. In Finland war der südlichste Fundort von *P. sparganifolius* bisher am Polarkreis gelegen. S. 74.

Primula officinalis. Die früher (Meddelanden, XIV) von Herrn M. Brenner als var. *unicolor* (Nolte) von dieser Art bezeichnete Pflanze aus Vårdö (Åland) wird jetzt *Pr. officinalis* var. *concolor* benannt, da es sich nämlich durch die Untersuchung von O. Gelert herausgestellt hat, dass unter dem Namen *unicolor* Nolte verschiedene Formen von früheren Verfassern zusammengeführt sind und dass die Form aus Åland nicht die echte *Pr. unicolor*, welche letztere übrigens ein Bastard *Pr. elatior* × *officinalis* ist, der schwerlich in Finland aufzutreiben wäre. Doch könnte vielleicht die *elatior*-ähnliche Form der Blumenkrone bei dieser Varietät *concolor* als eine letzte Spur einer vor Zeiten stattgefundenen Kreuzung mit *Pr. elatior*, die wohl in einer früheren, wärmeren Epoche bei uns vorkam, aufgefasst werden. S. 56.

Monstrositäten und Formen.

Bellis perennis. Eine monströse Form aus Helsingfors (Juni 1895) mit 15 kürzer oder länger gestielten Köpfchen aus einem verblüten Calathium entspringend; die Köpfchen enthielten vorwiegend weibliche Blüten: Th. Sælan. S. 34.

Capsella bursa pastoris f. *apetala* mit Kronenblättern zu Antheren umgewandelt aus Lojo (A. Luther), daselbst ziemlich reichlich vorkommend. S. 15.

Chrysanthemum leucanthemum. D:r Wainio demonstrirt ein eingepflanztes im September bei Helsingfors gefundenes Exem-

plar, das er als *autumnalis* bezeichnet. Der Stengel war ungewöhnlich dick, die Blätter sehr zahlreich; von den zwei Blütenköpfchen enthielt das eine keine Randblüten, das andere besass deren nur fünf. S. 3.

Linnæa borealis. Eine Form mit weissen Blüthen und vorwiegend dreiblütigen Blütenständen aus Lojo (A. Luther). S. 15.

Littorella lacustris. Wurzel-Cecidien durch eine *Anguillula* verursacht wurden von Herr Elfving beobachtet. S. 19.

Picea excelsa. Herr M. Brenner relatirt einen Fall aus Kyrkslätt (Nyland), wo an einer umgestürzten und zerbrochenen Fichte ein Seitenzweig sich zur Hauptachse entwickelt hat, andere Zweige dicht am Boden ausgebreitet weiter wuchsen. S. 8.

Neu für das Gebiet.

Euphrasia curta Fr. var. *glabrescens.* Nyland, Kyrkslätt: M. Brenner.
E. Murbeckii Wettst. »
E. stricta Host. — —
E. Reuteri Wettst. — —
Holcus mollis. Isthmus karelicus: H. Lindberg. S. 4.
Juncus balticus × *filiformis* (= *J. inundatus* Drej). S. 5.
J. balticus var. *tenuis* H. Lindb. — » S. 5.
Leersia oryzoides » — S. 4.
Mulgedium sibiricum var. *runcinatum* Læst. S. 6.
Polygonum Rayi Bab. Weit verbreitet am Meeresufer des Isthmus Karelicus: H. Lindberg. S. 5. Früher bei Hangö gefunden aber als eingeschleppt betrachtet.
Potentilla argentea var. *dissecta* Wallr. Isthmus karelicus: H. Lindberg. S. 76.
P. Goldbachii Rupr. Ein Exemplar von dieser Art, schon 1861 bei Petrosawodsk von Th. Simming gefunden, lag im Herbarium Musei Fennici als P. canescens var. composita Rupr.: H. Lindberg. S. 75.
Pulsatilla patens × *vernalis.* Isthmus karelicus: H. Lindberg. S. 20. 76.
P. vernalis var. *albescens* H. Lindb. Savonia australis, Kaipiais. S. 77.

Quercus pedunculata var. *laciniata.* Isthmus karelicus: H. Lindberg. S. 76.

Salix cinerea × lapponum » » S. 20.

S. rosmarinifolia × vagans. Tav. australis, Kalvola: V. Borg. S. 52.

Sonchus oleraceus var. *albiflorus* Rupr. Nyland, Kyrkslätt: M. Brenner. S. 51.

Veronica aquatica Bernh. Exemplare aus Villmanstrand (1856, Simming) und Viborg (1870, Berg) lagen im H. M. F. als *V. anagallis*, welche letztere Art indessen nur in Åland, Eckerö gefunden ist: H. Lindberg. S. 20.

Wichtigere neue Fundorte.

Ammodenia peploides. Isthmus karelicus: H. Lindberg.

Anemone nemorosa. Savonia borealis & Ostrob. Kajanensis. S. 3.

Artemisia bottnica. Ostrob. bor., Kemi: A. Rantaniemi.

Atriplex littoralis. Isthmus karelicus: H. Lindberg.

Bidens radiatus × tripartitus » » S. 7.

Botrychium lanceolatum » »

Cakile maritima » »

Calamagrostis arundinacea × epigejos. Karel. ladogensis: R. Vegelius. S. 30.

C. arundinacea × phragmitoides » »

C. lapponica » »

Campanula cervicaria. Alandia: A. Rantaniemi.

Carex arenaria. Isthmus karelicus: H. Lindberg. S. 7.

C. flava × Oederi. » »

C. lævirostris. Tavastia australis: V. Borg. S. 52.

Chrysoplenium alternifolium. Savonia borealis. S. 3.

Epilobium obscurum. Nystad: Cajander.

Epipactis palustris. Isthmus karelicus: H. Lindberg.

Epipogon aphyllus. Ostrob. boreal., Kemi: O. Vallenius.

Euphrasia tenuis Brenner. Nylandia, Kyrkslätt: M. Brenner.

Geum strictum. Isthmus karelicus: H. Lindberg. — Kar. olonets.: F. Elfving.

Impatiens noli tangere. Kuopio. S. 3.

Lactuca muralis. Tavastia austr., Längelmäki: V. Borg.
Littorella lacustris. Sav. austr., Taipalsaari: H. Zilliacus. — Regio aboënsis, Karislojo: O. Sundvik.
Myrtillus nigra var. *leucocarpa.* Borgå. S.
Nymphæa alba f. *erythrostigma.* Karel. austr., Virolahti: Th. Sælan. — F. *rosea* Viborg, Näätälä: H. Zilliacus.
N. candida. Karel. austr., Virolahti: Th. Sælan.
Orchis Traunsteineri. Istmus karelicus: H. Lindberg.
Potamogeton sparganifolius. » » S. 74.
Pulsatilla patens. Tavastia australis, Kalvola: V. Borg.
Rannunculus cassubicus. Isthmus karelicus: H. Lindberg.
Rubus idæus var. *anomalus.*
Rumex domesticus × *obtusifolius.* Helsingfors: H. Lindberg.
R. aquaticus × *obtusifolius.* » »
R. maritimus. Isthmus karelicus: H. Lindberg.
Salix myrtilloides × *rosmarinifolia.* Isthmus karelicus: H. Lindberg. S. 7.
Sedum annuum. Tavastia borealis: I. Lindroth.
Veronica spicata. Regio aboënsis, Kisko.

Verwildert oder eingeschleppt.

Die Ballast-Flora von Vasa mit Berücksichtigung der sonst eingeschleppten Arten wird nach Beobachtungen in den Jahren 1882—92 geschildert von W. Laurén. S. 36.

Betonica officinalis hat sich in Karelia ladogensis, Kirjavalahti, vollständig eingebürgert: J. Lindén. S. 30.

Cuscuta Trifolii wurde in der Nähe von Sortavala auf einem Kleefelde gefunden und hat sich wahrscheinlich auf dem Platze erhalten während der sechs Jahre, die nach der Klee-Aussaat verflossen waren. Ihr Auftreten scheint ziemlich beschränkt zu sein. J. Lindén. S. 30.

Mimulus guttatus. In der Umgegend von Sortavala ist diese Art jetzt im Ausbreiten begriffen. J. Lindén. S. 30.

Potentilla Goldbachii Rupr. Je ein Exemplar in Valkjärvi (Isthmus karelicus) und Jorois (Savonia borealis) gefunden. H. Lindberg. S. 75.

Thlaspi alpestre scheint sich in der Flora von Helsingfors vollständig eingebürgert zu haben. A. J. Mela & Sælan. S. 34. Auf dem früher bekannten Fundorte in Vihti (Regio aboënsis) hat F. Elfving die Art aufgesucht um möglicherweise über ihr spontanes Vorkommen ins Reine zu kommen. Die Frage blieb unentschieden; hervorgehoben wurde aber, dass die Pflanze nicht, wie angegeben, in einem Haine wuchs, sondern auf einem trockenem Abhange in unmittelbarer Nähe eines allgemeinen Fahrweges.

Musci.

Neu für das Gebiet.

Bryum warneum Bland. Åland: H. Lindberg. S. 74.
Polytrichum ohioënse Ren. et Card. Isthmus Karelicus: H. Lindberg. S. 74.
Schistophyllum Julianum (Sav.) Lindb. Subfossil in Ikalis. S. 25.
Sphagnum molle Sull. Åland: H. Lindberg. S. 73.

Wichtigere neue Fundorte.

Amblystegium fluviatile (Sw.) Br. eur. Åland: P. Hj. Olsson.
A. ochraceum (Turn.) Lindb. » »
Arnellia fennica (Gottsche). Karelia pomorica: I. O. Bergroth.
Buxbaumia aphylla L. Tavastia borealis: I. Lindroth.
Dicranum brevifolium Lindb. Åland: P. Hj. Olsson.
Diplophyllum obtusifolium (Hook.). Karelia pomorica: I. O. Bergroth.
Fontinalis dalecarlica Br. eur. Åland: P. Hj. Olsson.
Hypnum pyrenaicum (Spruil). » »
Jungermannia barbata var. *gracilis* Schleich. Karelia pomorica: I. O. Bergroth.
Neckera pennata (L.) Hedw. Åland: P. Hj. Olsson.
Seligeria setacea (Wulf.) Karelia pomorica: I. O. Bergroth.
Stereodon fastigiatus Brid. Åland: P. Hj. Olsson; Karelia pomorica: I. O. Bergroth.

Lichenes.

Neu für das Gebiet.

Lecanora Bouteillei Desm. Evo: J. E. Furuhjelm.

Fungi.

Neu für das Gebiet.

Puccinia Valantiæ Pers. Helsingfors: I. Lindroth.

Register

öfver

de vetenskapliga meddelandena.

Mötet den 5 oktober 1895.

Mötet den 2 november 1895.

Mötet den 7 december 1895.

Mötet den 1 februari 1896.

Mötet den 7 mars 1896.

Mötet den 11 april 1896.

Mötet den 2 maj 1896.

Årsmötet den 13 maj 1896.

Rättelse.

Sid. 32 rad. 16 nedifrån står: *Achorustes socialis* Usel. läs: *Achorutes socialis* Uzel.

